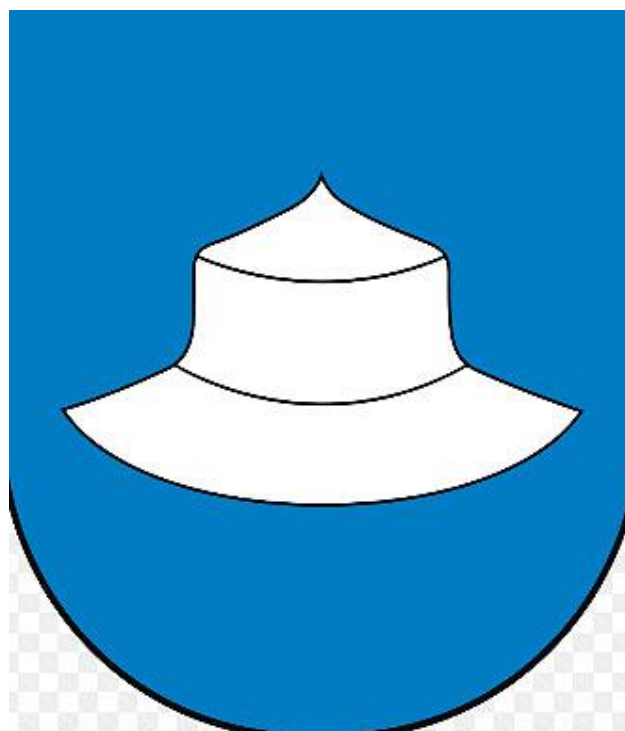


GMINA KŁOBUCK

PROJEKT

**STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK
NA LATA 2016-2026**



KŁOBUCK 2016

OPRACOWANIE STRATEGII:

PB KONSULTING PIOTR BOCHENKO

ul. Pietkiewicza 4c/46

15-689 Białystok

Zespół w składzie:

Dr Agnieszka Zalewska – Bochenko – Uniwersytet w Białymstoku

Piotr Bochenko

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	5
I. Metodologia pracy nad Strategią	6
II. Nowy paradygmat polityki rozwoju	7
1. Założenia systemu zarządzania rozwojem	7
2. Nowy model prowadzenia polityki rozwoju	9
3. Polityka zorientowana terytorialnie	10
III. Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Kłobuck	11
1. Przestrzeń	11
1.1. Położenie administracyjne i geograficzne	11
1.2. Położenie komunikacyjne	13
1.3. Charakterystyka sieci osadniczej	13
1.4. Zasoby kulturowe	14
1.5. Rys historyczny	17
2. Społeczeństwo	18
2.1. Demografia	18
2.2. Mieszkalnictwo	22
2.3. Rynek pracy	24
3. Gospodarka	25
3.1. Podmioty gospodarcze	25
3.3. Rolnictwo	29
3.4. Turystyka	29
4. Infrastruktura techniczna	30
4.1. Gospodarka wodno-ściekowa	30
4.2. Gospodarka odpadami	33
4.3. Sieć komunikacyjna	35
4.4. Gazownictwo i ciepłownictwo	36
5. Infrastruktura społeczna	37
5.1. Oświata i wychowanie	37
5.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	38
5.3. Infrastruktura społeczno-kulturalna	39
5.4. Sport i rekreacja	40
5.5. Bezpieczeństwo publiczne	40
6. Środowisko przyrodnicze oraz zasoby naturalne	41
6.1. Klimat	41
6.2. Geomorfologia i stosunki wodne	42
6.3. Gleby	43
6.4. Lasy i ogólna charakterystyka szaty roślinnej	44
6.5. Ogólna charakterystyka fauny	44
6.6. Zasoby naturalne	45

6.6. Walory krajobrazowe i przyrodnicze obiekty chronione	46
6.7. Obszar NATURA 2000	47
6.8. Sieć ECONET Polska	49
7. Zanieczyszczenie środowiska	50
7.1. Atmosfera	50
7.2. Wody	53
7.3. Powierzchnia ziemi	55
7.4. Hałas	56
7.5. Promieniowanie elektromagnetyczne	56
8. Zarządzanie	59
8.1. Struktura dochodów i wydatków budżetu gminy	59
8.2. Planowanie strategiczne i promocja gminy	61
8.3. Kapitał społeczny	62
8.4. Analiza zdolności inwestycyjnej gminy	64
IV. Wyniki badań ankietowych	65
V. Analiza SWOT	72
VI. Wyzwania rozwojowe	74
VII. Wizja i misja rozwoju	76
VIII. Matryca operacyjna	77
1. Gospodarka, edukacja i rynek pracy	79
2. Przyjazne środowisko naturalne	87
3. Komfort i jakość życia mieszkańców	91
4. Zarządzanie i kapitał społeczny	98
IX. Źródła finansowania Strategii	103
X. System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii	110
XI. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu	113
XII. Spis tabel	117
XIII. Spis rysunków	118
XIV. Załączniki	118
Załącznik Nr 1. Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2016-2026	118
Załącznik Nr 2. Raport z konsultacji społecznych	

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026 jest dokumentem planistycznym, wyznaczającym najważniejsze obszary, cele oraz kierunki rozwojowe samorządu, rozumiane jako kluczowe (strategiczne) zadania, realizowane w partnerstwie lokalnym, regionalnym i wojewódzkim. Wdrażanie niniejszych kierunków rozwoju odbywać się będzie poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć samorządu i jego partnerów. Strategia stanowi narzędzie wspierania pozytywnych zmian społeczno-gospodarczych oraz niwelowania barier rozwojowych wspólnoty lokalnej.

Dokument jest wyrazem polityki rozwoju, przyjętej w drodze konsultacji społecznych, w którą zaangażowani zostali mieszkańcy Gminy Kłobuck. Uwzględnia potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty gminnej, promując współpracę pomiędzy samorządem, sektorem gospodarczym, organizacjami pozarządowymi i inicjatywami obywatelskimi, jak również innymi podmiotami, mającymi wpływ na realizację celów i kierunków rozwoju, zawartych w niniejszej Strategii. Zapisy mają w perspektywie prowadzić do podejmowania (przez władze samorządowe, partnerów gospodarczych i społecznych) wspólnych decyzji koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych, zmierzających do kompleksowego wykorzystywania możliwości rozwojowych gminy oraz neutralizowania barier – osiągnięcie efektu synergii. Dodatkowo dokument wpisuje się w system zarządzania Powiatu Kłobuckiego oraz Województwa Śląskiego. W związku z tym zawarte w niej cele korespondują z celami rozwojowymi większego obszaru, jakim jest Powiat Kłobucki oraz Województwo Śląskie. Sytuacja ta stwarza w przyszłości możliwości realizacji wspólnych projektów, co jest niezmiernie ważne w odniesieniu nowych zasad pozyskiwania środków unijnych w latach 2014-2020. Właśnie tworzenie partnerstw na etapie wdrażania zapisów Strategii będzie miało kluczowe znaczenie dla pozyskiwania zewnętrznych zasobów finansowych na realizację poszczególnych kierunków rozwoju. Przewidywane instrumenty realizacji polityki rozwoju w latach 2014-2020 wymagają bowiem zacieśnienia współpracy i skoordynowania działań podejmowanych przez samorządy oraz podmioty prywatne i organizacje pozarządowe w zakresie realizacji usług publicznych na rzecz mieszkańców, turystów, inwestorów, przedsiębiorców i innych klientów.

Strategia Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026 uwzględnia wytyczne i rekomendacje, płynące z dokumentów nadrzędnych, jak Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, zaktualizowane dokumenty europejskie (Europa 2020), krajowe (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r., Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.) i regionalne, w tym Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2020+, która określiła nowe ramy funkcjonowania konkurencyjnego Województwa Śląskiego oraz Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Północnego Województwa Śląskiego, którego częścią jest gmina Kłobuck.

Dokument realizuje nowe podejście do wdrażania polityk publicznych, przygotowujących Polskę do kreowania zrównoważonego, trwałego i intensywnego rozwoju

z racjonalnym wykorzystaniem w pierwszej kolejności endogenicznych potencjałów (zasobów) i wsparciem środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej w obecnym okresie programowania.

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026* ponadto stanowi odpowiedź na dynamikę zmian społeczno-gospodarczych, zachodzących w obrębie gminy, jak i w jej otoczeniu (rzeczywiste procesy i zjawiska – natury gospodarczej, społecznej, kulturowej, zarządczej, itp.), a także wynika z nurtu przesłanek formalno-prawnych, uzasadniających potrzebę weryfikacji dokumentów strategicznych wszystkich JST w kraju (konieczność przeglądu i weryfikacji Strategii w kontekście dostosowania założeń do wytycznych i rekomendacji, które płyną z dokumentów o charakterze nadrzędnym).

I. METODOLOGIA PRAC NAD STRATEGIĄ

Materiałami źródłowymi służącymi do opracowania *Strategii* są obowiązujące w Polsce przepisy prawa, w tym z zakresu ochrony środowiska informacje statystyczne i inne zebrane przez Wykonawcę oraz otrzymane z Urzędu Miejskiego w Kłobucku. Pomocne były także ankiety przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy. W opracowaniu przyjęto metodę prognozowania wynikowego, polegającą na ocenie planowanego rozwiązania i analizie możliwego wpływu obiektu na otaczające środowisko społeczne, gospodarcze i przyrodnicze. W przyjętych metodach zastosowano wielostopniowy tryb postępowania poprzez:

- analizę istniejących parametrów i czynników wg dostępnych danych, w tym analizę SWOT,
- analizę działań i elementów inwestycji, które mogą zmieniać stan istniejący, w tym opracowanie misji i wizji,
- analizę ilościową i ocenę zmian,
- określenie działań,
- określenie wniosków końcowych wynikających z przeprowadzonych analiz,
- sporządzenie oceny oddziaływania na środowisko Strategii.

Zebrane i przeanalizowane dane pozwoliły dokonać oceny środowiska społecznego, naturalnego i gospodarczego Gminy Kłobuck.

II. NOWY PARADYGMAT POLITYKI ROZWOJU

1. Założenia systemu zarządzania rozwojem

Nowe wyzwania rozwoju regionalnego, zwłaszcza w kontekście spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, spowodowały, zainicjowaną w 2009 roku, debatę odnośnie sposobu organizacji myślenia strategicznego na poziomie krajowym, jak i regionalnym. 27 kwietnia 2009 roku Rada Ministrów przyjęła „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski” – dokument określający wyzwania i zasady funkcjonowania systemu krajowego zarządzania strategicznego. Jeden z kluczowych wyznaczników polityki rozwoju, czyli spójność, rozumiana jest poprzez zidentyfikowane **węzłowe obszary tematyczne i jasno określone cele realizacyjne oraz integrację wymiaru społeczno-gospodarczego i terytorialnego strategii**. Dokument Rady Ministrów zaleca również **zapewnienie integralności wszystkich polityk sektorowych, dziedzinowych i regionalnych**, w tym również tworzonych i realizowanych na poziomie lokalnym. Kluczowe jest wprowadzenie ściślejszego **powiązania kompleksowych dokumentów strategicznych** (długookresowa i średniookresowa strategia rozwoju kraju) **z innymi dokumentami strategicznymi** (strategie rozwojowe o zasięgu ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym oraz różnorodne programy) tworzonymi dla poszczególnych dziedzin lub dla sektorów gospodarki. Powiązanie to powinno być tworzone na poziomie metodologicznym (struktura dokumentu, zarządzanie przez cele, monitoring, ewaluacja, itp.) oraz współzależności celów. Takie podejście wzmocni koordynację działań rozwojowych i poprzez synergię przyniesie większe efekty w wymiarze społeczno-gospodarczym, regionalnym i przestrzennym.

Na poniższym schemacie przedstawiony został aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, oparty o **hierarchiczny układ dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą spójnych i powiązanych**. Obejmuje on wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie. W tak ujęty system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2020+, stanowiąca z kolei podstawę dla konstruowania subregionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych.

Rysunek 1 Zależność i hierarchizacja europejskich i polskich dokumentów strategicznych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.google.pl

Wytyczne dotyczące polityki rozwoju płyną z nadrzędnych dokumentów europejskich, określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Będąca podstawą Europejskiej Polityki Spójności, Strategia Europa 2020 oparta została na trzech priorytetach: (1) rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, (2) promocji gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej, (3) sprzyjaniu gospodarce o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej. Istotnej modyfikacji uległa zasada redystrybucji środków europejskich, która w ostatnich latach została przeorientowana z funkcji wyrównawczej na wzmacnianie konkurencyjności obszarów silnych i lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania państwa w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, tym samym oddającym priorytety rozdziału funduszy europejskich na lata 2014-2020, jest średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo. Określone w dokumencie, podstawowe priorytety rozwoju, koncentrujące główne działania i wyznaczające kierunki interwencji, mające na celu przyspieszenie procesów rozwojowych, obejmują: (1) sprawne i efektywne państwo, (2) konkurencyjną gospodarkę oraz (3) spójność społeczną i terytorialną.

Narzędziem realizacji priorytetów, określonych przez dokument Strategii Rozwoju Kraju 2020, jest 9 strategii zintegrowanych, których zadaniem pozostaje rozwinięcie działań

SRK i uszczegółowienie reform w niej określonych. Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju kluczowe miejsce zajmuje dokument Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie. Zgodnie z przedstawionym w nim, nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, w proces planowania strategicznego należy włączyć następujące wytyczne:

- wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych),
- tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe,
- finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję),
- wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów, tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwa obywatelskiego tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju,
- zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych i subregionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe¹.

Spośród pozostałych strategii zintegrowanych, szczególnie ważne dla lokalnej polityki rozwoju jest uwzględnienie wytycznych płynących z tych strategii, które w istotnym stopniu dotyczą obszarów związanych z zakresem zadań własnych JST.

Tak zdefiniowany układ instytucjonalny programowania polityki rozwoju, w którym dokumenty niższego szczebla uwzględniają priorytety wynikające z programów nadrzędnych, wzmacnia efekty rozwojowe poprzez jednoznaczne określanie kluczowych kierunków interwencji. Skutkować ma to koncentracją środków publicznych na jasno zdefiniowanych celach rozwojowych.

2. Nowy model prowadzenia polityki rozwoju

Realizacja nowego podejścia do zarządzania strategicznego krajem zakłada wdrażanie jednej, wspólnej polityki, określającej cele dla wszystkich podmiotów (publicznych, społecznych i prywatnych). Wszystko to w celu stymulowania konkurencyjności w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej oraz zwiększania spójności terytorialnej poprzez wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwoju z ośrodków (obszarów)

¹ Por. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r.

najszybciej rozwijających się na pozostałe obszary, przy jednoczesnym wykorzystywaniu specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych. Nowe podejście zakłada koncentrację interwencji wszelkich polityk publicznych na wybranych obszarach tematycznych i przestrzennych (tzw. obszarach strategicznej interwencji). Oznacza to wzmacnianie strategicznego wymiaru realizacji polityk publicznych, czyli doprowadzenie do stanu koncentracji na tych tematach i na tych terytoriach, które albo mają silny potencjał rozwojowy, albo wymagają interwencji publicznej w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów (likwidacji barier rozwojowych). Istotne przy tym jest sieciowanie powiązań instytucjonalnych i funkcjonalnych wszelkich podmiotów (szczególnie publicznych) włączonych w realizację polityk publicznych. Warunkiem skuteczności jest stała poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi i wzmocnienie koordynacji hierarchicznej (pomiędzy różnymi szczeblami struktury zarządzania państwem) i horyzontalnej (pomiędzy różnymi obszarami tematycznymi) wszelkich polityk publicznych służących zdefiniowanemu rozwojowi lokalnemu, regionalnemu i kraju.

3. Polityka zorientowana terytorialnie

Nowy model zarządzania strategicznego rozwojem wynika z przepisów prawnych zapisanych w Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, nowelizowanej po raz ostatni we wrześniu 2014 roku. Art. 4. Ustawy stanowi, że politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, strategii sektorowych, programów operacyjnych i planów wykonawczych oraz można ją prowadzić na podstawie innych instrumentów prawnych i finansowych, określonych w odrębnych przepisach. Wedle art. 9. Ustawy, strategiami rozwoju są: długookresowa strategia rozwoju kraju, średniookresowa strategia rozwoju kraju oraz inne strategie rozwoju – dokumenty określające podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego, w tym obszarów funkcjonalnych².

Nowelizacja ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wprowadziła pojęcia programów rozwoju gmin i powiatów. Programy te są dokumentami o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, realizującymi kierunki i cele określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju, strategiach sektorowych, regionalnych, rozwoju przestrzennego, a także w programach wieloletnich, o których mowa w przepisach o finansach publicznych. Z ustaw o samorządzie gminnym i powiatowym wynika natomiast, że rady gmin mogą przyjmować programy gospodarcze oraz wyznaczać kierunki działania wójtom, burmistrzom i prezydentom miast, a rady powiatów wyznaczać kierunki działania zarządom powiatów. Dotychczas przyjmowane dokumenty strategii rozwoju gmin były przyjmowane w oparciu o tę podstawę prawną i stan prawny w tym zakresie nie uległ zmianie.

² Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Tekst jednolity: Dz.U. 2014, poz. 1649).

Wzrost znaczenia polityki zorientowanej terytorialnie dyktowany jest lepszym dostosowaniem interwencji do potrzeb i potencjałów poszczególnych obszarów, wykorzystaniem endogenicznych charakterystyk danego terytorium, a w mniejszym zakresie – na zewnętrznym wsparciu, czyli wyrównawczych transferach finansowych. Ma stanowić odpowiedź na niski poziom kapitału społecznego, a w szczególności deficyty współpracy, koordynacji, podejścia strategicznego oraz mało efektywne wydatkowanie środków.

Najważniejszym celem implementacji podejścia terytorialnego i związanych z nim instrumentów, jest mobilizowanie do współpracy różnych partnerów, w układach terytorialnych, jak i sektorowych, uprawdopodobniające skuteczną koordynację polityk rozwoju i poprawę efektywności interwencji publicznych.

III. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY KŁOBUCK

1. Przestrzeń

1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Kłobuck jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa śląskiego na terenie powiatu kłobuckiego. Powierzchnia gminy wynosi 130 km², w tym powierzchnia samego miasta Kłobuck wynosi 47 km². Gmina Kłobuck graniczy z następującymi gminami:

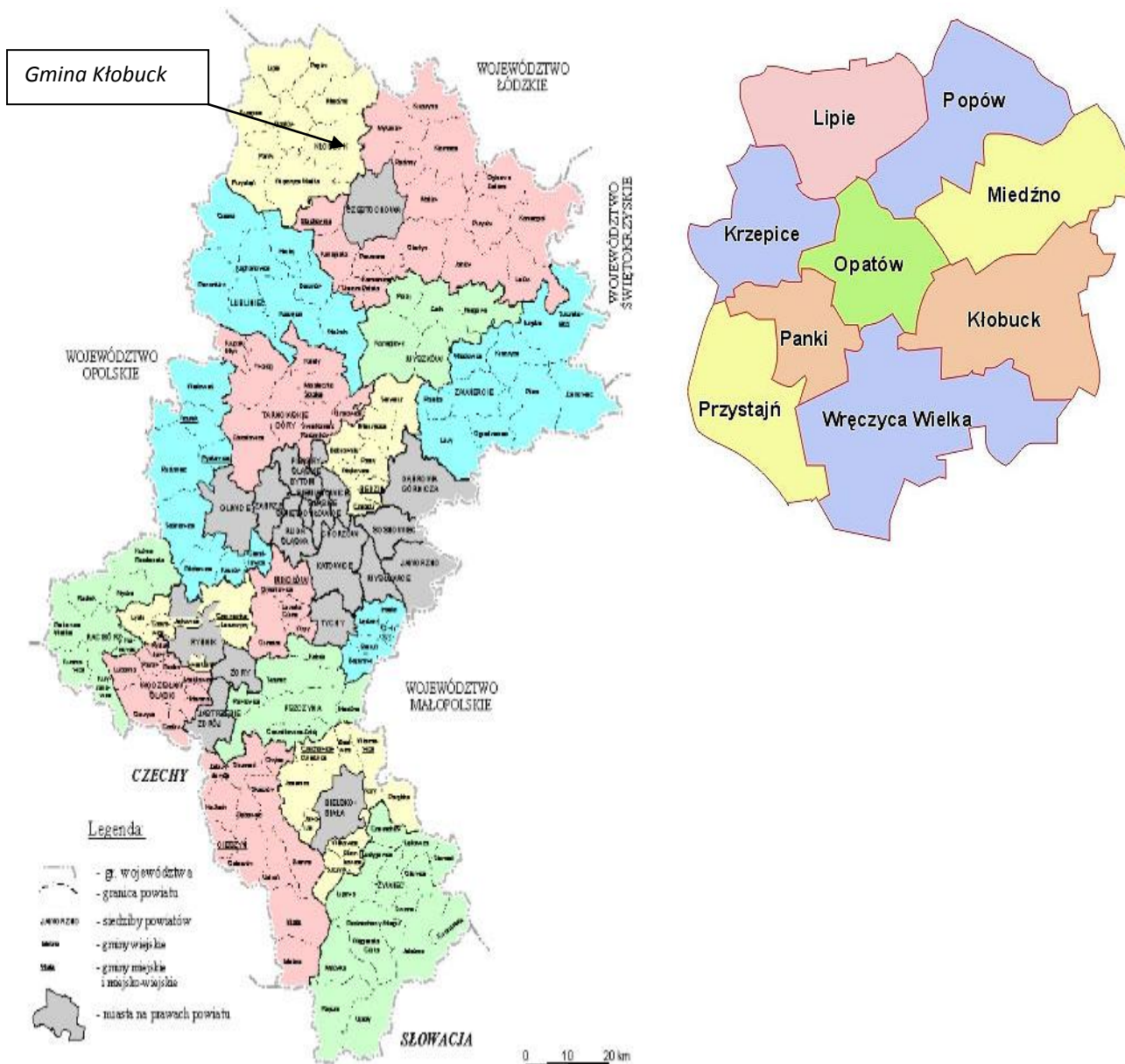
- od południowego wschodu z Miastem Częstochowa,
- od wschodu z Gminą Mykanów,
- od północy z Gminą Miedźno,
- od południa z Gminą Wręczyca Wielka,
- od południowego zachodu z Gminą Opatów.

Miasto Kłobuck jest siedzibą władz gminy oraz powiatu kłobuckiego, w którego skład ponadto wchodzi następujące gminy: Krzepice, Przystajń, Panki, Wręczyca Wielka, Opatów, Lipie, Popów oraz Miedźno.

Gmina Kłobuck położona jest w odległości 18 km od Częstochowy oraz 90 km od stolicy województwa – Katowic.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

Rysunek 2 Położenie Gminy Kłobuck na terenie województwa śląskiego oraz powiatu kłobuckiego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.google.pl

Z geograficznego punktu widzenia gmina Kłobuck leży na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej, w dolinie rzeki Biała Oksza, która jest dopływem Liswarty. Cechą charakterystyczną krajobrazu na terenie gminy jest występowanie niewysokich, rozłożystych wzniesień pochodzenia polodowcowego z elementami rzeźby progowej. Są to tzw. Pagóry Kłobuckie. Większość obszaru gminy położona jest na wysokości od 240 do 270 m n.p.m.

1.2. Położenie komunikacyjne

Przez teren gminy Kłobuck przebiegają następujące drogi o charakterze krajowym i wojewódzkim:

- droga krajowa nr 43 Wieluń – Częstochowa,
- droga wojewódzka nr 491 Raciszyn – Częstochowa,
- droga wojewódzka nr 492 Ważne Młyny – Blachownia,

Gmina Kłobuck nie organizuje wewnętrznej komunikacji gminnej otwartej dla ogółu mieszkańców. Gmina organizuje jedynie transport uczniów do szkół, który ma charakter zamknięty.

Teren gminy jest dobrze skomunikowany publicznym transportem autobusowym. Na trasie Kłobuck – Częstochowa różnymi wariantami w dzień powszedni 59 par kursów wykonuje PKS w Częstochowie S.A, 1 para kursów realizowana jest przez PKS w Bytowie S.A, 1 parę kursów wykonuje PKS Wieluń Sp. z o.o. oraz kilkanaście par kursów wykonują przewoźnicy prywatni. Kursy autobusowe obejmują cały teren gminy oraz stanowią namiastkę komunikacji miejskiej w Kłobucku, gdyż siecią przystanków objęty jest cały obszar miasta.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 131 tzw. „Węglówka” łącząca teren Górnego Śląska z portem w Gdyni. Na linii nie jest prowadzony ruch pasażerski. Odbyna się jedynie ruch towarowy.

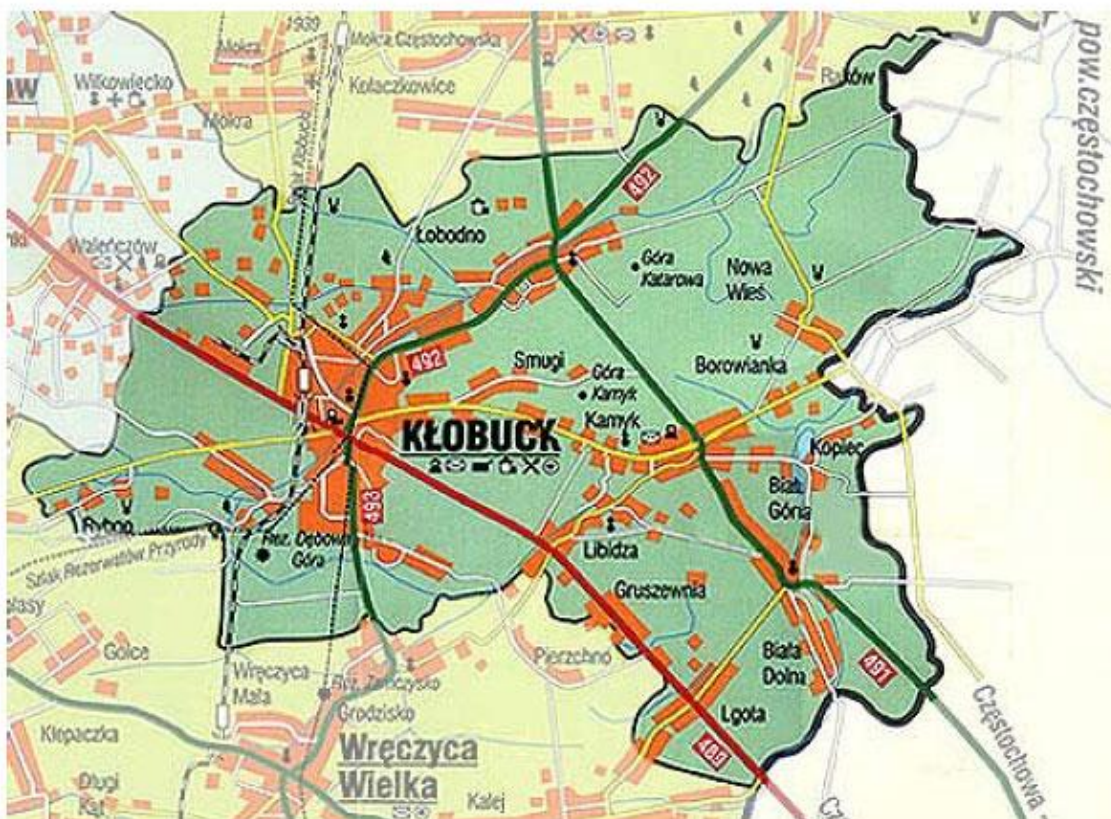
1.3. Charakterystyka sieci osadniczej

Sieć osadniczą gminy stanowi Miasto Kłobuck oraz 15 sołectw, w tym:

- w granicach administracyjnych miasta 5 sołectw (Brody Malina, Niwa Skrzyszów, Przybyłów, Smugi, Zakrzew),
- poza granicami administracyjnymi miasta 10 sołectw (Biała, Borowianka, Gruszewnia, Kamyk, Kopiec, Lgota, Libidza, Łobodno, Nowa Wieś, Rybno).

Na koniec 2015 roku teren gminy zamieszkiwało ogółem 20 055 osób, w tym 10 013 mężczyzn i 10 042 kobiety. Na terenach miejskich mieszkało 13 086 osób, w tym 6 275 mężczyzn oraz 6 811 kobiet. Liczba mieszkańców na terenach wiejskich wynosiła 7 469 osób, w tym 3 738 mężczyzn i 3 731 kobiet. Gęstość zaludnienia wynosiła 158 osób na 1 km², w tym na terenie miejskim 276 osób na 1 km², natomiast na terenie wiejskim 90 osób na 1 km².

Rysunek 3 Sieć osadnicza Gminy Kłobuck



Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kłobuck

1.4. Zasoby kulturowe

Gmina Kłobuck jest obszarem, który został ukształtowany w wielowiekowym procesie historycznym. Ślady dziedzictwa kulturowego są mocno widoczne w zasobach kulturowych, choć część substancji zabytkowych została zniszczona bezpośrednio po II wojnie światowej i w czasach PRL. Zasoby kulturowe możemy podzielić na:

- zabytki nieruchome, do których należą krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowli, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- zabytki ruchome, do których zalicza się w szczególności dzieła sztuk plastycznych, kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale, i ordery, wytwory techniki, a zwłaszcza urządzenia, środki transportu, oraz maszyny i narzędzia

świadczące o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, niektóre materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory dzieła sztuki ludowej i rękodzieła, a także inne obiekty etnograficzne, instrumenty muzyczne, przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

- zabytki archeologiczne rozumiane jako zabytki nieruchome, będące powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem,
- zabytki w zbiorach muzealnych i innych,
- zabytki niematerialne, do których należą: nazwy geograficzne, historyczne i tradycyjne, dziedzictwo kulinarne, tańce i pieśni ludowe.

Na terenie gminy Kłobuck wyodrębnione zostały 42 zabytki nieruchome. Są to układy przestrzenne, budynki o różnych funkcjach (mieszkalne, sakralne, przemysłowe, rezydencjonalne) oraz mała architektura i parki. Największe skupisko znajduje się w Kłobucku. Pozostałe rozrzucone są na terenie całej gminy. Poniższa tabela przedstawia zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków.

Tabela 1. Zabytki nieruchome z terenu gminy Kłobuck wpisane do rejestru zabytków

L.p.	Nazwa zabytku	Lokalizacja	Nr rej. zabytku	Datowanie
1.	Dzwonnica przy kościele parafialnym św. Stanisława	Biała Górna ul. Kościelna	A/50/76	1746 r.
2.	Dwór	Kamyk pl. Witosa 2	A/53/76	1840 r.
3.	Układ urbanistyczny w ramach historycznego założenia	Kłobuck, śródmieście	A/49/78	XII-XII w, XIV w.
4.	Kościół parafialny p.w. św. Marcina i Małgorzaty	Kłobuck, ul. 3 Maja 42	A/42/78	XIII, XV, XVII, XVIII-XIX w.
5.	Dawny klasztor, obecnie plebania parafii p.w. św. Marcina i Małgorzaty	Kłobuck, ul. 3 Maja 42	A/43/78	XV, XVII w.
6.	Wikarówka parafii p.w. św. Marcina i Małgorzaty	Kłobuck, ul. 3 Maja 42	A/44/78	XV, XIX w.
7.	Spichlerz w zespole kościoła parafialnego p.w. św. Marcina i Małgorzaty	Kłobuck, ul. 3 Maja 42	A/45/78	XV, XIX w.
8.	Budynek „łaźnia miejska”	Kłobuck ul. Wieluńska 11	A/47/78	XVIII/XIX w.
9.	Pałac i park	Kłobuck, ul. Zamkowa 8a	A/46/78	1795 r., 1891 r.
10.	Kaplica p.w. św. Anny	Łobodno, w lesie	B/174/10	I poł. XIX w.

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kłobuck na lata 2014-2017

Tkanę zabytkową o charakterze ruchomym stanowią na terenie gminy Kłobuck przede wszystkim przydrożne kapliczki oraz wyposażenie kościołów. Są to np.: ołtarze, chrzcielnice, obrazy, rzeźby, krucyfiksy, monstrancje, ornaty i inne elementy wyposażenia.

Obecnie na terenie gminy znanych jest 150 obiektów zabytkowych nieruchomych będących stanowiskami archeologicznymi. Jedynie 7 z nich wpisanych jest do rejestru zabytków, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Stanowiska archeologiczne z terenu gminy Kłobuck ujęte w rejestrze zabytków

L.p.	Nazwa stanowiska	Nr obszaru AZP/ Nr stanowiska na obszarze	Nr rej. zabytku	Funkcja/chronologia
1.	Biała Dolna 11	85-48/17	A/241/78	Średniowieczny gród stożkowy (zamczysko)
2.	Biała Górna 6	85-48/25	A/254/78	Ślady osadnictwa z epoki kamienia, okresu prehistorycznego i okresu nowożytnego
3.	Kamyk 1	84-47/5	A/278/78	Ślady osadnictwa kultury łużyckiej, ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
4.	Kłobuck 1	84-48/1	A/279/78	Osada kultury łużyckiej, osada wczesnośredniowieczna
5.	Kłobuck 18 d. Kłobuck-Zakrzew 1	85-46/11	A/280/78	Cmentarzysko z epoki brązu / wczesnej epoki żelaza
6.	Kłobuck-Zakrzew 2	84-46/20	A/332/78	Osada z epoki kamienia, cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich
7.	Rybno 2	85-46/5	A/333/78	Osada kultury łużyckiej z epoki brązu

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kłobuck na lata 2014-2017

Na terenie gminy Kłobuck nie ma placówek muzealnych. Zabytki pozyskiwane z wykopalisk archeologicznych przekazywane są głównie do muzeów w Częstochowie.

Istotnym dziedzictwem kulturowym gminy Kłobuck są zabytki niematerialne. Należą do nich przykłady starych historycznych nazw osad, czy też części miejscowości. Są to: Kopiec, Kamyk, „Wały” w Kłobucku Zagórze, które nawiązują do przeszłości lub ukształtowania terenu. Nazwy ulic, jak np. Okólna czy Wały, to pozostałości po fortyfikacjach Kłobucka, Nazwa „Kopiec” związana jest z istnieniem średniowiecznego grodu warownego typu stożkowego.

Innym przykładem jest dziedzictwo kulinarne, którym są lokalne produkty spożywcze, jak: chleb kłobucki, rogaliki drożdżowe i kluski żelazne.

Tańce i pieśni ludowe także stanowią dziedzictwo kulturowe gminy Kłobuck. W Łobodnie działa Zespół Śpiewaczy „Łobodzianki”, który kultywuje i rozpowszechnia autentyczne zwyczaje i obrzędy, zwłaszcza te charakterystyczne dla środowiska lokalnego. W wokalnym repertuarze posiada szereg pieśni rodem z Łobodna. We wszystkich pozostałych miejscowościach gminy Kłobuck odbywają się coroczne uroczystości: odpusty, festyny, dożynki, w których czynny udział bierze lokalna społeczność. Zachowały się tu również niektóre tradycje i obrzędy: topienie marzanny, strojenie gaika w Niedzielę Gajową oraz odwiedzanie domów w okresie Bożego Narodzenia przez kolędników.

Ciekawa jest także tradycja heraldyczna Kłobucka. Pieczęcie i zrekonstruowany na ich podstawie herb miasta Kłobucka należą do ciekawych przykładów zabytków sfragistyki i heraldyki municypalnej w Polsce. Na tarczy herbowej miasta przedstawiono element uzbrojenia - hełm kapalinowy. Ponadto znajdują się tam: sugerowana data powstania oraz nazwa miejscowości. dopełnieniem jest legenda mówiąca o znalezieniu w okolicy hełmu żelaznego, który nazywano "kłobuczek", stąd powstała nazwa "Kłobucko".

Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest hołdowanie pamięci osobistości związanych z historią gminy Kłobuck, np. Jana Długosza - byłego proboszcza parafii kłobuckiej oraz największego kronikarza Polski. Istotną jest tutaj działalność organizacji, takich jak Ponadregionalne Stowarzyszenie Edukacyjne "Wieniawa", np. poprzez organizowanie corocznych Dni Długoszowskich - imprezy upamiętniającej właśnie postać J. Długosza. Istotną jest też działalność Towarzystwa Przyjaciół Kłobucka, które realizuje zadania mające na celu ocalenie od zapomnienia ważnych zdarzeń z przeszłości i teraźniejszości Kłobucka, a także współdziałanie na rzecz lokalnych zabytków.

1.5. Rys historyczny

Początki Kłobucka sięgają czasów wczesnego średniowiecza. Osada położona na szlaku handlowym z Krakowa do Wielkopolski, stanowiącym prawdopodobnie część Jedwabnego Szlaku, mogła powstać w pobliżu książęcego grodu warownego, w drugiej połowie XIII w. stała się ośrodkiem lokalnej administracji, siedzibą parafii, przy której funkcjonowała szkoła, a także ośrodkiem łowieckim książąt krakowskich. Funkcjonowała tu także komora celna pobierająca myto.

Ponieważ nie jest znana dokładna data nadania Kłobuckowi praw miejskich przyjmuje się, iż lokacji na prawie magdeburskim dokonał Kazimierz Wielki w 1339 r. Dokument z 1344 r. wymienia już wójta (advocatus Clobuczensis), którym był Prutenus. Miasto powstało na północ od pierwotnej osady, która stała się jego przedmieściem.

Gród był otoczony urządzeniami fortyfikacyjnymi (szeroki wał z palisadą), które zlikwidowano w II połowie XVI w. z powodu rozrostu miasta. W 1370 r. Ludwik Węgierski nadał jako lenno Kłobuck wraz z innymi terenami Władysławowi Opolczykowi. Na początku XVI w. proboszczem kłobuckim był ksiądz Bartłomiej Długosz, który w 1434 r. przekazał

parafię swojemu bratankowi Janowi autorowi dziejów Polski. W 1454 r. Jan Długosz ufundował klasztor, do którego z Krakowa sprowadził kanoników regularnych.

W XV w., kilkakrotnie nękały Kłobuck nieprzyjacielskie najazdy, a w 1469 r. pożar zniszczył całe miasto. W okolicy Kłobucka funkcjonowały kopalnie rudy żelaza, rozwijał się przemysł żelazny. Już w 1472 r. założono „Kuźnię Herburtowską” w Pankach oraz „Kuźnię Starą” we wsi Przystajń.

Na przełomie XVI i XVII w. starosta krzepicki, marszałek wielki koronny Mikołaj Wolski, na miejscu dawnej kuźnicy pod Kłobuckiem wzniósł drutownię o 10 warsztatach, a 4 pozostałe kuźnice zmodernizował. Ponadto zbudował specjalne piece tzw. vasernie, czyli odlewnie, blachownie i drutarnie. W zakładach tych odlewano działa, moździerze i kule, wyrabiano kotły. Wokół zakładów powstawały nowe osady rozwijało się, rzemiosło i handel. W XVII w. w mieście istniały cechy: szewski, rzeźnicki, piekarski, krawiecki, kowalski i sukienniczy. Rozwinęła się produkcja wina i gorzałki.

W 1658 r. sejm ustanowił Kłobuck siedzibą starostwa, które następnie nadał w wieczyste posiadanie klasztorowi oo. paulinów na Jasnej Górze. Po potopie szwedzkim miasto podupadało. W 1689 r. zostało całkowicie spalone. W wyniku drugiego rozbioru Polski Kłobuck znalazł się w zaborze pruskim. Władze pruskie odebrały starostwo paulinom i włączyły je do dóbr rządowych. Po 1815 r. Kłobuck znalazł się w Królestwie Polskim i wraz z przyległymi ziemiami należał do uposażenia carskiego. Wskutek postępującej agraryzacji w 1870 r. utracił prawa miejskie, które odzyskał w 1917 r. Stan miasta był jednak opłakany. Poprawa gospodarcza nastąpiła dopiero po II wojnie światowej. W 1952 r. Kłobuck stał się siedzibą władz powiatowych. Miasto uporządkowano. Rozpoczął się rozwój przemysłowy całego regionu. Powstały kopalnie rud żelaza i zakład wzbogacania rudy. Po reformie administracyjnej kraju w 1975 r. oraz likwidacji kopalni rud żelaza rozwój i rozbudowa Kłobucka zostały zahamowane. Po 1980 r. wybudowano Bank Gospodarki Żywnościowej i PZU, szpital, dużą oczyszczalnię ścieków. W ostatnich latach przyspieszono budowę kanalizacji sanitarnej. Dziś Kłobuck jest miastem powiatowym, skupiającym wokół siebie 9 ośrodków gminnych, ważnym centrum społeczno-gospodarczym regionu.

2. Społeczeństwo

2.1. Demografia

Na koniec 2015 roku teren gminy zamieszkiwało ogółem 20 055 osób, w tym 10 013 mężczyzn i 10 042 kobiety. Na terenach miejskich mieszkało 13 086 osób, co stanowi 65,25% ogółu mieszkańców gminy, w tym 6 275 mężczyzn (62,67%) oraz 6 811 kobiet (64,61%). Liczba mieszkańców na terenach wiejskich wynosiła 7 469 osób, w tym 3 738 mężczyzn i 3 731 kobiet. Gęstość zaludnienia wynosiła 158 osób na 1 km², w tym na terenie miejskim 276 osób na 1 km², natomiast na terenie wiejskim 90 osób na 1 km².

Tabela 3. Liczba i struktura ludności w gminie Kłobuck, w tym w obszarze miejskim i wiejskim w latach 2011-2015

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba ludności ogółem	20 721	20 735	20 712	20 629	20 555
Liczba kobiet ogółem	10 661	10 663	10 630	10 559	10 542
Liczba mężczyzn ogółem	10 060	10 072	10 082	10 070	10 013
Wskaźnik feminizacji ogółem	106	106	105	105	105
Liczba ludności na obszarze miejskim	13 263	13 281	13 246	13 133	13 086
Liczba kobiet na obszarze miejskim	6 918	6 920	6 897	6 819	6 811
Liczba mężczyzn na obszarze miejskim	6 345	6 361	6 349	6 314	6 275
Wskaźnik feminizacji na obszarze miejskim	109	109	109	108	109
Liczba ludności na obszarze wiejskim	7 458	7 454	7 466	7 496	7 469
Liczba kobiet na obszarze wiejskim	3 743	3 743	3 733	3 740	3 731
Liczba mężczyzn na obszarze wiejskim	3 715	3 711	3 733	3 756	3 738
Wskaźnik feminizacji na obszarze wiejskim	101	101	100	100	100

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Na terenie gminy Kłobuck liczba ludności od roku 2013 maleje. O ile w roku 2012 gminę zamieszkiwało 20 735 osób, to w roku 2013 20.712 osób, a w roku 2015 20 555 osób. W omawianym okresie liczba ludności spadła o 180 osób. Odsetek spadku liczby ludności jest wyższy na terenach wiejskich, niż na terenach miejskich. W latach 2013-2015 z terenów wiejskich ubyło 102 mieszkańców, a z terenów miejskich 78 osób.

Wskaźnik feminizacji na koniec 2015 roku na terenie gminy wynosi 105, co oznacza, iż na 100 mężczyzn przypada 105 kobiet. Na terenach miejskich wskaźnik feminizacji wynosi 109, a na terenach wiejskich 100.

Przyrost naturalny na terenie gminy jest ujemny. Więcej jest zgonów, niż urodzeń. Najwyższy dodatni przyrost naturalny był w roku 2011 i wynosił 1,3 promila, najniższy w roku 2015 – 3,2 promila. Poniższa tabela przedstawia w jaki sposób wskaźnik kształtował się na przestrzeni lat 2011-2015.

Tabela 4. Przyrost naturalny na terenie gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców ogółem	9,8	9,4	9,3	7,4	8,1
Zgony na 1000 mieszkańców ogółem	8,5	9,7	9,3	10,4	11,2
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców ogółem	1,3	-0,3	0,0	-3,0	-3,2
Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców tereny miejskie	9,6	10,5	7,9	6,6	8,4
Zgony na 1000 mieszkańców tereny miejskie	9,2	9,3	9,2	10,7	11,8
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców tereny miejskie	0,4	1,3	-1,3	-4,1	-3,4
Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców tereny wiejskie	10,1	7,4	11,8	8,8	7,5
Zgony na 1000 mieszkańców tereny wiejskie	7,3	10,6	9,7	9,9	10,2
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców tereny wiejskie	2,8	-3,2	2,1	-1,1	-2,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

W roku 2011 oraz w latach 2013-2014 odnotowano na terenie gminy ujemne saldo migracji, co oznacza, iż więcej osób z gminy wyjechało, niż się na jej terenie osiedliło. W roku 2011 wskaźnik ten wyniósł -30, w roku 2013 – 71, a w roku 2014 – 33. W roku 2012 wskaźnik osiągnął wartość dodatnią i wyniósł 56. Na terenach miejskich w latach 2011, 2013 i 2014 saldo migracji osiągnęło wartość ujemną i wynosiło odpowiednio – 21, -64 i -53 osoby. Wartość dodatnią wskaźnik osiągnął w roku 2012 i wynosił 16 osób. Inaczej miała się sytuacja na terenach wiejskich, na których dodatnią wartość saldo migracji osiągnęło w roku 2012 i 2014 (odpowiednio 40 i 20 osób), ujemna wartość została osiągnięta w roku 2011 i 2014, ale były to wartości niewielkie (-9 i -7).

Tabela 5. Saldo migracji w gminie Kłobuck w latach 2011-2014

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014
Saldo migracji ogółem	-30	56	-71	-33
Saldo migracji na terenach miejskich	-21	16	-64	-53
Saldo migracji na terenach wiejskich	-9	40	-7	20

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Strukturę wiekową mieszkańców gminy Kłobuck przedstawimy za pomocą następujących przedziałów wiekowych:

- wiek przedprodukcyjny (0-17 lat),
- wiek produkcyjny (18-67 lat),
- wiek poprodukcyjny (powyżej 67 roku życia).

W poniższej tabeli została przedstawiona struktura wiekowa mieszkańców gminy Kłobuck w latach 2011-2015.

Tabela 6. Struktura wiekowa ludności na terenie gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Wiek przedprodukcyjny ogółem	3 733	3 697	3 666	3 581	3 506
Wiek produkcyjny ogółem	13 208	13 161	13 072	12 967	12 882
Wiek poprodukcyjny ogółem	3 780	3 877	3 974	4 081	4 167
Wiek przedprodukcyjny – tereny miejskie	2 248	2 249	2 217	2 158	2 139
Wiek produkcyjny – tereny miejskie	8 439	8 382	8 311	8 168	8 071
Wiek poprodukcyjny – tereny miejskie	2 576	2 650	2 718	2 807	2 876
Wiek przedprodukcyjny – tereny wiejskie	1 485	1 448	1 449	1 423	1 367
Wiek produkcyjny – tereny wiejskie	4 769	4 779	4 761	4 799	4 811
Wiek poprodukcyjny – tereny wiejskie	1 204	1 227	1 256	1 274	1 291

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Z powyższego zestawienia wynika, iż liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2011-2015 spadała. Spadała również liczba osób w wieku produkcyjnym, za wyjątkiem obszarów wiejskich, na których w latach 2014-2015 wzrastała, co świadczy o tym, iż następuje napływ ludności z pobliskiej Częstochowy. Ludzie osiedlają się na terenie gminy

Kłobuck, natomiast pracują w Częstochowie lub dalej. Odwrotna sytuacja następuje wśród mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Takich osób jest coraz więcej. Następuje zatem proces starzenia się społeczeństwa.

2.2. Mieszkalnictwo

Na koniec 2015 roku na terenie gminy Kłobuck były 4 933 budynki mieszkalne, w tym na terenie miejskim – 2 893 budynki, a na terenie wiejskim – 2 040 budynków. Liczba budynków stale rośnie. Stan w latach 2011-2015 pokazuje poniższa tabela.

Tabela 7. Liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba budynków mieszkalnych ogółem	4 795	4 836	4 862	4 901	4 933
Liczba budynków mieszkalnych w mieście	2 821	2 837	2 854	2 878	2 893
Liczba budynków mieszkalnych na obszarach wiejskich	1 974	1 999	2 008	2 023	2 040

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Liczba mieszkań na koniec roku 2015 wynosiła 6 632 mieszkania, a liczba izb – 28 906. Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań na koniec 2015 roku liczyła 603 979 m². Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu wynosiła 4,3 izby, a przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 91,07 m².

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań ogółem	6 456	6 504	6 555	6 595	6 632
Liczba izb mieszkalnych ogółem	27 919	28 184	28 469	28 706	28 906
Powierzchnia użytkowa ogółem	575 795	582 845	591 428	598 555	603 979
Liczba mieszkań na obszarach miejskich	4 429	4 446	4 479	4 502	4 521
Liczba izb mieszkalnych na obszarach miejskich	18 299	18 402	18 593	18 729	18 828
Powierzchnia użytkowa na obszarach miejskich	362 929	365 684	371 382	375 642	378 163
Liczba mieszkań na obszarach wiejskich	2 027	2 058	2 076	2 093	2 111
Liczba izb mieszkalnych na obszarach wiejskich	9 620	9 782	9 876	9 977	10 078

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Powierzchnia użytkowa na obszarach wiejskich	212 866	217 161	220 046	222 913	225 816

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 mieszkańca na koniec 2015 roku wynosiła 29,4 m², w tym na obszarach miejskich 28,9 m², a na obszarach wiejskich 30,2 m².

Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie na koniec 2015 roku wynosiła 3,10, w tym na obszarach miejskich 2,89, a na obszarach wiejskich 3,54 osoby.

Przeciętna liczba osób na 1 izbę na koniec roku 2015 wynosiła 0,71, w tym na obszarach miejskich 0,70, a na obszarach wiejskich 0,74.

Tabela 9. Wskaźniki dot. zasobów mieszkaniowych gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	27,8	28,1	28,6	29,0	29,4
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,21	3,19	3,16	3,13	3,10
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,74	0,74	0,73	0,72	0,71
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę – tereny miejskie	27,4	27,5	28,0	28,6	28,9
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie – tereny miejskie	2,99	2,99	2,96	2,92	2,89
Przeciętna liczba osób na 1 izbę – tereny miejskie	0,72	0,72	0,71	0,70	0,70
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę – tereny wiejskie	28,5	29,1	29,5	29,7	30,2
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie – tereny wiejskie	3,68	3,62	3,60	3,58	3,57
Przeciętna liczba osób na 1 izbę – tereny wiejskie	0,78	0,76	0,76	0,75	0,74

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

2.3. Rynek pracy

Stopa bezrobocia na koniec roku 2015 wynosiła na terenie powiatu kłobuckiego 11,5% i była niższa, niż na koniec 2014 roku. Na koniec 2015 roku liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych wynosiła 3 751 osób, w tym 1 913 mężczyzn i 1 838 kobiet. W latach 2011-2015 najwięcej osób bezrobotnych z terenu powiatu było w roku 2013 – 4 943 osoby. Od roku 2014 bezrobocie na terenie powiatu spadało. Poniższa tabela przedstawia strukturę bezrobocia w latach 2011-2015 z podziałem na płeć. Można stwierdzić, iż większość bezrobotnych mieszka na terenie największego ośrodka w powiecie – Kłobucka.

Tabela 10. Wielkość i stopa bezrobocia na terenie powiatu kłobuckiego w latach 2011-2015

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych ogółem	4 268	4 679	4 943	4 183	3 751
W tym kobiety	2 157	2 144	2 389	1 952	1 838
W tym mężczyźni	2 111	2 535	2 554	2.231	1 913
Stopa bezrobocia [%]	13,2	14,6	15,0	12,9	11,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Na koniec 2015 roku na terenie powiatu zarejestrowanych było 515 osób z wykształceniem wyższym, w tym 155 mężczyzn i 360 kobiet. Z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym zarejestrowanych było 896 osób, w tym 386 mężczyzn i 562 kobiety. Z wykształceniem średnim ogólnokształcącym zarejestrowanych było 306 osób, w tym 109 mężczyzn i 197 kobiet. Kolejną grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W tej grupie na koniec 2015 roku zarejestrowanych było 1221 osób bezrobotnych, w tym 771 mężczyzn oraz 450 kobiet. Ostatnią grupę stanowią osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. W tej grupie na koniec 2015 roku zarejestrowanych było 813 osób, w tym 492 mężczyzn i 321 kobiet.

Tabela 11. Bezrobocie ze względu na poziom wykształcenia

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym ogółem	550	558	593	552	515
W tym mężczyźni	185	185	202	181	155
W tym kobiety	365	373	391	371	360
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym ogółem	1 088	1 189	1 214	982	896

Nazwa wskaźnika	2011	2012	2013	2014	2015
W tym mężczyźni	427	519	487	420	386
W tym kobiety	661	670	727	562	510
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym ogółem	328	312	335	348	306
W tym mężczyźni	118	125	127	137	109
W tym kobiety	210	187	208	211	197
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym ogółem	1 357	1 570	1 687	1 394	1 221
W tym mężczyźni	830	1 047	1 050	920	771
W tym kobiety	527	523	637	474	450
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej ogółem	945	1 050	1 114	907	813
W tym mężczyźni	551	659	688	573	492
W tym kobiety	394	391	426	334	321

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Z powyższych danych wynika, iż wśród osób bezrobotnych więcej jest kobiet lepiej wykształconych, niż mężczyźni (wykształcenie wyższe, policealne i średnie zawodowe oraz ogólnokształcące). Natomiast więcej mężczyzn występuje wśród bezrobotnych z niższym wykształceniem (zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej).

3. Gospodarka

3.1. Podmioty gospodarcze

Na koniec 2015 roku na terenie gminy Kłobuck funkcjonowało 2170 podmiotów gospodarczych, w tym 1693 podmioty osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 55 podmiotów sektora publicznego, 122 spółki prawa handlowego (w tym 17 z udziałem kapitału zagranicznego), 13 spółdzielni oraz 58 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Udział sektora prywatnego w działalności gospodarczej ogółem wynosił ponad 97%

W okresie od roku 2011 do roku 2015 liczba podmiotów gospodarczych stale się zwiększa. Największą dynamikę wzrostu odnotowano wśród osób prowadzących działalność gospodarczą, co świadczy o tym, że mieszkańcy nie boją się ryzyka związanego z prowadzeniem własnej działalności, co więcej widzą perspektywy rozwoju na terenie własnej gminy.

Tabela 12. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Kłobuck według sektorów własnościowych

Nazwa sektora	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba podmiotów gospodarczych ogółem	2 041	2 129	2 148	2 137	2 170
W tym obszar miejski	1 372	1 410	1 414	1 396	1 404
W tym obszar wiejski	669	719	734	741	766
Sektor publiczny ogółem	57	59	58	56	55
W tym obszar miejski	43	45	44	42	41
W tym obszar wiejski	14	14	14	14	14
Sektor prywatny ogółem	1 984	2 070	2 090	2 081	2 102
W tym obszar miejski	1 329	1 365	1 370	1 354	1 356
W tym obszar wiejski	655	705	720	727	746
Sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 618	1 694	1 707	1 675	1 693
W tym obszar miejski	1 056	1 085	1 084	1 048	1 048
W tym obszar wiejski	562	609	623	627	645
Sektor prywatny – spółki handlowe	91	97	97	102	105
W tym obszar miejski	68	71	73	78	78
W tym obszar wiejski	23	26	24	24	27
Sektor prywatny – spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	17	18	19	17	17
W tym obszar miejski	15	15	15	13	13
W tym obszar wiejski	2	3	4	4	4
Sektor prywatny – spółdzielnie	13	13	13	13	13
W tym obszar miejski	11	11	11	11	11

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

Nazwa sektora	2011	2012	2013	2014	2015
W tym obszar wiejski	2	2	2	2	2
Sektor prywatny – fundacje	0	0	0	0	1
W tym obszar miejski	0	0	0	0	1
W tym obszar wiejski	0	0	0	0	0
Sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	41	44	47	55	57
W tym obszar miejski	26	28	30	37	38
W tym obszar wiejski	15	16	17	18	19

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Na koniec 2015 roku najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w sekcji „Pozostała działalność” – 1487, w tym na obszarach miejskich 1059, a na obszarach wiejskich 428. W tej kategorii mieszczą się m.in. handel i usługi. 76 podmiotów, w tym w obszarze miejskim 19, a w obszarze wiejskim 57 prowadziło działalność w zakresie „Rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybołówstwa”. W „Przemysle i budownictwie” działalność gospodarczą prowadziło 607 podmiotów, w tym 326 na terenach miejskich oraz 281 na terenach wiejskich. Na terenie gminy dominuje przemysł metalurgiczny i spożywczy.

Tabela 13. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Kłobuck wg grup rodzajów działalności

Rodzaj działalności	2011	2012	2013	2014	2015
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo	85	90	85	75	76
W tym obszar miejski	21	23	20	19	19
W tym obszar wiejski	64	67	65	56	57
Przemysł i budownictwo	576	608	600	587	607
W tym obszar miejski	324	349	335	318	326
W tym obszar wiejski	252	259	265	269	281
Pozostała działalność	1 380	1 431	1 463	1 475	1 487
W tym obszar miejski	1 027	1 038	1 059	1 059	1 059
W tym obszar wiejski	353	393	404	416	428

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy, najczęściej zatrudniało od 1 do 9 osób. Na koniec 2015 roku było 2051 takich jednostek, w tym w obszarze miejskim 1329, a w obszarze wiejskim 722. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób. Na koniec 2015 roku były 94 takie podmioty, w tym w obszarach miejskich 58 jednostek, a w obszarach wiejskich 36 firm. Kolejną grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 50 do 249 pracowników. Na koniec 2015 roku na terenie gminy były 23 takie podmioty, w tym 17 w Kłobucku oraz 7 w obszarach wiejskich. Ostatnią grupę stanowią przedsiębiorstwa zatrudniające od 250 do 999 osób. Na terenie gminy na koniec 2015 roku funkcjonowały 2 takie podmioty, w tym 1 na obszarze miejskim i 1 na obszarze wiejskim. Firm zatrudniających 1000 i więcej osób na terenie gminy nie ma.

Tabela 14. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Kłobuck według wielkości zatrudnienia

Liczba pracowników	2011	2012	2013	2014	2015
Od 1 do 9 osób ogółem	1 909	2 003	2 027	2 017	2 051
W tym w obszarze miejskim	1 278	1 329	1 337	1 319	1 329
W tym w obszarze wiejskim	631	674	690	698	722
Od 10 do 49 osób ogółem	106	98	96	94	94
W tym w obszarze miejskim	74	61	59	59	58
W tym w obszarze wiejskim	32	37	37	35	36
Od 50 do 249 osób ogółem	23	25	23	24	23
W tym w obszarze miejskim	19	19	17	17	16
W tym w obszarze wiejskim	4	6	6	7	7
Od 250 do 999 osób ogółem	3	3	2	2	2
W tym w obszarze miejskim	1	1	1	1	1
W tym w obszarze wiejskim	2	2	1	1	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Do największych pracodawców na terenie gminy Kłobuck należą:

- DELICPOL Sp. z o.o.,
- CONSONNI Sp. z o.o.,
- BAHPOL Sp. z o.o.,

- Zakład Produkcji Cukierniczej CYMES,
- PRINT CYCERO,
- PPHU DRUK ALLEGRO,
- Polo Market Sp. z o.o.

3.2. Rolnictwo

Istotną, choć nie dominującą, gałęzią gospodarki na terenie gminy Kłobuck jest rolnictwo. Podstawową produkcją sektora rolnego jest produkcja roślinna.

Łącznie na terenie gminy funkcjonuje 1515 gospodarstw rolnych. Najwięcej jest gospodarstw o powierzchni od 1 ha do mniej niż 5 ha, których liczba wynosi 804 gospodarstwa. Następnie do 1 ha włącznie, których jest 483. Gospodarstw o powierzchni 5 do mniej niż 10 ha jest 178, a powyżej 10 ha do mniej niż 15 ha na terenie gminy znajduje się 24. Gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15 ha funkcjonuje 26.

Obserwacje pozwalają stwierdzić, iż następuje systematyczna koncentracja obszaru gruntów w obrębie gospodarstw większych, towarowych, produkujących duże ilości produktu na rynek. Dynamika tego procesu jest dość wolna, czego przyczyną jest brak alternatywnych rozwiązań socjalnych dla rolników i ich rodzin, którzy zdecydują się na zbycie swoich gospodarstw.

Tabela 15. Użytkowanie gruntów wg gospodarstw rolnych

Grunty ogółem [ha]	Użytki rolne, w tym: [ha]			Lasy i grunty leśne [ha]	Pozostałe grunty [ha]
	Grunty orne	łąki	Pastwiska		
6 048,92	4 848,40	508,85	27,71	202,53	339,28

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Wśród zasiewów dominuje pszenica, żyto, pszenżyto, jęczmień oraz uprawy przemysłowe.

W produkcji zwierzęcej dominuje hodowla drobiu, którego pogłowie wynosi ok. 15500 sztuk oraz trzody chlewnej, której pogłowie wynosi ok. 3100 sztuk.

3.3. Turystyka

Gmina Kłobuck położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie Częstochowy – miasta o dużym znaczeniu turystycznym, które jest głównym ośrodkiem turystyki sakralnej w Polsce. Tak atrakcyjne położenie może sprzyjać rozwojowi turystyki na terenie gminy.

Głównym zabytkiem sakralnym jest kościół parafialny pw. śś. Marcina i Małgorzaty w Kłobucku, którego fundatorem był Piotr Dunin. Pierwszym proboszczem był Bartłomiej

Długosz, który następnie przekazał parafię Janowi Długoszowi – wielkiemu polskiemu kronikarzowi, który rozbudował kościół i plebanię, w której do dnia dzisiejszego zachowały się sprzęty z tamtego okresu.

W miejscowości Kopiec znajduje się zespół dworski, będący od 1932 roku klasztorem Salezjanów. Ponadto do atrakcji turystycznej należą: pałac gotycki wraz z parkiem w Kłobucku, dwór w Kamyku, czy budynki dworskie w Nowej Wsi. Atutem gminy jest także środowisko przyrodnicze. Atrakcyjne dla różnych form wypoczynku są tereny leśne, przez które przebiegają szlaki turystyczne, które zostały opisane poniżej.

Niebieski Szlak Rezerwatów Przyrody biegnie z Chorzewa Siemkowic do Blachowni. Długość szlaku wynosi 67,5 km. Na terenie gminy Kłobuck prowadzi przez Rezerwat Przyrody „Dębowa Góra” położony na południowym zboczu wzgórza na wysokości od 260 do 283 m n.p.m. Rezerwat jest pozostałością pierwotnych lasów dębowo-grabowych dawniej porastających teren dzisiejszego Kłobucka. Obecnie rezerwat obejmuje kompleks leśny o powierzchni 5,43 ha.

Zielony Szlak Kłobucki biegnie z Kłobucka przez Mokrą, Zawady do wsi Wąsosz.

Szlak Pankówki rozpoczynający się przy Zbiorniku Zakrzew od miejscowości Długi Kąt poprzez Dolinę Pankówki, Dankowice Drugie, gdzie wkracza w Dolinę Liswarty i kończy się w Krzepicach. Długość szlaku wynosi 37 km.

Wypoczynek nad wodą jest możliwy przy Zbiorniku Wodnym Zakrzewie, który jest odnowiony i zagospodarowany. Przez cały sezon można także korzystać z kompleksowo wyposażonego krytego basenu przy ul. Zamkowej w Kłobucku.

Ruch turystyczny może wspomagać rozwój ekonomiczny miejscowości i gospodarstw rolnych na terenie gminy. Istotnym jest tu rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej, agroturystyki, handlu, oferty kulturalnej i sportowej dla grup zróżnicowanych wiekowo i pod względem statusu materialnego. Ważnym elementem jest rozwój infrastruktury turystycznej, w tym ścieżek rowerowych, tras turystycznych, infrastruktury wokół miejsc szczególnie godnych uwagi.

4. Infrastruktura techniczna

4.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarka wodna

Jednym z podstawowych elementów infrastruktury technicznej, wyznaczającym standard zamieszkania na danym terenie, a jednocześnie będącym warunkiem prawidłowego rozwoju społeczno gospodarczego jest dostęp mieszkańców do wody bieżącej z sieci wodociągowej.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

Zaopatrzeniem w wodę oraz utrzymaniem sieci wodociągowej na terenie gminy Kłobuck zajmuje się Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego S.A. w Częstochowie. Na koniec 2015 roku długość sieci wodociągowej wynosiła 143,9 km, w tym w obszarze miejskim 70,1 km, a w obszarze wiejskim 73,8 km. Z sieci wodociągowej korzystało 96,5% ogółu mieszkańców, w tym 95,1% ogółu mieszkańców miasta oraz 92,7% ogółu mieszkańców obszarów wiejskich.

Tabela 16. Sieć wodociągowa na terenie gminy Kłobuck

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Długość czynnej sieci rozdzielczej ogółem [km]	141,3	141,6	142,3	143,5	143,9
Długość czynnej sieci rozdzielczej - obszar miejski [km]	68,2	68,4	68,7	69,8	70,1
Długość czynnej sieci rozdzielczej - obszar wiejski [km]	73,1	73,2	73,6	73,7	73,8
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych ogółem [szt.]	4 743	4 781	4 536	4 588	4 663
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych – obszar miejski [szt.]	2 835	2 856	2 673	2 699	2 774
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych – obszar wiejski [szt.]	1 908	1 925	1 863	1 889	1 889
Woda dostarczona gospodarstwom domowym ogółem [dam ³]	613,3	619,9	611,4	608,7	625,7
Woda dostarczona gospodarstwom domowym – obszar miejski [dam ³]	385,2	388,1	382,3	381,2	385,4
Woda dostarczona gospodarstwom domowym – obszar wiejski [dam ³]	228,1	231,8	229,1	227,5	240,3
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej ogółem [osoba]	19 202	19 228	19 139	19 417	19 364
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej – miasto [osoba]	12 621	12 643	12 569	12 468	12 440
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej – wieś [osoba]	6 581	5 585	6 570	6 949	6 924
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	29,6	29,9	29,5	29,4	30,4
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca [m ³] – miasto	29,1	29,2	28,9	28,9	29,4
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca [m ³] – wieś	30,7	31,1	30,7	30,4	32,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Na terenie gminy Kłobuck występują trzy ujęcia wód głębinowych korzystające z jurajskich poziomów wodonośnych. Dwa z ujęć – „Łobodno” oraz „Wierzchowisko” pełnią rolę ujęć głównych. Ujęcie wody „Kłobuck” pełni rolę pomocniczą.

- ujęcie wody „Łobodno” – oddane do eksploatacji zostało w 1974 roku. W skład ujęcia wchodzi stacja pomp i dezynfekcji w miejscowości Łobodno (gmina Kłobuck) oraz 4 studnie głębinowe w Łobodnie i 1 studnia głębinowa w Kołaczkowicach (gmina Miedźno). Maksymalna wydajność ujęcia wynosi 19 680 m³ na dobę. Ujęcie zaopatruje mieszkańców Częstochowy (dzielnice Parkitka, Żabiniec i Grabówka), Łobodno i Kamyk w gminie Kłobuck oraz wszystkie miejscowości z terenu gminy Miedźno.
- ujęcie wody „Wierzchowisko” – użytkowane od 1928 roku. W skład ujęcia wchodzi stacja uzdatniania i pomp w miejscowości Kolonia Wierzchowisko i studnie głębinowe rozmieszczone na terenach gmin Kłobuck i Mykanów. Maksymalna wydajność ujęcia wynosi 29 800 m³ na dobę. Ujęcie zaopatruje mieszkańców gminy Mykanów oraz Częstochowy.
- pomocnicze ujęcie wody „Kłobuck” – posiada jedną studnię i składa się z terenu ochrony pośredniej. Maksymalna wydajność wynosi 3 600 m³ na dobę. Zaopatruje mieszkańców Kłobucka.

Gospodarka ściekowa

Na koniec 2015 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Kłobuck wynosiła 91 km, w tym w obszarze miejskim 44,1 km, a w obszarze wiejskim 46,9 km. W latach 2013-2015 nastąpił znaczący wzrost długości czynnej sieci kanalizacyjnej, bowiem jeszcze w 2013 roku wskaźnik ten miał wartość 54,4 km. Z sieci kanalizacyjnej na koniec 2015 roku korzystało 81,6% mieszkańców gminy, w tym 76,9% mieszkańców terenów miejskich oraz 84,3% mieszkańców terenów wiejskich.

Tabela 17. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Kłobuck

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej ogółem [km]	54,1	54,1	54,4	90,6	91,0
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej - miasto [km]	43,1	43,1	43,4	43,7	44,1
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej - wieś [km]	11,0	11,0	11,0	46,9	46,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych ogółem [szt.]	1 959	1 973	1 987	3 043	2 852
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych - miasto [szt.]	1 598	1 612	1 625	1 644	1 479

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych - wieś [szt.]	361	361	362	1 399	1 373
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej ogółem [osoba]	11 802	11 829	11 826	16 669	16 367
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej - miasto [osoba]	10 372	10 400	10 372	10 330	10 065
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej - wieś [osoba]	1 430	1 429	1 434	6 339	6 302
Ilość ścieków odprowadzonych ogółem [dam ³]	434	421	421	422	477
Ilość ścieków odprowadzonych - miasto [dam ³]	387	381	382	381	387
Ilość ścieków odprowadzonych - wieś [dam ³]	47	40	39	41	90

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Ścieki z terenu gminy odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Kłobucku, której przepustowość wynosi 3 280 m³ na dobę. Jest to instalacja do ujmowania, oczyszczania i odprowadzania ścieków komunalnych do wód powierzchniowych. Oczyszczone ścieki z oczyszczalni odprowadzane są do rzeki Biała Oksza.

4.2. Gospodarka odpadami

Zgodnie z zapisami *Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego* gmina Kłobuck została przypisana do Regionu I gospodarki odpadami komunalnymi. Wszystkie odebrane odpady komunalne oraz odpady zielone trafiają do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych zlokalizowanej w Sobuczynie, której administratorem jest Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.

Jak wynika z posiadanych informacji, w 2015 roku ilość odebranych zmieszanych odpadów komunalnych wyniosła 5 019,47 Mg, w tym w obszarze miejskim 3 504,28 Mg, natomiast w obszarze wiejskim 1 515,19 Mg.

Zgodnie z obowiązującym prawem gmina Kłobuck prowadzi selektywną zbiórkę odpadów komunalnych. Na terenie gminy został utworzony Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Kłobucku. Do punktu można przywieźć odpady komunalne zebrane w sposób selektywny, w tym:

- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- przeterminowane leki i chemikalia,
- zużyte baterie i akumulatory,

- odpady budowlano-remontowe i rozbiórkowe,
- zużyte opony,
- odpady zielone,
- tekstylia.

W systemie pojemnikowo-workowym zbierane są następujące frakcje odpadów komunalnych:

- papier i tektura,
- szkło bezbarwne i kolorowe,
- tworzywa sztuczne,
- metale,
- opakowania wielomateriałowe,
- odpady ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe oraz odpady zielone.

Niektóre odpady powstałe w wyniku segregacji przekazywane są do specjalistycznych firm zajmujących się przetwórstwem odpadów.

Tabela 18. Ilość odebranych odpadów komunalnych w gminie Kłobuck w 2015 r.

Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Kod odpadu	Ilość odebranych odpadów komunalnych w [Mg]
Opakowania z papieru i tektury	15 01 01	37,90
Opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	132,93
Opakowania z metali	15 01 04	12,32
Opakowania wielomateriałowe	15 01 05	21,54
Opakowania ze szkła	15 01 07	249,57
Zmieszane odpady opakowaniowe	15 01 06	111,3
Opakowania zawierające pozostałości substancji	15 01 10*	0,40
Zużyte opony	16 01 03	10,4
Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek	17 01 01	5,82
Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne, niż wymienione w 19 12 11	19 12 12	213,1
Tekstylia	20 01 11	3,71
Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	20 01 21*	0,11
Urządzenia zawierające freony	20 01 23*	2,86
Lekki inne, niż wymienione w 20 01 31*	20 01 32	0,14
Baterie i akumulatory inne, niż wymienione w 20 01 33	20 01 34	0,03

Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Kod odpadu	Ilość odebranych odpadów komunalnych w [Mg]
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne, niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	20 01 35*	6,78
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne, niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	20 01 36	6,55
Odpady zielone ulegające biodegradacji	20 02 01	59,08
Inne odpady nieulegające biodegradacji	20 02 03	30,50
Zmieszane odpady komunalne	20 03 01	5 019,47
Odpady wielkogabarytowe	20 03 07	40,98
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów (z wyłączeniem pyłów z kotłów wymienionych w 10 01 04)	10 01 01	2,42

Źródło: Materiały Urzędu Miejskiego w Kłobucku

4.3. Sieć komunikacyjna

Transport drogowy

Sieć drogowa gminy Kłobuck liczy łącznie ok. 196,98 km. Składa się z następujących dróg:

- drogi krajowej nr 43 Wieluń – Częstochowa, długość 14,2 km,
- drogi wojewódzkiej nr 491 Raciszyn – Częstochowa, długość 13,0 km,
- drogi wojewódzkiej nr 492 Ważne Młyny – Blachownia, długość 11,7 km
- dróg powiatowych o łącznej długości 34,3 km,
- dróg gminnych o łącznej długości 123,78 km.

Sieć połączeń autobusowych jest dobrze rozwinięta. Połączenia obsługiwane są głównie przez PKS w Częstochowie S.A.. Oprócz tego kilka par kursów wykonywanych jest przez prywatne przedsiębiorstwa oferujące połączenia busami oraz nieliczne połączenia realizowane przez inne PKS-y. Dzięki temu można bezpośrednio dotrzeć do każdej miejscowości na terenie gminy oraz do takich miast, jak Częstochowa, Blachownia, Wieluń, czy Kluczbork.

Transport kolejowy

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 131 tzw. „Węglówka” łącząca teren Górnego Śląska z portem w Gdyni. Na linii nie jest prowadzony ruch pasażerski. Odbyna się jedynie ruch towarowy.

4.4. Gazownictwo i ciepłownictwo

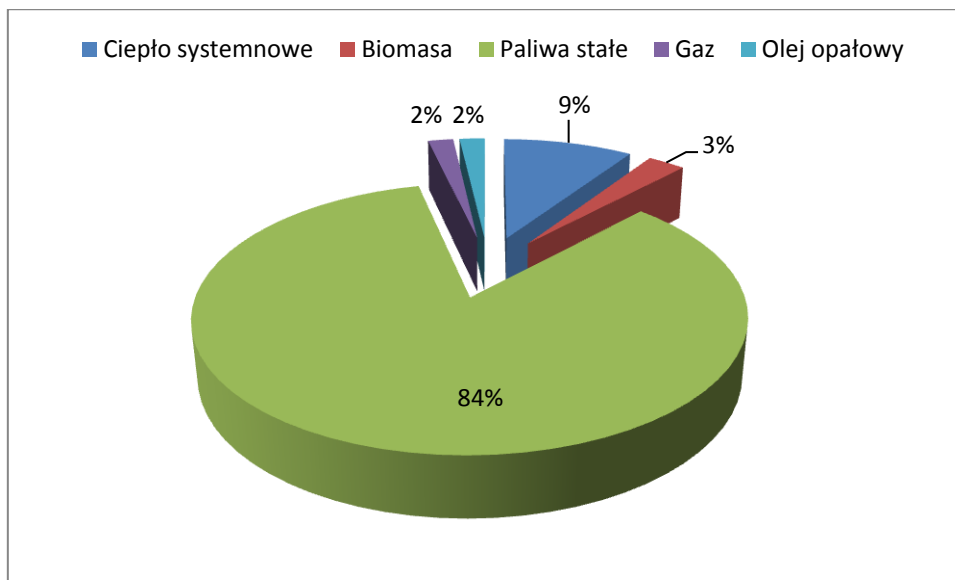
Gazownictwo

Teren gminy Kłobuck nie jest w pełni zgazyfikowany. Gaz sieciowy doprowadzony jest jedynie do leżących na południu gminy miejscowości Kopiec, Biała Górna i Biała Dolna. Miejscowości te posiadają sieć gazową średnioprężną, którą obsługuje Górnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze. Gaz ziemny wysokometanowy dostarczany jest z Częstochowy gazociągiem średnioprężnym o średnicy 100 mm i długości sieci rozdzielczej 16,05 km. Na pozostałym terenie nie występuje sieć gazowa gazu ziemnego, w związku z czym mieszkańcy korzystają z gazu propan-butan dystrybuowanego w butlach gazowych.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy eksploatowana jest jedna sieć ciepłownicza, która obejmuje obszar miasta Kłobuck. Na pozostałym terenie energia cieplna wytwarzana jest przez lokalne kotłownie oraz indywidualne źródła ciepła zlokalizowane w budynkach mieszkalnych. Do największych lokalnych kotłowni można zaliczyć zlokalizowane w budynkach użyteczności publicznej, szkołach, większych zakładach pracy. Na poniższym rysunku został przedstawiony procentowy udział poszczególnych rodzajów paliw w strukturze energetyki cieplnej.

Rysunek 4. Udział poszczególnych rodzajów paliw wykorzystywanych w ciepłownictwie



Źródło: Materiały Urzędu Miejskiego w Kłobucku

5. Infrastruktura społeczna**5.1. Oświata i wychowanie**

Infrastruktura oświaty na terenie gminy Kłobuck pozostaje w gestii władz samorządowych. Problemami dotyczącym oświaty jest ujemny przyrost naturalny. Jednak coraz więcej osób osiedla się na terenie gminy opuszczając pobliską Częstochowę. Powoduje to, iż liczba dzieci w szkołach nie spada.

Na terenie gminy Kłobuck opiekę przedszkolną zapewnia 35 oddziałów przedszkolnych, w tym 24 oddziały na obszarze miejskim i 11 oddziałów na obszarze wiejskim. Na koniec 2015 roku do oddziałów przedszkolnych uczęszczało ogółem 673 dzieci, w tym z terenu miasta 494 dzieci, a z terenów wiejskich 179 dzieci.

Tabela 19. System przedszkolny na terenie gminy Kłobuck

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba oddziałów ogółem	32	32	35	36	35
W tym na obszarze miejskim	22	22	24	24	24
W tym na obszarze wiejskim	10	10	11	12	11
Liczba dzieci w oddziałach	737	727	730	727	673
W tym na obszarze miejskim	515	511	507	525	494
W tym na obszarze wiejskim	222	216	223	202	179

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Na terenie gminy funkcjonuje 8 szkół podstawowych, w tym 3 szkoły zlokalizowane są na obszarze miejskim oraz 5 szkół na obszarze wiejskim. Na koniec 2015 roku we wszystkich szkołach było 76 oddziałów, w tym 43 oddziały w szkołach miejskich i 33 oddziały w szkołach wiejskich, w których uczyło się łącznie 1340 uczniów, w tym 847 na terenach miejskich oraz 503 na terenach wiejskich.

Tabela 20. Szkolnictwo podstawowe w gminie Kłobuck

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba szkół ogółem	8	8	8	8	8
W tym na obszarze miejskim	3	3	3	3	3
W tym na obszarze wiejskim	5	5	5	5	5
Liczba oddziałów w szkołach	70	70	69	72	76
W tym na obszarze miejskim	38	38	37	39	43
W tym na obszarze wiejskim	32	32	32	33	33
Liczba uczniów	1 242	1 210	1 162	1 227	1 340
W tym na obszarze miejskim	744	723	693	741	837
W tym na obszarze wiejskim	498	487	469	486	503

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Szkolnictwo na poziomie gimnazjalnym zapewnia 7 placówek, w tym 5 prowadzonych przez organy samorządu terytorialnego. Dwa gimnazja zlokalizowane są na obszarach miejskich, pozostałe na obszarach wiejskich. Na koniec 2015 roku w placówkach

funkcjonowały 34 oddziały, w tym 18 na obszarach miejskich oraz 16 na obszarach wiejskich. Do gimnazjów uczęszczało łącznie 612 uczniów, w tym z terenów miejskich 345 uczniów oraz z terenów wiejskich 267 uczniów.

Tabela 21. Szkolnictwo gimnazjalne w gminie Kłobuck

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba szkół ogółem	7	7	7	7	7
W tym na obszarze miejskim	2	2	2	2	2
W tym na obszarze wiejskim	5	5	5	5	5
Liczba oddziałów w szkołach	34	35	34	34	34
W tym na obszarze miejskim	18	18	18	18	18
W tym na obszarze wiejskim	16	17	16	16	16
Liczba uczniów	656	669	666	640	612
W tym na obszarze miejskim	347	358	381	367	345
W tym na obszarze wiejskim	309	311	285	273	267

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Na terenie miasta Kłobucka funkcjonuje 7 szkół ponadgimnazjalnych, których organem założycielskim nie jest samorząd gminy. Na koniec 2015 roku funkcjonowały w nich 54 oddziały, w których uczyło się 1160 uczniów.

Tabela 22. Szkolnictwo ponadgimnazjalne w gminie Kłobuck

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba szkół ogółem	7	8	7	7	7
Liczba oddziałów w szkołach	61	64	62	58	54
Liczba uczniów	1 352	1 375	1 278	1 217	1 160

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

W związku z planowaną reformą systemu oświaty gimnazja będą wygaszane, natomiast zwiększy się liczba roczników w szkołach podstawowych.

Gmina organizuje komunikację wewnątrzgminną o charakterze zamkniętym służącą do dowozu uczniów do szkół.

5.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Usługi medyczne w zakresie podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej zapewniają publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Na terenie gminy funkcjonuje szpital rejonowy, który zapewnia opiekę w zakresie chorób wewnętrznych, pediatrii oraz ambulatoryjnej. Ponadto specjalistyczną opiekę ambulatoryjną (poradnie) oraz szpitalną mieszkańcy gminy Kłobuck mogą uzyskać w pobliskiej Częstochowie.

Tabela 23. Dostępność usług medycznych na terenie gminy Kłobuck w 2015 roku

L.p.	Rodzaj usługi medycznej	Liczba punktów
1.	Liczba udzielonych porad lekarskich - ambulatoria	148 781
2.	Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	14
3.	Liczba udzielonych porad – podstawowa opieka zdrowotna	75 772
4.	Liczba aptek	8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Liczba gospodarstw domowych korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej wynosiła na koniec 2015 roku 566 i była niższa, niż na koniec 2014 roku o 32.

Tabela 24. Liczba świadczeń pomocy społecznej

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	540	571	593	598	566
Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystająca ze środowiskowej pomocy społ.	1 363	1 391	1 431	1 440	1 320
Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem [%]	6,6	6,7	6,9	7,0	6,4
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	805	733	728	680	651
Liczba dzieci otrzymujących zasiłki rodzinne ogółem	1 507	1 391	1 297	1 202	1 148

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

Pomoc osobom najuboższym udzielana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Polega na opłaceniu dożywiania dzieci w szkołach, wypłacaniu świadczeń pieniężnych lub rzeczowych, zasiłków celowych i innych form wsparcia (jak np. stypendia socjalne, czy program lekowy).

5.3. Infrastruktura społeczno-kulturalna

Na terenie gminy działają 4 biblioteki lub ich filie, po 2 na terenach miejskich i wiejskich. Na koniec 2015 roku z bibliotek skorzystało 1339 czytelników i na przestrzeni lat 2011-2015 liczba czytelników w bibliotekach była mniej więcej podobna.

Za działalność kulturalną na terenie gminy odpowiada Miejski Ośrodek Kultury w Kłobucku. W roku 2015 na terenie gminy zorganizowane zostały 53 imprezy kulturalne, w których uczestniczyło ogółem 11 015 osób.

W 2015 roku w gminie działało 9 grup artystycznych, które liczyły 198 członków. Ponadto działało 6 kół, których liczba członków wynosiła 344 osoby.

W gminie działa 1 kino, które posiada na widowni 345 miejsc. W roku 2015 odbyło się 16 seansów filmowych, w których uczestniczyło ogółem 1 919 widzów.

5.4. Sport i rekreacja

Gmina Kłobuck posiada dobre warunki do uprawiania sportu i rekreacji. Tereny gminy są atrakcyjne turystycznie i sprzyjają rekreacji. Gmina posiada halę sportową, stadion, boiska sportowe oraz krytą pływalnię. Gminną infrastrukturą sportową zarządza Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kłobucku.

Na koniec 2014 roku na terenie gminy działało 13 klubów sportowych, w tym na obszarze miejskim 7 klubów, a na obszarze wiejskim 6 klubów. Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych wynosiła 857 osób, w tym 612 z terenu miasta oraz 185 z terenów wiejskich.

Tabela 25. Kluby sportowe na terenie gminy Kłobuck w 2014 roku

Nazwa wskaźnika	Wartość ogółem	W tym miasto	W tym wieś
Liczba klubów sportowych	13	7	6
Liczba członków	857	672	185
Liczba ćwiczących ogółem	919	664	255
Liczba sekcji sportowych	19	12	7
Liczba trenerów	6	2	4
Liczba instruktorów sportowych	22	16	6
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	2	1	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2014

5.5. Bezpieczeństwo publiczne

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Kłobuck czuwa Policja, Państwowa Straż Pożarna, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Gminny Zespół Reagowania Kryzysowego. W strukturach Urzędu Miejskiego w Kłobucku istnieje także Stanowisko Spraw Wojskowych i Obrony Cywilnej.

W Kłobucku zlokalizowana została Komenda Powiatowa Policji, która działa na terenie całego powiatu kłobuckiego, w tym na terenie gminy Kłobuck. W razie konieczności wsparcie zapewniają jednostki policji z pobliskiej Częstochowy.

Ponadto w Kłobucku istnieje Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, która zapewnia bezpieczeństwo przeciwpożarowe na terenie powiatu, w tym gminy. Ponadto w gminie działają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Podobnie, jak w przypadku policji, również kłobucka straż pożarna może uzyskać wsparcie z pobliskiej Częstochowy.

Do obowiązków pracownika zatrudnionego na Stanowisku Spraw Wojskowych i Obrony Cywilnej należy realizacja zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, w tym opracowanie i aktualizacja Planu Zarządzania Kryzysowego, organizacja prac Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz prowadzenie szkoleń i ćwiczeń z zakresu zarządzania kryzysowego. Ponadto do tego stanowiska przypisana jest realizacja zadań z zakresu zabezpieczenia przeciwpowodziowego gminy.

Gminny Zespół Reagowania Kryzysowego jest organem powołanym przez Burmistrza Kłobucka w celu zapewnienia prawidłowego przebiegu działań zapobiegawczych, przygotowawczych, reagowania i odbudowy w momencie zagrożenia oraz wystąpienia sytuacji kryzysowych. Zespół współpracuje z podobną jednostką powstałą w strukturach powiatu kłobuckiego.

6. Środowisko przyrodnicze oraz zasoby naturalne

6.1. Klimat

Gmina Kłobuck położona jest w obszarze działania klimatu środkowoeuropejskiego. Masy powietrza podzwrotnikowo-kontynentalnego napływające ze wschodu przynoszą w okresie letnim oraz jesiennym słoneczną pogodę, natomiast wilgotne masy powietrza polarno-morskiego i podzwrotnikowo-morskiego napływające z zachodu powodują zachmurzenie oraz opady, a także odwilże i mgły w okresie zimowym.

Według podziału na rejony klimatyczne opracowanego przez W. Wiszniewskiego i W. Chełchowskiego teren gminy Kłobuck położony jest w obrębie regionu łódzko-wieluńskiego.

Średnia roczna temperatura wynosi 8-8,5 °C, najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą wynoszącą 17,8 °C, najzimniejszym miesiącem jest styczeń ze średnią temperaturą wynoszącą -3,1 °C. Długość trwania okresu letniego wynosi od 90 do 100 dni. Długość trwania okresu zimowego – od 130 do 140 dni.

Średnia roczna suma opadów wynosi 600-700 mm. Maksymalna suma miesięczna opadów atmosferycznych wynosi 102 mm, minimalna miesięczna suma opadów wynosi 36 mm. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 60-80 dni w roku.

Średnia liczba dni pogodnych wynosi 60 dni, średnia roczna dni zachmurzonych wynosi 120 dni. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 200-210 dni.

Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3-4 m/s. Na terenie gminy występują dogodne warunki do tworzenia farm wiatrowych.

6.2. Geomorfologia i stosunki wodne

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego, teren gminy Kłobuck położony jest na Wyżynie Woźnicko – Wieluńskiej.

Rysunek 5. Położenie fizyczno-geograficzne gminy Kłobuck



Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.google.pl

Wyżyna Woźnicko-Wieluńska poprzecinana jest przełomami dolin rzek Liswarty z Białą i Czarną Okszą oraz działoszyńskim odcinkiem przełomowym Warty. Na obszarze Wyżyny Wieluńskiej położonej w granicach administracyjnych gminy Kłobuck wyróżnia się rzeźbą terenu pagórkowaty obszar, którym są Pagóry Kłobuckie. Są to pojedyncze silnie skrasowiałe wzniesienia wapienne, pomiędzy którymi występują piaszczyste obniżenia. W budowie geologicznej dominują wapień górno jurajskie, ale występują także słabe i mniej odporne skały pochodzące ze środkowej jury. Skał z okresu mezozoicznego nie jest wiele, ponieważ w okresie zlodowaceń plejstoceńskich zostały one przykryte osadem czwartorzędowym. Z tego powodu wysokość kuesty górnojurajskiej stopniowo maleje w kierunku północno-zachodnim. W okolicach Kłobucka wynosi 35 m. Dalej jest mało wyraźna i stopniowo przechodzi w krajobraz nizinny. Wysokości bezwzględne mezoregionu znajdują się w przedziale od 220 do 280 m n.p.m.

Dno Obniżenia Górnej Warty jest w wielu miejscach podmokłe i poprzecinane siecią drobnych cieków wodnych. Budowę geologiczną tworzą środkowojurajskie rudonośne iły o znacznej podatności na wietrzenie. W okresie czwartorzędu na łożach zostały osadzone piaski i gliny pochodzenia polodowcowego. Mimo to w wielu miejscach można dostrzec ostańce płyty wapieni górnojurajskich.

Podłoże Obniżenia Krzepickiego jest także zbudowane z ilów środkowojurajskich. Różnica w porównaniu do Obniżenia Górnej Warty polega na tym, iż Obniżenie Krzepickie charakteryzuje się większą miąższością osadów czwartorzędowych będących piaskami, glinami oraz żwirami i głazami. Rzeźba terenu osiąga wysokość od 240 do 330 m n.p.m.

Obszar gminy Kłobuck stanowi lewobrzeżne dorzecze Warty. Położony jest w zlewni dwóch rzek: Białej Okszy i Czarnej Okszy. Rzeka Biała Oksza jest prawym dopływem Liswarty. Długość rzeki wynosi 28,9 km. Swoje źródła posiada w okolicach wsi Hutka i Rybno na terenie gminy Wręczyca Wielka. Następnie przepływa przez gminy Kłobuck i Miedźno do ujścia w okolicy Borowa. Na rzece zostały utworzone dwa sztuczne zalewy wodne pełniące funkcje rekreacyjne. Są to Zalew Zakrzew na terenie gminy Kłobuck o powierzchni ok. 1 ha oraz Zalew Ostrowy na terenie gminy Miedźno. Z obu stron rzeka zasilana jest przez niewielkie ciek wodne, z których największy jest Bród o długości ok. 8 km, uchodzący do rzeki w okolicach Kłobucka. Pozostałe dopływy to bezimienne ciek o długości od 2 do 5 km, z których część to rowy melioracyjne lub ciek prowadzące wodę okresowo.

Rzeka Czarna Oksza, w dolnym biegu nazywana Kocinką lub Kocinianką, przepływa zabudowanym technicznie korytem przebiegającym wzdłuż wschodnich granic gminy. Początek bierze w okolicach miejscowości Golce na terenie gminy Wręczyca Wielka. Ujście do Liswarty znajduje się w miejscowości Trzeba na terenie województwa łódzkiego. Długość rzeki wynosi 40,2 km. Charakteryzuje się płaskim, podmokłym dnem doliny o szerokości 500 m. Największym dopływem jest Rzeka Białka. Pozostałe dopływy stanowią krótkie ciek prowadzące niewielką ilość wody.

Jeśli chodzi o wody podziemne, to gmina Kłobuck położona jest w obrębie jurajskich użytkowych poziomów wodonośnych stanowiących podstawę zaopatrzenia mieszkańców w wodę. Wśród nich można wyróżnić:

- GZWP nr 326 Częstochowa (E) – część północno-wschodnia gminy,
- GZWP nr 325 Częstochowa (W) – część południowa gminy.

GZWP nr 226 jest to bardzo rozległy i zasobny zbiornik wodny wód szczelinowo-kresowych i szczelinowo-kresowo-porowych. Powierzchnia zbiornika wynosi 3 257 km², a zasobność ok. 1020 tys. m³/dobę. Gęstość ujęć wynosi ok. 160 m. Ze względu na budowę geologiczną, bardzo słaby stopień naturalnej izolacji warstwy wodonośnej, duże prędkości filtracji oraz możliwość wystąpienia fluacji zbiornik na terenie Kłobucka narażony jest na możliwość szybkiego zanieczyszczenia.

6.3. Gleby

Na terenie gminy Kłobuck dominują gleby bielcowe i brunatne kwaśne, wytworzone z utworów piaszczystych i gliniastych. W dolinach rzecznych występują gleby mułowo-torfowe. Gleby występujące na terenie gminy są słabe i pozwalają na uprawę roślin, które

posiadają małe wymagania glebowe. Udział lepszych gleb jest niekorzystny, natomiast gleby najlepsze na terenie gminy nie występują.

Wśród klas bonitacyjnych najwięcej jest gleb klasy IVb i V. Lepsze gleby, klas IIIa i IIIb zajmują niewielki obszar gminy. Przydatność gleb dotyczy specjalistycznej produkcji rolniczej w kierunku uprawy konkretnych roślin przy intensywnym nawożeniu.

6.4. Lasy i ogólna charakterystyka szaty roślinnej

Lasy w gminie Kłobuck zgrupowane są w niewielkich kompleksach leśnych położonych głównie w północno-zachodniej i południowo-zachodniej części gminy. Powierzchnia lasów ogółem wynosi 3 502,01 ha. Najbardziej rozpowszechnionym gatunkiem flory w lasach, ponad 91% wszystkich drzew, jest sosna i modrzew. Do tego spotkać można jeszcze dąb, jodłę, buk, świerk, brzozę, czy olszę.

Poza lasami na omawianym terenie, jako ekosystemy roślinne, występują łąki oraz pastwiska. Łąki dominują głównie na północy i południu gminy oraz wzdłuż rzeki Biała Oksza. Łąki rozpostarte wzdłuż rzeki stanowią obszar zalewowy porastający obniżenia terenu o charakterze dolinnym o wysokim poziomie wód gruntowych.

Pod względem występowania flory dokładnie został zbadany teren rezerwatu Dębowa Góra. Na obszarze rezerwatu występuje ponad 100 gatunków roślin naczyniowych. Ponadto można znaleźć jodłę pospolitą, starca Fuchsa, czy klon jawor. Występuje także rzadki gatunek traw – perłówka jednokwiatowa. Na terenie rezerwatu spotkać można także dąb szypułkowy, pojedyncze buki i świerki. W niższych partiach drzewostanu występuje grab, modrzew polski, osika, topola oraz olsza czarna. Występuje także leszczyna pospolita.

Spśród gatunków roślin zielonych wymienić można gwiazdnicę wielkokwiatową, przytulię Schultesa, pszeniec gajowy, jarzmiankę większą, świerzbąk korzenny, czy czosnek niedźwiedzi.

6.5. Ogólna charakterystyka fauny

Charakterystyka fauny terenu gminy Kłobuck jest typowa dla rolniczych regionów Środkowej Polski. Ważnym elementem jest tu wpływ gatunków charakterystycznych dla obszaru Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej. Na obszarze gminy występują zarówno gatunki bezkręgowce, jak owady, oraz kręgowce reprezentowane najliczniej przez gryzonie. Dominują charakterystyczne małe gatunki zwierząt charakterystyczne dla pól i łąk. Są to: myszy polne, ryjówki, jeże europejskie, zające, chomiki, rzadziej kuny domowe, łasice, popielice. Z kompleksami leśnymi związane są dziki, jelenie, sarny, lisy. Na omawianym obszarze występuje także ponad 30 gatunków ptaków, wśród których są: jastrząb gołębiarz, myszołów, krogulec, pustułka, kukułka, gołąb siniak, gołąb grzywacz, puszczyk, dudek, dzięcioł duży, dzięcioł średni, skowronek borowy, skowronek polny, świergotek drzewny, wilga, szpak, sójka, pokląskwa, kos, kwiczoł, drozd śpiewak, sikora modra, bogatka, kowalik,

pełzacz leśny, zięba, dzwonec, potrzyszcz, trznadel, ortolan. Wymienione gatunki spotkać można przede wszystkim na terenie rezerwatu „Dębowa Góra” i w jego sąsiedztwie. Na pozostałe obszary gminy docierają typowe dla krajobrazu rolniczego ptaki, jak wróblowate, drozdy, krukowate, przepiórki, myszołowy, kuropatwy.

Na terenie gminy występuje 5 gatunków gadów. Są to jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny oraz żmija zygzakowata. Spośród płazów wymienić można: traszkę zwyczajną, ropuchę szarą, żabę trawną, rzadziej: traszkę grzebieniastą i grzechotkę drzewną. Na skraju lasów występują ropucha zielona, grzebiuszka ziemna oraz żaba moczarowa.

Można spotkać także różne gatunki chrząszczy, jak będące pod ochroną chrząszcze drapieżne, czy chrząszcze żerujące na dębach oraz wiele gatunków ślimaków.

6.6. Zasoby naturalne

Na terenie gminy Kłobuck znajduje się 5 złóż kopalin, które zostały scharakteryzowane poniżej.

Tabela 26. Charakterystyka złóż kopalin na terenie gminy Kłobuck

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
		Bilansowe geologiczne	Przemysłowe	
Piaski i żwiry [tys. Mg]				
Kamyk	Złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo	105	-	-
Lgota	Złoże, z którego wydobywanie zostało zaniechane	23	-	-
Lgota 2	Złoże eksploatowane	1023	461	50
Łobodno	Złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie	20 336	-	-
Surowce ilaste ceramiki budowlanej [tys. m ³]				
Rybno	Złoże o zasobach rozpoznanych szczegółowo	54	-	-

Źródło: Materiały Urzędu Miejskiego w Kłobucku

Obecnie na terenie gminy eksploatowane są metodą odkrywkową złoża piasku i żwiru Kamyk, Lgota, Łobodno oraz złoża ceramiki budowlanej Rybno.

6.7. Walory krajobrazowe i przyrodnicze obiekty chronione

Rezerwat Dębowa Góra

Rezerwat położony jest na południowym zboczu wzgórza na wysokości od 260 do 283 m n.p.m. Zajmuje powierzchnię 5,43 ha. Jest pozostałością pierwotnych lasów dębowo-grabowych dawniej porastających okolice dzisiejszego miasta Kłobuck. Został utworzony w celu zachowania fragmentu naturalnego wielogatunkowego lasu mieszanego ze znacznym udziałem drzewostanu dębowego w wieku około 200 lat.

Wzgórze zajmowane przez obszar rezerwatu zbudowane jest przede wszystkim z iłów rudonośnych batonu oraz z utworów jury środkowej. Część szczytowa zbudowana jest z wapienia piaszczystego z soczewkami iłu glaukonitowego oraz przerostami białoszarego margla. U podnóża wzgórza występuje glina zwałowa pokryta częściowo piaskami, żwirami i głazami pochodzenia polodowcowego. Gleby na terenie rezerwatu to głębokie pylasto-gliniaste gleby brunatne kwaśne, utworzone z glin zwałowych.

Użytki ekologiczne

Obecnie na terenie gminy ochronie podlegają dwa użytki ekologiczne. Pierwszy z nich nosi nazwę Czarne Bagno. Zajmuje powierzchnię 2,47 ha i leży na terenie Nadleśnictwa Kłobuck Leśnictwo Kocin. Zajmuje podmokłe tereny i jest atrakcyjny pod względem ornitologicznym.

Drugim użytkiem ekologicznym podlegającym ochronie jest Dzicze Bagno. Jest to obszar o powierzchni 12,3 ha. Znajduje się w Nadleśnictwie Kłobuck Leśnictwo Pierzchno.

Pomniki przyrody

Zgodnie z art. 28 ustawy z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody za pomniki przyrody uznawane są „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiętkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie”.

Na terenie gminy Kłobuck znajduje się 5 obiektów będących pod ochroną prawną jako pomniki przyrody ożywionej. Należą do nich dęby szypułkowe w Zakrzewiu oraz lipa drobnolistna w Białej Górze.

Rośliny i zwierzęta chronione

Na terenie gminy występuje 6 gatunków roślin prawnie chronionych. Są to:

- wawrzynek wilczełyko,

- bluszcz pospolity,
- paprotka zwyczajna,
- barwinek pospolity,
- buławnik wielkokwiatowy,
- gnieźnik leśny.

Ponadto występuje 8 gatunków objętych ochroną częściową.

Jeśli idzie o faunę, to na terenie gminy występują chronione drapieżne chrząszcze, jak liszkarz tęcznik, biegacz skórzany i biegacz pomarszczony. Spośród gatunków ptaków odwiedzających i mieszkających na terenie gminy wyodrębnionych zostało 11 gatunków ptaków rzadkich na 39 stanowiskach. Należą do nich: jastrząb *Accipiter gentils*, cietrzew *Tetrao tetrix*, słonka *Scolopax rusticola*, siniak *Columba oenas*, turkawka *Sterptopelia turtur*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, pliszka górska *Motocilla cinerea*, świerszczak *Locustella neavia*, muchołówka mała *Ficedula parva*, orzechówka *Nucifraga caryocactes*, dziwonia *Carpodactus erythrinus*.

6.8. Obszar NATURA 2000

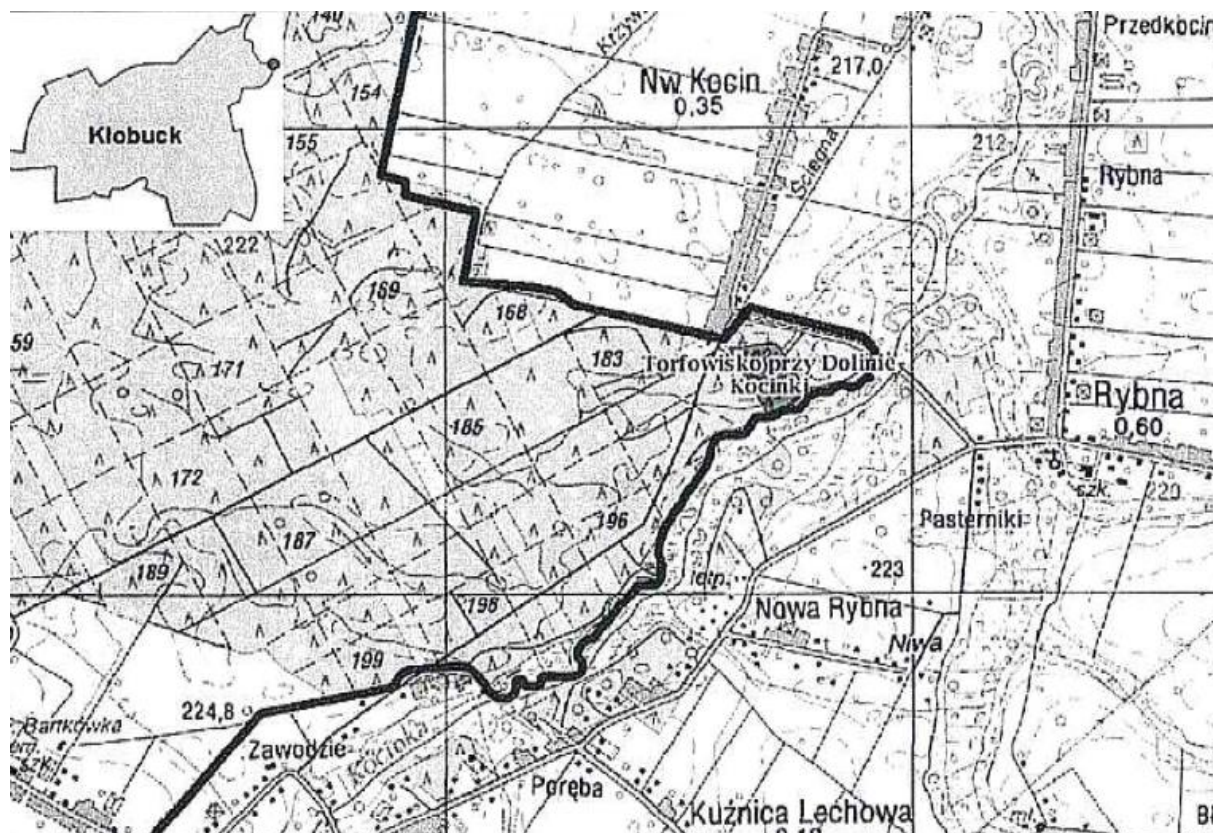
NATURA 2000 jest siecią obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)– wyznaczone na podstawie Dyr. Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, tzw. Dyrektywa Ptasia,
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)– wyznaczone na podstawie Dyr. Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywa Siedliskowa.

Na terenie gminy Kłobuck występuje jeden obszar wpisany do sieci NATURA 2000 – Torfowisko przy Dolinie Kocinki PLH240025 o powierzchni 5,6 ha. Zlokalizowany jest przy północno-wschodniej granicy gminy na Wyżynie Wieluńskiej w pobliżu wsi Kocin Nowy niedaleko Kłobucka. W rozległym zagłębieniu terenu znajdującym się ok 150 m od koryta rzeki Kocinki występuje duża powierzchnia typowo wykształconych zbiorowisk torfowiska wysokiego (powierzchniowo dominującego) i przejściowego. Torfowisko jest klasycznie wykształcone z dobrze rozwiniętym i narastającym od brzegów dawnego zbiornika wodnego płem torfowcowi. Całość powierzchni torfowiska jest izolowana od reki pasmem około 150 m szerokości młodnika sosnowego, nadrzeczными zaroślami wierzbowymi i kadłubowo

wykształconymi fragmentami łągów, z pozostałych stron w strefie przybrzeżnej borem bagiennym, a dalej rozległym kompleksem subatlantyckiego boru sosnowego.

Rysunek 6. Położenie obszaru NATURA 2000 Torfowisko przy Dolinie Kocinki



Źródło: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kłobuck na lata 2014-2017

Ochroną objęte są siedliska torfowiskowe dobrze tu zachowane i wykształcone. Większość powierzchni torfowiska, na której w przeszłości był prawdopodobnie zbiornik wodny, zajmuje pokrywa roślinna utworzona przez mozaikę dobrze ukształtowanego zbiorowiska torfowiska wysokiego, które pod względem powierzchni przeważa oraz torfowiska przejściowego. Poza nimi stwierdzono niewielkie fragmenty zbiorowisk turzycowych i nieduży płat grzybieni północnych.

Obszar jest wyjątkowym przykładem zarastania zbiornika wodnego przez torfowisko wysokie. W sytuacji naturalnego zanikania i degradacji torfowisk oraz występujących lub potencjalnych zagrożeń w Europie ma to duże znaczenie dla zachowania tego typu siedlisk i roślinności w Polsce, a zwłaszcza w jej południowej części. Do bardzo cennych walorów przyrodniczych tego obszaru należy występowanie w dużej liczbie okazów typowych dla tego terenu gatunków, takich jak będąca pod ochroną prawną rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, modrzewnica zwyczajna, bobrek trójlistkowy, czermień błotna, siedmiopalecznik błotny, a także rzadko występująca w Polsce grzybień północna.

6.9. Sieć ECONET Polska

Sieć ECONET-POLSKA pokrywa 46 % kraju. Składa się ona z obszarów węzłowych i łączących je korytarzy ekologicznych, wyznaczonych na podstawie takich kryteriów, jak naturalność, różnorodność, reprezentatywność, rzadkość i wielkość. Wyznaczono ogółem 78 obszarów węzłowych (46 międzynarodowych i 32 krajowe, które razem obejmują 31 % powierzchni kraju) oraz 110 korytarzy ekologicznych (38 międzynarodowych i 72 krajowe, które razem obejmują 15 % powierzchni kraju).

Sieć ECONET-POLSKA zawiera w sobie również obszary prawnie chronione (parki narodowe i krajobrazowe oraz rezerwy), ostoje przyrody CORINE lub ważne ostoje ptaków, które najczęściej stanowią najcenniejsze fragmenty obszarów węzłowych jako tzw. biocentra (regionalne i lokalne). Większość z wytyczonych w sieci ECONET Polska korytarzy ekologicznych nawiązuje do dolin rzecznych.

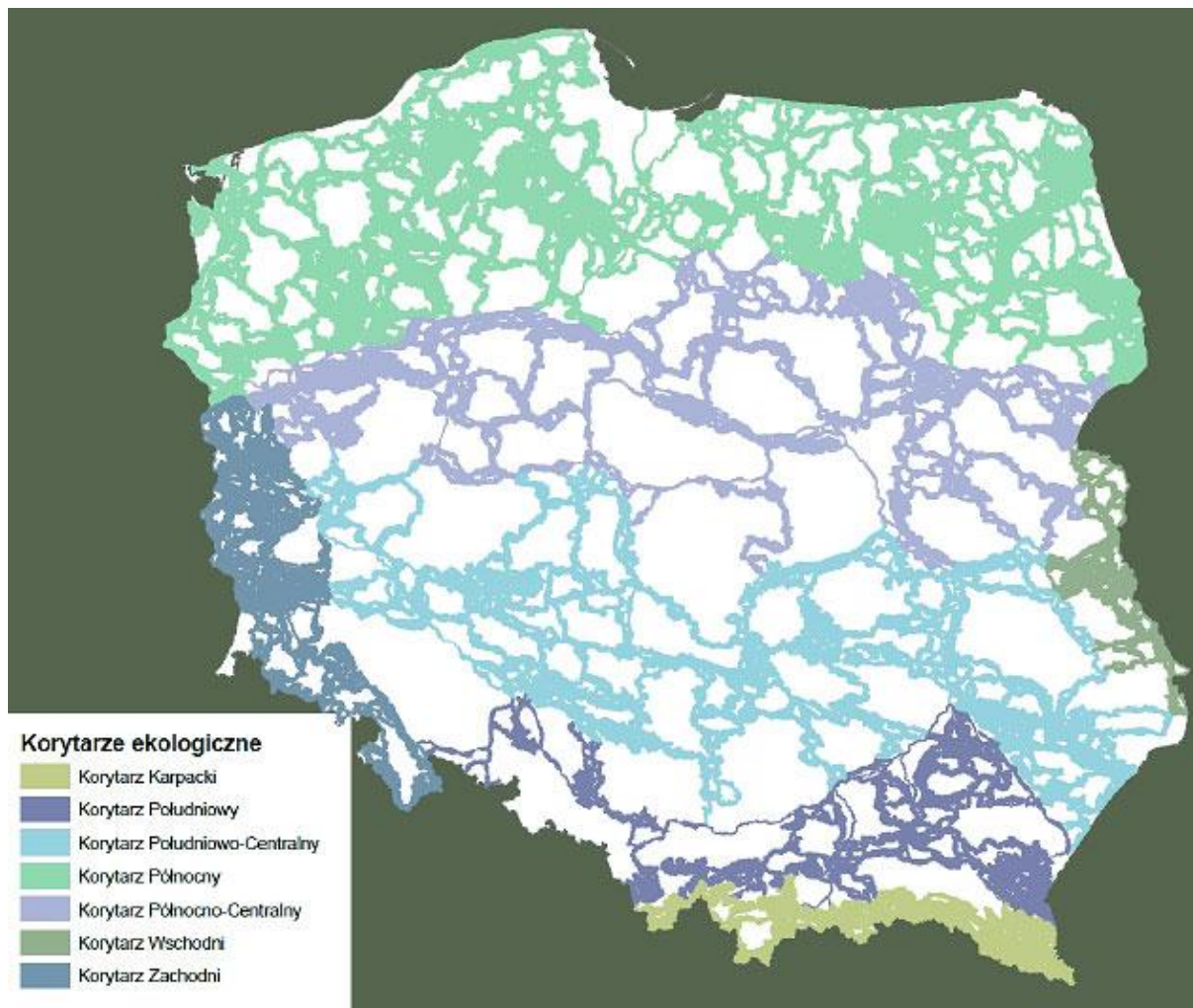
Rysunek 7. Krajowa sieć ekologiczna ECONET Polska



Źródło: www.google.pl

Jednym z elementów sieci ECONET POLSKA są korytarze ekologiczne. Są to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przyległymi do nich.

Rysunek 8. Korytarze ekologiczne na terenie Polski



Źródło: www.google.pl

Część terenu gminy znajduje się w zasięgu korytarza ekologicznego o zasięgu krajowym o nazwie Częstochowski – Warty.

7. Zanieczyszczenie środowiska

7.1. Atmosfera

Największy udział w zanieczyszczeniach mają substancje pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw. Należy do nich dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Pozostałe zanieczyszczenia emitowane z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie gminy oraz powiatu bielskiego wynikają z rodzaju produkcji i stosowanej technologii. Wśród najczęściej występujących zanieczyszczeń technologicznych są: węglowodory

alifatyczne, aromatyczne, benzyna, alkohole alifatyczne, węglowodory pierścieniowe, kwas octowy, butanol, ketony, formaldehyd, ksylen, amoniak oraz w mniejszej ilości inne zanieczyszczenia związane ze specyfiką produkcji zakładów.

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. W ustawie o zmianie ustawy prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, Dyrektywie 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy) od stycznia 2010 r. dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza obowiązuje nowy podział kraju na strefy. W myśl nowego podziału strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys.,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Gmina Kłobuck położona jest w śląskiej strefie. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Kłobuck jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady),
- emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych,
- emisję komunikacyjną,
- emisję niezorganizowaną (składowiska odpadów, oczyszczalnie ścieków, itp.).

Emisja niska związana jest z indywidualnymi środkami ciepłowniczymi w gospodarstwach domowych przeważnie wykorzystujących jako źródło energii węgiel kamienny, często najtańszy, słaby jakościowo. Ponadto wykorzystywane są różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, mogące być źródłem emisji dioksan, gdyż proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe nie posiadają systemów ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł wykazuje tendencję sezonową i jest wyższa w okresie sezonu grzewczego.

Ponadto wpływ na wielkość zanieczyszczenia powietrza mają lokalne kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Funkcjonujące w tym sektorze urządzenia mają niską sprawność.

Zanieczyszczenie powietrza, którego źródłem jest niska emisja, może się zmniejszać wraz ze zwiększeniem stopnia gazyfikacji terenów gminy, zmianą systemów grzewczych z węglowych na olejowe, czy większym wykorzystywaniem energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, w tym paneli słonecznych, do podgrzewania wody.

Emisja z zakładów przemysłowych i energetycznych ma charakter punktowy. Jej źródłem są zakłady przemysłowe i usługowe funkcjonujące na terenie gminy. Są to m.in.:

- ODLEWNICTWO EXPORT-IMPORT, Kłobuck – produkcja odlewów ciśnieniowych ze stopów cynku i aluminium,
- ZPU ANTOL, Kłobuck – produkcja opakowań z tworzyw sztucznych,
- Odlewnia Żeliwa TERLECKI, Kamyk – produkcja odlewów z żeliwa sferoidalnego, żeliwa szarego i staliwa,

Tabela 27. Wielkość emisji gazów i pyłów z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu kłobuckiego

Lata	Emisja zanieczyszczeń gazowych [Mg/rok]					Emisja zanieczyszczeń pyłowych [Mg/rok]	
	Ogółem	w tym				Ogółem	Ze spalania paliw
		SO ₂	NO _x	CO	CO ₂		
2011	11 194	57	20	101	11 007	30	29
2012	13 190	69	20	104	12 986	31	30
2013	15 807	75	19	169	15 539	23	23
2014	14 565	76	17	165	14 300	24	23
2015	13 550	68	15	130	13 331	19	19

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na koniec roku 2015

W powyższej tabeli przedstawiono dane dotyczące terenu całego powiatu kłobuckiego, ale w znacznej części dotyczą gminy Kłobuck. Wynika z nich, iż od roku 2013 emisja gazów i pyłów na terenie powiatu, a tym samym gminy spada.

Kolejnym czynnikiem decydującym o stanie powietrza jest emisja komunikacyjna, która pochodzi w wyniku spalania paliw przez środki transportu. Największe natężenia emisji szkodliwych substancji mają miejsce wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Na terenie gminy są drogi należące do głównego układu komunikacyjnego kraju (krajowa i wojewódzkie), na których odnotowuje się znaczne natężenie ruchu. Środki transportu emitują do atmosfery szkodliwe substancje w postaci tlenku i dwutlenku węgla, tlenku azotu, węglowodorów, pyłów z metalami ciężkimi. Istotne znaczenie ma także emisja pyłów pochodzących ze ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Ocena jakości powietrza na terenie gminy Kłobuck została dokonana podczas trzynastej rocznej jakości powietrza na terenie województwa śląskiego, obejmującej rok 2014. Na terenie samej gminy prowadzono pomiary stężenia benzenu. Jakość powietrza pod względem stężenia pozostałych gazów oraz pyłów prowadzone były przez automatyczne stacje w Częstochowie. Wyniki pomiarów gminy Kłobuck, z podziałem na klasy zostały ukazane w poniższej tabeli.

Tabela 28. Klasy wynikowe dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin na koniec 2014 roku.

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w 2014 roku dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	Symbol klasy wynikowej w 2014 roku dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony roślin
Dwutlenek siarki	A	A
Dwutlenek azotu	A	-
Tlenki azotu	-	A
Tlenek węgla	A	-
Benzen	A	-
Ozon	C	C
Ołów	A	-
Kadm	A	-
Nikiel	A	-
Arsen	A	-
Benzo(a)piren	C	-
Pył zawieszony PM10	C	-
Pył zawieszony PM2,5	C	-

Źródło: „Stan środowiska w województwie śląskim w 2014 roku”

Wartości średnie stężeń pyłu zawieszonego PM10 w roku 2012 dla strefy śląskiej wyniosły od 28 do 56 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ przy wartości dopuszczalnej 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM10 była wyższa, niż dopuszczalna częstość i wyniosła w strefie śląskiej od 0,6 przekroczenia do 2,9 razy więcej.

Główną przyczyną przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomu stężeń pyłów jest zwiększona emisja pochodząca z indywidualnych gospodarstw domowych w okresie zimowym, a w okresie letnim bliskość drogi z intensywnym ruchem pojazdów.

7.2. Wody

Wody powierzchniowe

Na terenie gminy Kłobuck wody powierzchniowe badane były zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2010-2012”. Badania były prowadzone w dwóch punktach pomiarowo-kontrolnych monitoringu na rzekach:

- Biała Oksza ujście do Liswarty (Borowa) – punkt zlokalizowany w km 1+000 rzeki w granicach administracyjnych gminy Miedźno,

- Kocinka – miejscowość Trzebca – punkt zlokalizowany w km 0+500 rzeki w granicach administracyjnych gminy Miedźno.

Tabela 29. Ocena jakości wód powierzchniowych na terenie gminy Kłobuck na koniec 2012 r.

Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych – stan fizyczny, warunki tlenowe, zasolenie, zakwaszenie, substancje biogenne	Stan elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	Stan ekologiczny	Stan chemiczny
Biała Oksza – ujście do Liswarty (Borowa)	III	I	-	Umiarkowany	-
Kocinka – miejscowość Trzebica	I	II	II	Dobry	PSD (poniżej stanu dobrego – przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne)

Źródło: materiały Urzędu Miejskiego w Kłobucku

Wody podziemne

Ocena jakości wód podziemnych na terenie gminy Kłobuck była dokonana w 2012 roku w trzech punktach. Jeden punkt znajdował się w Kłobucku oraz dwa w miejscowości Łobodno. Wyniki badań przedstawiamy w poniższej tabeli.

Tabela 30. Wyniki badań jakości wód podziemnych na terenie gminy Kłobuck w 2012 r.

Wskaźnik	Jednostka	Wyniki		
		J205/R Kłobuck	J310/R Łobodno	J311/R Łobodno
Temperatura	°C	14,4	10	10
Odczyn	pH	7,0	7,3	7,4
Tlen rozpuszczony	mgO ₂ /l	0,2	5,7	3,6
PEW w 20°C	µS/cm	235	496	442
Wapń	mg Ca/l	36	83	73
Magnez	mg Mg/l	4,1	3,6	4,1
Sód	mg Na/l	2,9	7,5	6,2
Potas	mg K/l	2,2	1,2	1,1
Żelazo ogólne	mg Mn/l	1,2	0,031	0,09
Cynk	mg Mn/l	0,035	<0,005	<0,005
Ołów	mg Pb/l	0,0011	0,0016	0,0029
Kadm	mg Cd/l	<0,00002	<0,00002	<0,00002
Glin	mg Al/l	0,02	0,02	0,02

Wskaźnik	Jednostka	Wyniki		
		J205/R Kłobuck	J310/R Łobodno	J311/R Łobodno
Bor	mg B/l	<0,08	<0,08	<0,08
Bar	mg Ba/l	0,06	0,01	0,01
Miedź	mg Cu/l	<0,005	<0,005	<0,005
Nikiel	mg N/l	<0,005	<0,005	<0,005
Chrom ogólny	mg Cr/l	<0,005	<0,005	<0,005
Arsen	mg As/l	<0,01	<0,01	<0,01
Amoniak	mg NH ₄ /l	<0,1	<0,1	<0,1
Azotany	mg NO ₃ /l	<0,44	62	35
Azotyiny	mg NO ₂ /l	<0,01	<0,01	<0,01
Siarczany	mg SO ₄ /l	2,9	46	38
Chlorki	mg Cl/l	0,87	21	17
Fosforany rozp.	mg PO ₄ /l	0,1	0,11	0,11
Fluorki	mg F/l	0,17	0,14	0,1
Wodorowęglany	mg HCO ₃ /l	130	133	135
OWO	mg C/l	<1	1,6	<1

Źródło: Materiały Urzędu Miejskiego w Kłobucku

7.3. Powierzchnia ziemi

Głównym zagrożeniem powierzchni ziemi są erozja, odpady, chemizacja rolnictwa, dzikie wysypiska śmieci oraz zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Negatywny wpływ na powierzchnię ziemi może mieć również postępująca urbanizacja i osadnictwo, między innymi ze względu na zmianę sposobu użytkowania gleby, powstawanie odpadów, wytwarzanie ścieków. Innymi potencjalnymi źródłami zanieczyszczeń powierzchni ziemi na terenie gminy są:

- wprowadzane do gleby nieczyszczone ścieki komunalne, w szczególności z nieszczelnych szamb,
- chemizacja rolnictwa (nawozy sztuczne, pestycydy),
- emisje do atmosfery zanieczyszczeń gazowych i pyłowych,
- urbanizacja i osadnictwo,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- degradacja gleb, erozja, zakwaszenie.

Nadmierne zakwaszenie gleb jest czynnikiem zmniejszającym efektywność stosowania większości zabiegów agrotechnicznych, a zwłaszcza nawożenia mineralnego oraz przyczynia się do ograniczenia plonów. Duży wpływ na zakwaszenie mają rośliny, które zubożają glebę pobierając z niej niezbędne do wzrostu i rozwoju pierwiastki, w tym kationy zasadowe (Ca²⁺ i Mg²⁺), zanieczyszczenie powietrza, zwłaszcza związkami siarki i azotu (w postaci kwaśnych opadów). Oprócz czynników naturalnych nie mniej ważne są tzw. czynniki antropogeniczne, do których należą: stosowanie nawozów (szczególnie azotowych

typu amonowego i nawozów potasowych), niedostosowanie dawek nawozów fizjologicznie kwaśnych do faktycznych potrzeb nawozowych roślin.

Jak wynika z dostępnych badań, na terenie gminy Kłobuck występuje zanieczyszczenie gleb w II stopniu kadmem. Na takich glebach dozwolona jest uprawa roślin zbożowych, okopowych i pastewnych. Nie jest dozwolona natomiast uprawa roślin ogrodniczych.

7.4. Hałas

Do podstawowych czynników mających wpływ na klimat akustyczny gminy zaliczyć należy komunikację drogową oraz w znacznie mniejszym stopniu hałas przemysłowy, którego uciążliwość oraz zasięg oddziaływania mają charakter lokalny o stosunkowo niedużym zasięgu.

Kryteria hałasu w środowisku są określone w obwieszczeniu Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz.112).

Hałas drogowy jest najpowszechniejszym i najbardziej dokuczliwym źródłem hałasu na terenie gminy. Koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Ma więc charakter liniowy. Na poziom hałasu mają wpływ natężenie ruchu, złożoność układu drogowego oraz stan nawierzchni dróg.

Przez teren gminy przebiegają następujące drogi: DK 43, DW491, DW492, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Największe natężenie ruchu występuje na drodze krajowej nr 43, która przebiega m.in. przez miasto Kłobuck, przez które w ciągu doby przejeżdża ponad 12 tys. pojazdów. Znaczna część z nich to ciężarówki z naczepami przewożące różne ładunki.

Hałas kolejowy odgrywa znacznie mniejszą rolę. Przez teren gminy Kłobuck przebiega linia kolejowa nr 131 tzw. „Węglówka”, która nie jest wykorzystywana na tym odcinku w ruchu pasażerskim. Utrzymywany jest jedynie ruch towarowy.

7.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania powodowanego działalnością człowieka, wyróżnia się:

- promieniowanie jonizujące - pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- promieniowanie niejonizujące - pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego, elektronicznego itp.

Promieniowanie jonizujące

Ogólną sytuację radiacyjną w środowisku charakteryzują obecnie następujące wielkości podstawowe:

- poziom promieniowania gamma, obrazujący zagrożenie zewnętrzne naturalnymi i sztucznymi źródłami promieniowania jonizującego, istniejące w środowisku lub wprowadzone przez człowieka,
- stężenia naturalnych i sztucznych izotopów promieniotwórczych w komponentach środowiska, a w konsekwencji w artykułach spożywczych, obrazujące narażenie wewnętrzne ludzi w wyniku wchłonięcia izotopów drogą pokarmową.

Wymienione wielkości charakteryzuje naturalna zmienność, są one także w poważnym stopniu uzależnione od wprowadzonych do środowiska substancji promieniotwórczych w wyniku wybuchów jądrowych oraz katastrofy w Czarnobylu.

Promieniowanie niejonizujące

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- stacje radiolokacji i radionawigacji.

Znaczenie tego oddziaływania w ostatnich latach rośnie. Powodowane jest to przez rozwój radiokomunikacji oraz powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych (operatorów publicznych i komercyjnych). Dodatkowymi źródłami promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, systemów przywoławczych, radiotelefonicznych, alarmowych komputerowych itp., pokrywających coraz gęstszą siecią obszary dużych skupisk ludności, jak również coraz powszechniej stosowane radiotelefony przenośne.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne. W przepisach obowiązujących w Polsce ustalone są dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenach dostępnych dla ludzi. Szczególnej ochronie podlegają obszary zabudowy mieszkaniowej, a także obszary, na których zlokalizowane są szpitale, żłobki, przedszkola, internaty.

Głównymi potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia środowiska promieniowaniem elektromagnetycznym są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- łączność radiowa, telefonia komórkowa itp.,
- stacje radiolokacji i radionawigacji,
- obecność w środowisku radionuklidów naturalnych (jonizujące),
- radionuklidy pochodzenia sztucznego, powstałe w wyniku działalności człowieka np. diagnostyce medycznej, przemyśle (jonizujące).

Praktycznie cały obszar gminy (poza nielicznymi wyjątkami) objęty jest zasięgiem wszystkich funkcjonujących w Polsce operatorów sieci komórkowej (GSM/GPRS). Dynamicznie zwiększa się ilość osób korzystających z Internetu (modemowy, ISDN(cyf rowy), DSL (stałe łącze), dostarczanego zarówno poprzez tradycyjne łącza, jak i drogą radiową. Gorzej sytuacja wygląda na obszarze, gdzie dominuje modemowy dostęp do Internetu. Urzędy, szkoły, instytucje, przedsiębiorstwa itp. mają dostęp do szerokopasmowego Internetu oferowanego przez między innymi Orange. Trudno dokładnie oszacować liczbę osób korzystających z Internetu, ale odsetek jest coraz wyższy.

W chwili obecnej w miejscach dostępnych dla ludności, zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie źródeł promieniowania elektromagnetycznego, nie stwierdzono przekraczania dopuszczalnych poziomów.

Przez teren gminy Kłobuck przebiega jedna linia elektroenergetyczna o napięciu 400kV relacji Joachimów – Rogowiec 4 oraz 5 linii przesyłowych o napięciu 110kV:

- linia SE110/15kV Zagórze – SE110/15kV Kiedrzym,
- linia RS110kV Kłobuck – SE110/15kV Działoszyn,
- linia RS110kV Kłobuck (dwutorowa). Jeden tor do SE110/15kV Janinów, drugi tor do SE110/15kV Panki.

Ponadto na terenie gminy usytuowane są dwie stacje elektroenergetyczne:

- SE110/30/15kV Kłobuck – Południe,
- SE110/15kV Kłobuck Zagórze.

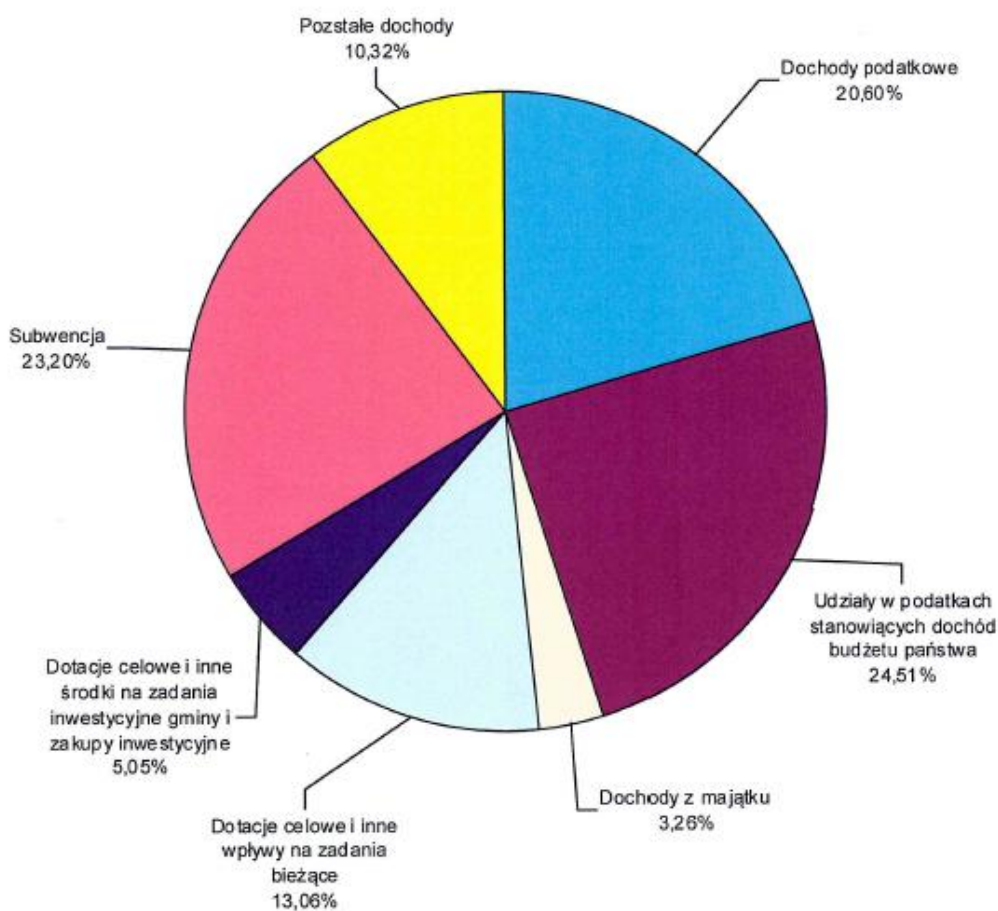
Pomiary przeprowadzone w punkcie zlokalizowanym w Kłobucku przy ul. Wielińskiej nie stwierdziły przekroczenia wartości normatywnych.

8. Zarządzanie

8.1. Struktura dochodów i wydatków budżetu miasta

W roku 2015 wysokość dochodów budżetu gminy wyniosła 63.159.774,11 zł, natomiast wysokość wydatków wyniosła 61.898.396,69 zł. Nadwyżka wyniosła 1.261.377,42 zł. Wysokość wolnych środków na rachunku bieżących wyniosła łącznie 3.250.924, zł. Ponadplanowe wykonanie dochodów wyniosło 1.171.465,05 zł. Wysokość wydatków budżetowych była niższa, niż planowano o 2.109.459,54 zł, w tym w ramach wydatków bieżących 1.650.550,92 zł oraz w ramach wydatków inwestycyjnych 428.908,62 zł.

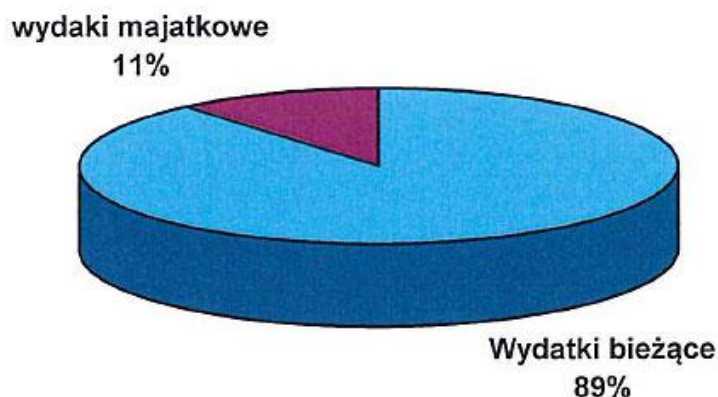
Rysunek 9. Struktura dochodów budżetu gminy Kłobuck w 2015 roku



Źródło: Materiały Urzędu Miejskiego w Kłobucku

Z powyższego rysunku wynika, iż najwięcej wpływów do budżetu gminy Kłobuck pochodzi z subwencji i dotacji celowych na wykonanie zadań bieżących i zleconych. Łącznie jest to 36,26%. Kolejną pozycję stanowi udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa – 24,51%. Własne dochody podatkowe w strukturze dochodowej znajdują się na kolejnej pozycji – 20,60%. Na drugim biegunie znajdują się wpływy z majątku gminy – 3,26% oraz dotacje celowe i inne środki na realizację zadań inwestycyjnych – 5,05%.

Rysunek 10. Struktura wydatków budżetu gminy Kłobuck w 2015 roku



Źródło: Materiały Urzędu Miejskiego w Kłobucku

Z powyższego wykresu wynika, iż większość środków, bo aż 89%, wydatkowanych w ramach wydatków bieżących. Około 11% środków przeznaczonych zostało na finansowanie wydatków majątkowych (inwestycyjnych). Na wydatki bieżące w roku 2015 wydatkowano kwotę 55.065.578,75 zł. Strukturę wydatków bieżących z podziałem na działy klasyfikacji budżetowej przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 31. Struktura wydatków bieżących budżetu gminy Kłobuck w 2015 roku

Oznaczenie działu	Nazwa działu	Kwota [zł]
010	Rolnictwo i łowiectwo	264 280,53
600	Transport i łączność	2 951 575,59
700	Gospodarka mieszkaniowa	1 034 697,63
710	Działalność usługowa	118 721,63
750	Administracja publiczna	5 091 304,71
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	123 790 28
801	Oświata i wychowanie	27 687 431,94
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	1 979 754,15
851	Ochrona zdrowia	384 921,93
853	Opieka społeczna	8 774 928,17
900	Gospodarka komunalna	3 679 471,54
926	Kultura fizyczna	1 683 415,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Miejskiego w Kłobucku

Na wydatki inwestycyjne w roku 2015 przeznaczono kwotę 6 832 808,94 zł. Strukturę wydatków inwestycyjnych z podziałem na działy klasyfikacji budżetowej przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 32. Struktura wydatków inwestycyjnych budżetu gminy Kłobuck w 2015 roku

Oznaczenie działu	Nazwa działu	Kwota [zł]
010	Rolnictwo i łowiectwo	191 026,04
600	Transport i łączność	4 760 456,20
700	Gospodarka mieszkaniowa	523 937,50
750	Administracja publiczna	714 263,13
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	109 513,16
801	Oświata i wychowanie	227 696,62
900	Gospodarka komunalna	203 031,23
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	25 000,00
926	Kultura fizyczna	77 885,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Miejskiego w Kłobucku

8.2. Planowanie strategiczne i promocja gminy

Gmina Kłobuck posiada następujące dokumenty o charakterze strategicznym:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kłobuck na lata 2014-2020,
- Lokalny Program Wspierania Edukacji i Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program o Przeciwdziałaniu Narkomanii,
- Program Współpracy Gminy Kłobuck z Organizacjami Pozarządowymi,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program dla rodziny wielodzietnej „Gmina Kłobuck dla Rodziny – Karta Dużej Rodziny”,
- Plan Odnowy Miejscowości Borowianka na lata 2016 – 2022,
- Plan Odnowy Miejscowości Libidza na lata 2010-2017,
- Plan Odnowy Miejscowości Kamyk na lata 2010-2016,
- Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Kłobuck na lata 2014-2018,

- Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017,
- Program Opieki nad Zwierzętami Bezdomnymi oraz Zapobieganie Bezdomności Zwierząt na Terenie Gminy Kłobuck,
- Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Kłobuck,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kłobuck,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa,
- Program Ochrony Środowiska Gminy Kłobuck na lata 2014-2017 wraz z Aktualizacją.

Ponadto działania dotyczące gminy Kłobuck zostały zapisane w Strategii Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Północnego Województwa Śląskiego.

W ramach Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego tworzone są Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Dokumenty określają przeznaczenie, warunki zabudowy i zagospodarowania danego obszaru. Większość miejscowości na terenie gminy posiada miejscowe plany.

Większość programów i strategii posiadanych przez gminę dotyczy sfery społecznej. Inwestycje zostały zapisane m.in. w planach odnowy miejscowości, planie gospodarki niskoemisyjnej, programie ochrony środowiska, programie usuwania wyrobów zawierających azbest, strategii regionalnych inwestycji terytorialnych w ramach subregionu północnego województwa śląskiego oraz wieloletniej prognozie finansowej.

Gmina Kłobuck nie posiada strategii dotyczącej promocji. W zakresie polityki regionalnej oraz inwestycji sprawami promocji gminy zajmuje się w Urzędzie Miejskim w Kłobucku Wydział Organizacyjny. W tym wydziale znajdują się także sprawy związane ze współpracą z podmiotami zewnętrznymi.

Prowadzeniem Biuletynu Informacji Publicznej, a także sprawami związanymi ze współpracą z zagranicą zajmuje się Wydział Organizacyjny.

Gmina posiada stronę internetową, a także profile na portalach społecznościowych (Facebook oraz Instagram), na których zamieszczane są informacje o gminie, aktualności z życia gminy oraz informacje o zamierzeniach gminy. Publikowane są także informacje o postępowaniach przetargowych prowadzonych przez gminę. Są to istotne informacje z punktu widzenia potencjalnych inwestorów.

8.3. Kapitał społeczny

Gmina Kłobuck posiada duży kapitał społeczny. Są to organizacje pozarządowe, społeczne, przedsiębiorcy, a przede wszystkim mieszkańcy gminy, którzy dość aktywnie uczestniczą w życiu gminy.

Władze gminy współpracują z organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami przy realizacji różnych zadań. Sprawę współpracy reguluje uchwalany co roku Program Współpracy Gminy Kłobuck z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego. Program określa zasady i obszary wspierania przez gminę działań organizacji pozarządowych, które mogą wesprzeć działania gminy. Poprzez program samorząd gminy pragnie włączyć organizacje pozarządowe do procesu decyzyjnego i wspólnego rozwiązywania problemów gminy. Współpraca odbywa się na zasadach partnerstwa. Niektóre obszary współpracy władz gminy i organizacji pozarządowych to:

- nauka, edukacja, oświata i wychowanie,
- upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
- ochrona i promocja zdrowia,
- profilaktyka i przeciwdziałanie patologiom społecznym,
- podtrzymywanie tradycji narodowej i pielęgnowanie polskości,
- działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.

W celu realizacji powyższych zadań podejmowane są następujące działania:

- szkolenia sportowe dzieci i młodzieży,
- organizacja imprez, zawodów, turniejów sportowych,
- organizacja i prowadzenie zajęć pozalekcyjnych,
- prace konserwacyjne, remontowe lub modernizacyjne, mające na celu bieżące utrzymanie i poprawę stanu technicznego istniejącej bazy sportowej,
- związane z realizacją programów profilaktyczno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży,
- organizowanie szkoleń z zakresu profilaktyki i uzależnień oraz pomocy rodzinie,
- organizowanie imprez kulturalno-rekreacyjnych o charakterze profilaktyki uzależnień,
- prowadzenie zajęć promujących życie w abstynencji oraz świadczenie w tym zakresie poradnictwa,
- prowadzenie zajęć ogólnodostępnych dla osób w wieku emerytalnym,
- organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

W roku 2016 na realizację programu przewidziano kwotę 242.500 zł.

Organizacje samorządowe z terenu gminy mogą pochwalić się sukcesami nie tylko na lokalnej arenie, ale także krajowej i międzynarodowej. Sportowcy zrzeszeni w klubach sportowych z sukcesami startują w mistrzostwach Polski, Europy i świata. Jedną z ciekawszych inicjatyw lokalnych jest Uniwersytet III Wieku – zajęcia dla osób starszych prowadzone przez wybitne osobowości ze świata polityki, nauki, sztuki, czy biznesu. Działalność uniwersytetu jest dofinansowana ze środków Unii Europejskiej.

Na terenie gminy istnieje fundusz sołecki. Sołtysi poszczególnych sołectw mają do swojej dyspozycji pewną pulę środków finansowych, w ramach których mogą finansować zadania realizowane na swoim terenie. W roku 2015 ze środków funduszu sołeckiego wydatkowano 211 882,77 zł.

8.4. Analiza zdolności inwestycyjnej gminy

Na koniec 2015 roku gmina Kłobuck posiadała zobowiązania finansowe w wysokości 12 873 537,12 zł. Jest to 20,38% wysokości wpływów do budżetu gminy. Zobowiązania finansowe dotyczyły rozrachunków z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach w kwocie 4.504.920,28 zł, kredytów zaciągniętych na realizację inwestycji „Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy Kłobuck poprzez budowę kanalizacji sanitarnej” w wysokości 5 243 564,64 zł oraz kredytu zaciągniętego na sfinansowanie deficytu budżetowego w roku 2011 w wysokości 3 125 052 zł.

Równocześnie należy dodać, iż od kilku lat gmina Kłobuck odnotowuje nadwyżkę budżetową spowodowaną większymi wpływami i mniejszymi wydatkami, niż planowano na etapie projektowania i uchwalania budżetu. Środki pozostałe na rachunku mogą wspomóc realizację inwestycji, na które gmina przeznaczą około 11% środków z budżetu. Większość inwestycji realizowanych jest ze wsparciem środków zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej.

Zgodnie z zapisami ustawy o finansach publicznych jednostki samorządu terytorialnego wysokość dopuszczalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego obliczana jest indywidualnie za pomocą wskaźnika, dzięki czemu wyznaczana jest wysokość graniczna dla danej JST. Przyjmuje się jednak, iż wysokość dopuszczalnego zadłużenia nie może przekroczyć 60% wysokości planowanych dochodów w danym roku budżetowym. W przypadku gminy Kłobuck za rok 2015 wskaźnik zadłużenia wynosi 20,38% wysokości wpływów do budżetu. Jednocześnie w roku 2016 zadłużenie budżetu gminy ulegnie redukcji o ok. 500.000 zł. Oznacza to minimalne zmniejszenie wskaźnika zadłużenia. Jeżeli przyjmiemy, iż wskaźnik zadłużenia będzie wynosił w roku 2016 około 20%, oznacza to, iż gmina ma duże możliwości inwestycyjne, bowiem może zaciągać kredyty na finansowanie np. wkładu własnego potrzebnego do uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych na realizację inwestycji. Jak wynika z powyższych zapisów, zadłużenie gminy może się jeszcze

znacznie powiększyć. Gmina ma zatem duże możliwości inwestycyjne, ponieważ obecny wskaźnik zadłużenia jest dość niski. Gmina może pozyskiwać środki pochodzące z kredytu na realizację inwestycji gminnych.

IV. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

W ramach konsultacji społecznych dotyczących opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026* zostały na terenie gminy Kłobuck przeprowadzone badania ankietowe mieszkańców. Opracowano kwestionariusz ankietowy, który następnie w liczbie 500 egzemplarzy został rozdstrybuowany wśród mieszkańców. Na stronie internetowej zamieszczono formularz ankietowy w wersji PDF, który każdy zainteresowany mieszkaniec mógł samodzielnie wydrukować, wypełnić oraz dostarczyć do Urzędu Miejskiego w Kłobucku. Przygotowany został również formularz w wersji edytowalnej on-line.

Badaniami ankietowymi objęto około 7% ogółu gospodarstw domowych. Poniżej przedstawiamy wyniki badań ankietowych w odniesieniu do każdego pytania. Większość pytań było zamkniętych. Odpowiedzi na te pytania zostały przedstawione w procentach. Odpowiedzi na pytania otwarte zostały zamieszczone pod pytaniami. Badanie miało na celu uzyskanie opinii mieszkańców na temat obecnej sytuacji gminy oraz propozycji usprawnienia jej funkcjonowania, w tym propozycji zadań inwestycyjnych.

1. Jak Pan/Pani ocenia warunki życia na terenie Gminy Kłobuck? Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednim polu, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 5 oceną najwyższą [%]

Zagadnienie	1	2	3	4	5	Uwagi
Atrakcyjność inwestycyjna Gminy	0	11	56	22	11	
Stan nawierzchni dróg	0	11	78	11	0	
Sieć wodociągowa	10	12	21	57	0	
Sieć kanalizacyjna	0	16	61	23	0	
Sieć gazownicza	70	21	0	9	0	
Sieć energetyczna	0	12	21	67	0	
Dostępność telekomunikacyjna	0	0	0	81	9	
Warunki mieszkaniowe	10	25	8	57	0	
Bezpieczeństwo publiczne mieszkańców	0	8	23	35	66	
Możliwość opieki nad dzieckiem do lat 3	12	36	21	69	0	
Dostępność do przedszkoli	0	15	36	32	17	
Dostępność do placówek szkolnych	0	0	0	77	13	
Dostępność do zajęć pozalekcyjnych dla uczniów	0	0	80	20	0	
Dostępność punktów handlowo-usługowych	0	0	23	68	9	
Dostępność komunikacyjną (linie autobusowe)	12	26	41	21	0	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

Zagadnienie		1	2	3	4	5	Uwagi
Baza noclegowa		23	40	36	0	0	
Baza gastronomiczna		0	0	46	32	22	
Stan środowiska naturalnego		0	24	48	21	7	
System segregacji odpadów na terenie Gminy		10	12	45	33	0	
Świadomość ekologiczna mieszkańców		23	40	33	4	0	
Opieka zdrowotna	jakość	25	8	58	9	0	
	dostępność	8	15	77	0	0	
Opieka społeczna	jakość	0	16	84	0	0	
	dostępność	0	9	91	0	0	
Oferta kulturalna	jakość	0	12	59	29	0	
	dostępność	0	22	68	10	0	
Oferta sportowo-rekreacyjna	jakość	12	0	61	27	0	
	dostępność	10	14	64	12	0	
Oferta turystyczna Gminy		11	35	54	0	0	
Organizacja przestrzeni publicznej (parki, place zabaw, itp.)		5	18	24	53	0	
Stopień integracji społeczności lokalnej		12	45	36	7	0	
Funkcjonowanie organizacji i stowarzyszeń		0	24	48	28	0	
Działalność i wyposażenie OSP na terenie Gminy		0	0	38	62	0	
Dostęp do sieci Internet		0	0	34	51	15	
Dostęp do usług e-administracji		10	16	40	31	3	
Stopa życiowa mieszkańców		0	0	81	19	0	
Dostępność miejsc pracy		46	21	33	0	0	
Warunki prowadzenia działalności gospodarczej		10	19	71	0	0	
Promocja i wizerunek Gminy		9	0	56	21	14	

Źródło: Opracowanie własne

Ogólnie mieszkańcy warunki życia na terenie gminy Kłobuck oceniają jako średnie (58,97%) oraz dobre (28,21%). Jako dostateczne oceniło je 7,69%, a jako niedostateczne 5,13%. Najgorzej oceniono warunki do prowadzenia działalności gospodarczej oraz warunki do podjęcia pracy. Najwyżej oceniono organizację przestrzeni publicznej oraz działalność Ochotniczych Straży Pożarnych.

2. Jak Pan/Pani ocenia ważność realizacji na terenie Gminy poniższych przedsięwzięć perspektywie lat 2016-2026? Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednim polu, gdzie 1 jest oceną najniższą, a 5 oceną najwyższą. [%]

Zagadnienie	1	2	3	4	5	Uwagi
Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości	0	0	21	34	45	
Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego mieszkańców	0	10	59	22	9	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

Zagadnienie		1	2	3	4	5	Uwagi
Zabezpieczenie opieki nad dziećmi do lat 3		0	13	45	23	19	
Poprawa infrastruktury drogowej (budowa i modernizacja dróg)		0	0	58	7	35	
Poprawa infrastruktury	oświetlenie uliczne	0	25	36	34	5	
	ścieżki rowerowe	8	9	24	22	37	
	przystanki autobusowe	0	10	65	25	0	
	parkingi	5	5	26	15	49	
Rozbudowa sieci wodociągowej		0	12	57	23	8	
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej		0	10	59	26	5	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków		0	40	45	10	5	
Budowa sieci gazowej		7	51	24	0	18	
Tworzenie terenów inwestycyjnych		0	0	24	26	50	
Tworzenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe		0	0	45	29	26	
Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej		0	6	36	11	47	
Zwiększenie pomocy socjalnej dla najuboższych		0	12	46	23	19	
Szersze wspieranie działań kulturalnych i artystycznych		0	16	37	38	9	
Szersze wspieranie działań promujących Gminę		0	35	10	44	11	
Budowa, rozbudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych		0	0	26	25	49	
Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej (świetlic, domów kultury, szkół, itp.)		0	24	25	25	26	
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej		0	20	34	38	8	
Promocja i wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii		0	0	23	71	6	
Promocja działań w zakresie segregacji, wykorzystania i zagospodarowania odpadów		0	12	34	49	5	
Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców		0	15	35	46	4	
Wspieranie działań związanych ze zwiększeniem aktywności społecznej mieszkańców		0	12	23	65	0	
Promocja turystyki		0	23	37	21	19	

Źródło: Opracowanie własne

Wśród przedsięwzięć wymienionych powyżej mieszkańcy za ważne lub bardzo ważne uznali:

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- budowę ścieżek rowerowych,
- budowę parkingów,

- tworzenie terenów inwestycyjnych,
- zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej,
- szersze wspieranie działań kulturalnych i artystycznych,
- szersze wspieranie działań promujących gminę,
- budowę i rozbudowę obiektów sportowych,
- budowę i modernizację obiektów użyteczności publicznej,
- promocję i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- promocję działań związanych z wykorzystaniem, segregacją i zagospodarowaniem odpadów,
- działania związane z podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców,
- wspieranie działań związanych ze zwiększaniem aktywności społecznej mieszkańców.

3. Proszę wymienić 5 priorytetowych inwestycji, które Pana/Pani zdaniem należy zrealizować na terenie Gminy w latach 2016-2026

Było to pytanie otwarte. Poniżej przedstawiamy najczęściej występujące odpowiedzi.

- budowa ścieżek rowerowych,
- budowa i modernizacja obiektów sportowych,
- remont targowiska w Kłobucku,
- modernizacja nawierzchni dróg,
- budowa parkingów,
- budowa kanalizacji,
- wspieranie zastosowania ekologicznych źródeł wytwarzania energii cieplnej, w tym z energii słonecznej,
- budowa obwodnicy Kłobucka wraz ze zjazdem prowadzącym do miasta,
- tworzenie i uzbrajanie terenów pod inwestycje,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- modernizacja basenu odkrytego,
- budowa sali gimnastycznej oraz placu zabaw przy szkole w Libidzy

4. Co w Pana/Pani miejscowości (sołectwie) należy wykonać w pierwszej kolejności w najbliższych latach?

Kłobuck: budowa i modernizacja dróg, w tym ul. Mickiewicza, budowa parkingów, modernizacja targowiska, budowa kanalizacji, oświetlenia miejskiego, rewitalizacja parków, budowa ścieżek rowerowych, modernizacja systemu ogrzewania, budowa obwodnicy Kłobucka wraz ze zjazdem do miasta, budowa sieci gazowej.

Biała: przebudowa ul. Strażackiej, modernizacja placu zabaw przy szkole, budowa kanalizacji w miejscowości.

Libidza: budowa Sali gimnastycznej i placu zabaw przy szkole, przebudowa ul. Zamiany.

Zakrzew: budowa kanalizacji

Rybno: budowa kanalizacji

5. Czy Pana/Pani zdaniem inwestycje zrealizowane do tej pory na terenie Gminy są:

- wystarczające – 5%
- przydatne, ale nie wystarczające – 91%
- mało przydatne – 3%
- nie są przydatne – 1%

6. Czy uczestniczy Pan/Pani w wydarzeniach kulturalnych na terenie Gminy?

- bardzo często – 34%
- często – 56%
- rzadko – 10%
- nigdy – 0%

Mieszkańcy gminy dość chętnie uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych. Do najpopularniejszych należą: Dni Kłobucka, Dni Długoszowskie, festyny, imprezy sportowe. Natomiast powód braku uczestnictwa w imprezach, to zdaniem mieszkańców brak czasu oraz niedostateczna oferta (np. filmowa w kinie).

Natomiast na pytanie, jakich imprez kulturalnych w mieście brakuje, mieszkańcy odpowiadali: stałego kina, imprez promujących młodych lokalnych artystów, koncertów (w tym disco polo na koniec lata).

7. Które z poniższych stwierdzeń Pana/Pani zdaniem najlepiej charakteryzuje Gminę Kłobuck, a które z nich powinny charakteryzować Gminę w przyszłości? [%]

Wyszczególnienie	Dziś	W przyszłości
Atrakcyjna dla mieszkańców	46	54
Atrakcyjna dla rolnictwa	44	56
Atrakcyjna dla przedsiębiorców	24	76
Atrakcyjna dla turystów	35	65
Atrakcyjna dla młodych ludzi	9	91
Położona w atrakcyjnym miejscu	100	0
Gmina z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego	26	74
Gmina dobrze zarządzana	78	22
Gmina bezpieczna	81	19
Dbająca o środowisko naturalne	56	44
Urząd Gminy przyjazny mieszkańcom	60	40
Bardziej atrakcyjna, niż sąsiednie gminy	79	21
Daje mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy	20	80
Posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną	29	71
Posiada dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną	10	90

Źródło: Opracowanie własne

Mieszkańcy gminy uważają, iż dziś mieszkają w gminie, która jest położona w atrakcyjnym miejscu, jest dobrze zarządzana, dba o środowisko naturalne, jest bardziej atrakcyjna, niż sąsiednie gminy, bezpieczna.

Zdaniem mieszkańców w przyszłości gmina będzie bardziej atrakcyjna dla mieszkańca, atrakcyjna dla rolnictwa, atrakcyjna dla przedsiębiorców, atrakcyjna dla turystów, atrakcyjna dla młodych ludzi, z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego, dająca mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy, posiadająca dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną.

8. Jakie są Pana/Pani zdaniem mocne strony Gminy Kłobuck?

Zdaniem mieszkańców mocne strony gminy to: atrakcyjne położenie, bliska odległość od Częstochowy i Katowic, czyste środowisko naturalne, duża różnorodność biologiczna, czyste powietrze, atrakcyjny krajobraz, bogactwo fauny i flory, dobre połączenie komunikacyjne gminy, bliskość drogi krajowej, dobra sieć dróg, bogata tradycja historyczna i kulturowa, duża aktywność gospodarcza mieszkańców.

9. Jakie są Pana/Pani zdaniem słabe strony Gminy Kłobuck?.

Jako słabe strony mieszkańcy gminy wskazali: coraz słabsza jakość komunikacji autobusowej, brak perspektyw dla młodych ludzi, brak ścieżek rowerowych, słaba jakość

infrastruktury drogowej, brak miejsc pracy, zanieczyszczone powietrze, migracja wykształconej młodzieży, niskie wynagrodzenie w regionie, brak wsparcia przedsiębiorczości, brak terenów inwestycyjnych, brak miejsc parkingowych, trudny dostęp do służby zdrowia, słaba integracja społeczna.

10. Jakie są Pana/Pani zdaniem szanse rozwojowe Gminy Kłobuck?

Jako szanse rozwojowe mieszkańcy wymienili: bliskość planowanej budowy autostrady, rozwój przedsiębiorczości, wsparcie funduszy zewnętrznych, pozyskanie inwestorów, rozwój turystyki, stworzenie strefy ekonomicznej.

11. Jakie są Pana/Pani zdaniem zagrożenia rozwojowe Gminy Kłobuck?

Jako zagrożenia rozwojowe mieszkańcy wskazali: słaby rozwój gospodarczy, brak oferty inwestycyjnej dla potencjalnych inwestorów, brak inwestorów, brak obwodnicy Kłobucka, wysoka niska emisja, brak strategii wspierania przedsiębiorczości.

12. Jakie Pana/Pani zdaniem problemy występują na terenie Gminy Kłobuck? [%].

Problem	Ocena			
	Wysokie zagrożenie	Średnie zagrożenie	Niskie zagrożenie	Brak problemu
Przestępczość	0	26	64	10
Bezrobocie	78	22	0	0
Ubóstwo	0	61	33	6
Alkoholizm	23	31	46	0
Przemoc w rodzinie	0	39	61	0
Narkomania	0	40	60	0
Emigracja młodych ludzi	86	14	0	0
Stagnacja	44	45	11	0

Źródło: Opracowanie własne

Zdaniem mieszkańców najwyższe zagrożenie dla rozwoju gminy stanowi emigracja młodych ludzi oraz bezrobocie.

13. Co Pan/Pani sądzi o odnawialnych źródłach energii? [%]

	Jestem ZA	Jestem PRZECIW	Nie mam zdania
Solary i fotowoltaika	99	0	1
Kotłownie na biomasę	41	0	59
Wiatraki	79	21	0
Biogazownie	33	15	52

Źródło: Opracowanie własne

Z powyższego zestawienia wynika, iż większość mieszkańców akceptuje wykorzystywanie energii pochodzącej z odnawialnych źródeł. Najwyższą aprobatę zyskują ogniwa fotowoltaiczne i solary (blisko 100%). Z kolei mieszkańcy nie akceptują biogazowni.

14. Jakim potencjałem według Pana/Pani dysponuje Gmina Kłobuck?

Zdaniem mieszkańców gmina Kłobuck dysponuje następującym potencjałem: dogodne połączenia komunikacyjne, bliskość Częstochowy i Katowic, potencjalne tereny inwestycyjne, tereny zielone, aktywni przedsiębiorcy, atrakcyjna lokalizacja.

V. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na **wewnętrzne**, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki **zewnętrzne** – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten dokonuje się również według innego kryterium, co pozwala zidentyfikować: czynniki **pozytywne**, czyli atuty i szanse, oraz czynniki **negatywne**, czyli słabe strony i zagrożenia.

W poniższej tabeli przedstawiono analizę SWOT dla gminy Kłobuck. Analiza została podzielona na sfery: gospodarczą, społeczną oraz przestrzenną.

Tabela 33. Analiza SWOT gminy Kłobuck

Sfera gospodarcza	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoko rozwinięta przedsiębiorczość • Bliskość drogi krajowej • Przebieg dróg wojewódzkich przez teren gminy • Dobrze rozwinięta produkcja przemysłowa • Dobrze rozwinięte rolnictwo • Dobrze wykształcona siła robocza • Dobry układ dróg lokalnych • Dobra spójność komunikacyjna gminy • Lokalne produkty (chleb kłobucki) 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak perspektyw dla młodych ludzi • Brak zakładów przemysłowych • Niewystarczający kapitał inwestycyjny • Słaba infrastruktura turystyczna • Brak terenów inwestycyjnych • Brak zachęt dla inwestorów, zwłaszcza lokalnych • Mała ilość miejsc pracy, szczególnie z udziałem kapitału zewnętrznego • Niewystarczający standard dróg lokalnych

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

Szanse rozwojowe	Zagrożenia rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość planowanej autostrady • Inwestycje zewnętrzne • Bliskość Częstochowy i Katowic • Rozwój turystyki • Działania wspierające rozwój gospodarki niskoemisyjnej, w tym montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych • Stworzenie strefy ekonomicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zachęt dla inwestorów zewnętrznych • Spowolnienie gospodarcze • Ewentualny brak zjazdu z autostrady do Kłobucka • Duży fiskalizm państwa – wysokie stawki podatkowe, wysokie koszty pracy • Niska skuteczność działań promocyjnych gminy
Sfera społeczna	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bogactwo kulturowe, szczególnie w sferze kultury i twórczości ludowej • Dobra baza oświatowa • Prężnie działające kluby sportowe • Bogactwo oferty organizacji pozarządowych • Duża aktywność społeczna mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • Starzejące się społeczeństwo • Zbyt mały dostęp do opieki medycznej • Niewystarczająca pod względem ilościowym i jakościowym oferta miejsc pracy • Migracja ludności, zwłaszcza młodzieży, w tym dobrze wykształconej
Szanse rozwojowe	Zagrożenia rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój kultury ludowej • Promocja gminy wykorzystująca potencjał krajobrazowy, kulturowy i historyczny • Współpraca z sąsiednimi gminami • Podnoszenie standardu i poziomu kształcenia • Rozwój organizacji pozarządowych • Współpraca i współdziałanie między mieszkańcami • Prowadzenie polityki ukierunkowanej na rozwój sportu i rekreacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Poszerzenie się sfery ubóstwa • Brak miejsc pracy • Starzenie się społeczeństwa • Emigracja młodych ludzi do większych ośrodków i za granicę • Wykluczenia i patologie społeczne
Sfera przestrzenna	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra lokalizacja gminy pod względem komunikacyjnym • Bliskość Częstochowy i Katowic • Dogodna lokalizacja dla rozwoju przedsiębiorczości i turystyki • Dostępność komunikacyjna w zakresie transportu zbiorowego • Różnorodność terenów przeznaczonych do rekreacji i wypoczynku • Atrakcyjne walory krajobrazowe • Dobry stan infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w wodę, energię, telefonii 	<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt mała długość ścieżek rowerowych • Występowanie terenów zalewowych • Niedostateczny stopień skanalizowania gminy • Zbyt mały udział energii pochodzących z odnawialnych źródeł w bilansie energetycznym gminy • Zbyt mała ilość infrastruktury turystycznej oraz do spędzania czasu wolnego
Szanse rozwojowe	Zagrożenia rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenie powodziowe • Zanieczyszczenie środowiska

<ul style="list-style-type: none">• Wykorzystanie atutów krajobrazowo-przyrodniczych dla zwiększenia ruchu turystycznego na terenie gminy• Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez rozwój monitoringu i systemu wczesnego ostrzegania	<ul style="list-style-type: none">• Pogorszenie stanu bezpieczeństwa mieszkańców
---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców

VI. WYZWANIA ROZWOJOWE

Identyfikacji wyzwań rozwojowych gminy Kłobuck dokonano w oparciu o kilka niezależnych od siebie źródeł informacji:

- wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej gminy,
- wnioski z opracowania danych statystycznych,
- wnioski z analizy SWOT gminy,
- opinie i oczekiwania mieszkańców zidentyfikowane na podstawie badań ankietowych.

Wskazane powyżej badania i analizy posłużyły w dalszej kolejności do zaprojektowania obszarów strategicznych w ramach Strategii.

W wyniku zestawienia i porównania poszczególnych czynników pochodzących z ww. źródeł informacji zidentyfikowano następujące wyzwania rozwojowe gminy Kłobuck:

Wzmacnianie pozycji gospodarczej gminy Kłobuck – co w przyszłości może mieć wpływ na stabilizację finansów gminy, podniesienie warunków i jakości życia oraz pracy mieszkańców, a także skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych (nowe miejsca pracy, zwiększanie statusu ekonomicznego mieszkańców, itd.). Wzmacnianie pozycji gospodarczej gminy jest uwarunkowane inwestycjami i interwencjami gminnymi oraz prywatnymi w następujących zakresach:

- rozwój stref aktywności gospodarczej i turystycznej, efektywne gospodarowanie przestrzenią, rozwój systemu obsługi inwestycji, promocja gospodarcza gminy,
- rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej na terenie gminy oraz branży usługowej, rozwój sieci szlaków rekreacyjnych i poznawczych, a także wielosezonowych tras rekreacyjnych, wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, np. włączanie wartości dziedzictwa w obieg gospodarczy.

Priorytetem w ramach niniejszego wyzwania są również działania ukierunkowane na podnoszenie jakości kapitału intelektualnego dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Wzmocnienie gospodarki i rozwój gminy możliwe będą jedynie dzięki wysokiej jakości

kapitału ludzkiego, społecznego i intelektualnego. Należy sprawić, by osoby wykształcone pochodzące z terenu gminy zechciały do niej wrócić oraz przyciągnąć nowych mieszkańców.

Doskonalenie usług publicznych – oznacza utrzymywanie wysokiego standardu wszelkich usług świadczonych przez samorząd na rzecz swoich klientów, a także we współpracy z innymi podmiotami w celu osiągnięcia kompletności i komplementarności oferty usługowej oraz jej efektywności kosztowej. Realizacja tego wyzwania jest istotna m.in. ze względu na atrakcyjność osadniczą gminy. Zwiększają się wymagania jakościowe i ilościowe mieszkańców w stosunku do świadczonych usług publicznych. Kompletność i wysoka jakość usług publicznych będzie atutem przy pozyskiwaniu nowych klientów, za którymi często podążają środki budżetowe (np. subwencja oświatowa, kontrakty z NFZ, itp.). Gmina Kłobuck musi tak kształtować własną paletę i standardy usług publicznych, aby być konkurencyjną względem sąsiednich gmin. Doskonalenie usług publicznych stanowi ponadto założenie krajowej i regionalnej polityki rozwoju, co pozwala wnioskować o wysokim priorytecie i o możliwościach dofinansowywania działań w tym zakresie w kolejnych latach.

Poprawa parametrów środowiska naturalnego – oznacza stałą dbałość o zwiększanie zasobów infrastruktury zapobiegającej przedostawaniu się zanieczyszczeń do środowiska, edukację ekologiczną mieszkańców oraz wprowadzanie nowych technologii. W związku z powyższym, dla poprawy parametrów ochrony środowiska, istotnymi są: sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, promocja i wsparcie dla rozwoju transportu zrównoważonego, kompleksowa modernizacja energetyczna budynków, wprowadzanie mechanizmów wspierających stosowanie nowoczesnych technologii oraz odnawialnych źródeł energii, rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, doskonalenie gospodarki odpadami. Priorytetem powinno być wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców, którzy poprzez swoją postawę i działania mają ogromny wpływ na poziom bezpieczeństwa ekologicznego gminy. Wskazane działania posłużą nie tylko poprawie parametrów ochrony środowiska, ale są również elementem wysokiej jakości oferty usług publicznych. W ramach tego obszaru znalazły się również zagadnienia związane z zarządzaniem kryzysowym i zapobieganiem skutkom klęsk żywiołowych.

Nowoczesne zarządzanie publiczne oraz aktywizacja mieszkańców – konieczność integracji i ściślejszej współpracy władz samorządowych z mieszkańcami, pogłębiania współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, a także w relacjach pomiędzy gminami sąsiednimi, powiatem kłobuckim, miastem Częstochowa oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi. Stanowi ona odpowiedź na rosnące oczekiwania klientów względem organów administracji publicznej. W swojej treści nawiązuje do zapisów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie oraz strategii „Sprawne Państwo 2020”, która ma doprowadzić do zwiększenia skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami. Współpraca międzysektorowa oznacza wdrożenie mechanizmów i procedur partycypacji – włączanie mieszkańców w proces zarządzania sprawami publicznymi. Wspieranie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej

mieszkańców obejmować powinno edukację obywatelską, promocje różnych form i sposobów zaangażowania obywatelskiego, usprawnienie procedur informowania i konsultacji, wsparcie organizacji pozarządowych oraz rozwój finansowych i pozafinansowych form współpracy. Konieczność partnerskiej współpracy międzysamorządowej wynika m.in. z powszechnie wyrażanego przekonania, iż nadszedł właściwy moment w realiach polityki regionalnej i krajowej, aby budować „wspólnotę interesów” ponad granicami administracyjnymi poszczególnych gmin. Przewidywane instrumenty realizacji polityki rozwoju w latach 2014-2020 warunkują konieczność zacieśnienia współpracy i skoordynowania działań różnych partnerów, co pozwoli na podniesienie spójności i konkurencyjności regionów, a jednocześnie uprawdopodobnia zaistnienie efektu synergii. Korzyści ze współdziałania należy rozpatrywać nie tylko poprzez pryzmat łatwiejszego pozyskiwania środków zewnętrznych w nowym okresie programowania europejskiego (2014-2020), ale przede wszystkim jako budowanie podstaw dla trwałości rozwoju, szczególnie po 2020 r.

VII. WIZJA I MISJA ROZWOJU

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości gminy Kłobuck w perspektywie kilku najbliższych lat. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą wszyscy zaangażowani partnerzy, tj. władze samorządowe gminy, partnerzy społeczni i gospodarczy oraz mieszkańcy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza cała wspólnota obszaru gminy. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

WIZJA ROZWOJU

Gmina Kłobuck to gmina wielu alternatyw i szans rozwojowych, stwarzająca możliwości do wykorzystania potencjału intelektualnego, kulturowego i społecznego swoich mieszkańców. To miejsce do realizacji marzeń i pasji osobistych oraz zawodowych przez młodych mieszkańców gminy, a także atrakcyjne miejsce do inwestowania dla inwestorów. To także oaza bezpiecznego i atrakcyjnego pobytu dla turystów. Rozwój gospodarczy jest wielotorowy od kupiectwa i rzemiosła poczynając, na tworzeniu miejsc pracy w innowacyjnym, wykorzystującym OZE przemyśle kończąc. Dziedzictwo kulturowe integruje społeczność lokalną i buduje nową jakość aktywności publicznej i społecznej

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Misja określa nadrzędny cel rozwoju gminy Kłobuck. Zgodnie z misją, władze samorządowe gminy pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych z *Strategią Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026*, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego. Ponadto

władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów, leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, zmierzających do zrównoważonego rozwoju gminy, promowania jej walorów, ułatwiania współpracy różnorodnych partnerów i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

MISJA ROZWOJU

Stworzenie długookresowej perspektywy dla bezpiecznej i atrakcyjnej aktywności rodzinnej, zawodowej i społecznej mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury, tworzenie klimatu dla przedsiębiorców i inwestorów, dbałość o środowisko naturalne, kulturę oraz wszechstronny transparentny rozwój intelektualny i społeczny mieszkańców

VIII. MATRYCA OPERACYJNA

Nawiązując do Wizji i Misji rozwoju gminy Kłobuck ze względu na stworzenie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu wyodrębniono 4 priorytetowe obszary rozwoju:

- Obszar 1 – Gospodarka, edukacja, rynek pracy
- Obszar 2 – Przyjazne środowisko naturalne
- Obszar 3 – Komfort i jakość życia mieszkańców
- Obszar 4 – Zarządzanie i kapitał społeczny

Są one względem siebie równoważne i uzupełniające się. Nie jest bowiem możliwa sprawna i efektywna realizacja zapisów Strategii przy braku integracji poszczególnych działań, np. bez intensywnych działań z zakresu ochrony środowiska nie ma mowy o wykreowaniu odpowiedniej oferty czasu wolnego związanej z rekreacją, co z kolei ściśle powiązane jest z działaniami inwestycyjnymi. Należy podkreślić umowność podziałów „obszarowych” i docelową horyzontalność kierunków interwencji.

W ramach każdego z powyższych obszarów zdefiniowano **cel strategiczny**, będący celem o charakterze długofalowym (o terminie realizacji sięgającym do 2026 roku), wskazujący na generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju w danym zakresie tematycznym. **Cele operacyjne**, dotyczące średniego horyzontu czasowego, wskazują określone narzędzia i sposoby realizacji wspomnianych celów strategicznych. Wyodrębnione **kierunki interwencji** – kluczowe grupy zadań i projektów do realizacji – służą urzeczywistnieniu założonych celów. Stanowią one ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej w perspektywie długofalowej.

Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów *Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2023*, stworzono listę rekomendowanych mierników. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających. Niniejsza Strategia nie ogranicza się w swych zapisach wyłącznie do operacji realizowanych bezpośrednio przez władze samorządowe, ale dotyczy całej wspólnoty gminnej, czyli wszystkich organizacji, instytucji i podmiotów, działających na rzecz rozwoju gminy. Realizacja zapisów Strategii odbywać się powinna poprzez budowę i rozwijanie sieci aktywnej współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, czyli zgodnie z kluczowymi zasadami polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Tabela 34. Schemat celów Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026

Obszar 1 Gospodarka, edukacja, rynek pracy	Obszar 2 Przyjazne środowisko naturalne	Obszar 3 Komfort i jakość życia mieszkańców	Obszar 4 Zarządzanie i kapitał społeczny
Cel strategiczny: Silna pozycja gospodarcza gminy bazująca na wiedzy i przedsiębiorczości mieszkańców, wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej oraz rozwiniętej ofercie spędzania czasu wolnego	Cel strategiczny: Wysoki poziom bezpieczeństwa ekologicznego gminy	Cel strategiczny: System usług publicznych wysokiej jakości dostosowany do potrzeb społecznych	Cel strategiczny: Zarządzanie partnerskie sprawami publicznymi
Cele operacyjne: I.1 Wysoki potencjał intelektualny dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy I.2 Rozwój przedsiębiorczości oraz wspieranie zatrudnienia I.3 Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy I.4 Rozwój oferty czasu wolnego	Cele operacyjne: II.1 Skuteczny system ochrony środowiska II.2 Efektywny system zarządzania kryzysowego	Cele operacyjne: III.1 Wysoka dostępność komunikacyjna gminy III.2 Rozwój oferty rekreacyjno-sportowej oraz kulturalnej III.3 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego i społecznego	Cele operacyjne: IV.1 Sprawne i efektywne zarządzanie publiczne IV.2 Wzmacnianie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców IV.3 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i spójności społecznej

Źródło: Opracowanie własne

OBSZAR PRIORYTETOWY I

GOSPODARKA EDUKACJA I RYNEK PRACY

Cel strategiczny:

Silna pozycja gospodarcza gminy bazująca na wiedzy i przedsiębiorczości mieszkańców, wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej oraz rozwiniętej ofercie czasu wolnego

MIERNIKI OSIĄGNIĘĆ		
Cel operacyjny	Proponowane mierniki monitorowania celu	Źródło
Cel operacyjny I.1. Wysoki potencjał intelektualny dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	Dane gminy
	Liczba godzin doradztwa zawodowego i dynamika zmian	Dane gminy i/lub Starostwa Powiatowego w Kłobucku
	Udział mieszkańców w różnych formach kształcenia przez całe życie	Dane gminy, organizacji pozarządowych, PUP w Kłobucku
	Edukacyjna wartość dodana	Dane komisji egzaminacyjnych
Cel operacyjny I.2. Rozwój przedsiębiorczości oraz wspieranie zatrudnienia	Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów	Dane CEIDG i/lub GUS
	Relacja liczba podmiotów nowo zarejestrowanych do liczby wykreślonych	Dane CEIDG i/lub GUS
	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Dane CEIDG i/lub GUS
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Dane PUP w Kłobucku
	Liczba gospodarstw rolnych prowadzących aktywną działalność rolniczą	Dane gminy i/lub GUS
	Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego	Dane gminy i/lub GUS
Cel operacyjny I.3. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy	Wpływy do budżetu gminy z CIT na 1 mieszkańca	Dane gminy
	Liczba nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy	Dane gminy i/lub GUS
Cel operacyjny I.4. Rozwój oferty czasu wolnego	Infrastruktura turystyczno - gastronomiczna	Dane gminy i/lub GUS
	Długość urządzonych i oznakowanych wielofunkcyjnych tras na terenie gminy	Dane gminy
	Liczba uczestników imprez ponadlokalnych bazujących na tradycjach i specyfice gminy	Dane gminy

Cel operacyjny I.1: Wysoki potencjał intelektualny dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

Strategia postępowania:

Gospodarka i sfera edukacji oraz podnoszenia kapitału intelektualnego stanowią system naczyń połączonych. Ich odpowiednia integracja jest warunkiem trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy (gospodarka dla edukacji, edukacja dla gospodarki). Silna gospodarka lokalna może zostać osiągnięta jedynie dzięki wysokiej jakości kapitału ludzkiego, społecznego i intelektualnego, a rozwój zasobów ludzkich jest możliwy w szczególności w korelacji i przy wykorzystaniu zasobów ekonomicznych.

Działania ukierunkowane na podnoszenie jakości kapitału intelektualnego dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy będą realizowane w sposób kompleksowy, obejmując wszystkie etapy edukacji, począwszy od edukacji przedszkolnej, stymulującej rozwój intelektualny i społeczny dziecka, na kształtowaniu i promocji postaw związanych z uczeniem się przez całe życie czy zmianą kwalifikacji na różnych etapach życia kończąc. Interwencje będą miały zarówno charakter miękki, jak i twardy. Planuje się m.in. rozszerzenie oferty edukacyjnej – przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych, oraz wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów, przy równoczesnej pomocy osobom ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. Podjęte zostaną starania celem zapewnienia stałej opieki medycznej w placówkach oświatowych. Modernizowana i rozwijana będzie baza oświatowa. Jest to również szansa na uzupełnienie oferty kulturalno-oświatowej poprzez wykreowanie nowego centrum kulturalnego danej miejscowości.

Priorytetem pozostaje ponadto rozwijanie współpracy z placówkami prowadzącymi kształcenie zawodowe (rozwój oferty edukacyjnej i jakości kształcenia zawodowego – z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy), realizacja programów współpracy z pracodawcami, a także jednostkami naukowymi i uczelniami wyższymi. W tym kontekście ważna będzie poprawa dostępności, jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej (doradztwo zawodowe).

Kierunki interwencji	Jednostka koordynująca	Kluczowi partnerzy
I.1.1. Modernizacja i rozwój bazy oświatowej, dbałość o właściwe wyposażenie szkół	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, placówki oświatowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe
I.1.2. Poprawa jakości i dostępności usług w zakresie edukacji przedszkolnej	Gmina, podmioty prywatne i społeczne	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, placówki oświatowe
I.1.3. Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych (językowych, matematyczno-przyrodniczych, TIK,	Gmina, placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, placówki oświatowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
kreacyjnych, przedsiębiorczości)		
I.1.4. Wsparcie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów (np. wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez system stypendiów i nagród)	Gmina, placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury
I.1.5. Poprawa dostępności i jakości oraz efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej	Gmina, placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, placówki oświatowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, PUP w Kłobucku, izby gospodarcze, organizacje przedsiębiorców
I.1.6. Współpraca z innymi podmiotami w zakresie rozwoju kształcenia zawodowego, w szczególności rozwój oferty edukacyjnej z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy	Gmina, placówki oświatowe	Starostwo Powiatowe w Kłobucku, placówki oświatowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, PUP w Kłobucku, izby gospodarcze, organizacje przedsiębiorców
I.1.7. Kształtowanie postaw uczenia się przez całe życie oraz zdobywania nowych kompetencji	Gmina, placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, placówki oświatowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, PUP w Kłobucku
I.1.8. Zapewnienie stałej opieki medycznej (lekarskiej, stomatologicznej) w placówkach oświatowych	Gmina, placówki oświatowe	Placówki ochrony zdrowia, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe
I.1.9. Pomoc osobom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi	Gmina, placówki oświatowe	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury

Cel operacyjny I.2: Rozwój przedsiębiorczości oraz wspieranie zatrudnienia

Strategia postępowania:

Strategia postępowania w ramach niniejszego celu będzie bazować na budowaniu aspiracji i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, w szczególności wśród ludzi młodych.

Zakłada się dynamizowanie rozwoju gospodarczego gminy poprzez kreowanie korzystnego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości. Wzmacnianie przedsiębiorczości ukierunkowane będzie na rozwój systemu doradztwa i wsparcia dla przedsiębiorczości, opartego na aktywnej, odpowiadającej rzeczywistym potrzebom przedsiębiorców, działalności instytucji otoczenia biznesu, gwarantujących - poza działalnością merytoryczną – szeroką i łatwo dostępną ofertę instrumentów zwrotnych.

Atrakcyjną formułą współdziałania przedsiębiorców powinny stawać się w najbliższych latach powiązania kooperacyjne. Zgodnie z tym strategia postępowania będzie ukierunkowana na wzmocnienie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez stymulowanie współpracy podmiotów gospodarczych - promocja i wsparcie dla wszelkiego rodzaju zrzeszeń przedsiębiorców jako forów pomocy wzajemnej, dokształcania, poradnictwa ekonomicznego i prawnego, a także troski o wzajemne interesy.

Podjęmowane będą równocześnie kroki zmierzające do unowocześnienia rolnictwa – gałęzi gospodarki posiadającej długotrwałe tradycje lokalne. Priorytetem w tym zakresie pozostają: umocnienie rozwojowych gospodarstw rolniczych poprzez adresowany system doradztwa produkcyjnego, organizacyjnego i ekonomicznego, oraz koordynacja gospodarki przestrzennej, w tym w zakresie ewidencji gruntów, scalania i wymiany ziemi rolniczej. Zakłada się ponadto wsparcie tworzenia różnorodnych grupowych form współdziałania producentów (np. grup producenckich) oraz w zakresie zaopatrzenia w surowce, użytkowania maszyn, standaryzacji i zbytu produkcji.

Ważnym elementem polityki nastawionej na rozwój przedsiębiorczości oraz wspieranie zatrudnienia będzie współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Kłobucku i innymi podmiotami, których celem jest przeciwdziałanie bezrobociu i poprawa sytuacji na rynku pracy.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
I.2.1. Kształtowanie cech przedsiębiorczych wśród młodzieży	Gmina, placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, placówki oświatowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, rolnicy, izby gospodarcze
I.2.2. Współpraca z organizacjami otoczenia biznesu w zakresie poszerzenia oferty szkoleń, informacji i doradztwa z zakresu przedsiębiorczości oraz poprawa dostępności zwrotnych instrumentów finansowania działalności przedsiębiorstw	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, placówki oświatowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, rolnicy, izby gospodarcze, organizacje otoczenia biznesu
I.2.3. Umocnienie rozwoju gospodarstw rolniczych poprzez adresowany system doradztwa produkcyjnego, organizacyjnego, ekonomicznego	Gmina, ośrodki doradztwa rolniczego	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, rolnicy, izby rolne
I.2.4. Koordynacja gospodarki przestrzennej, w tym w zakresie ewidencji, scalania gruntów	Gmina	Właściciele gruntów, rolnicy, przedsiębiorcy
I.2.5. Promocja i wsparcie dla wszelkiego rodzaju zrzeszeń przedsiębiorców, w tym wspieranie tworzenia różnorodnych grupowych form współdziałania producentów (np. grup producenckich) oraz w zakresie	Gmina, ośrodki doradztwa rolniczego	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, gmina, rolnicy, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
zaopatrzenia w surowce, użytkowania maszyn, standaryzacji i zbytu produkcji.		
I.2.6. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Kłobucku i innymi podmiotami na rzecz zwiększenia zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu.	Gmina, GOPS	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, rolnicy, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe
I.2.7. Wdrożenie mechanizmów wsparcia dla rozwoju i upowszechnienia zawodów ginących.	Gmina, GOK	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, rolnicy, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe

Cel operacyjny I.3: Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Strategia postępowania:

Warunkiem rozwoju gospodarczego gminy jest sprawna i efektywna polityka inwestycyjna, bazująca na atrakcyjnej ofercie dla inwestorów i racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią.

Mając na uwadze powyższe, zaplanowano m.in. działania ukierunkowane na rozwój stref aktywności gospodarczej i turystycznej na terenie gminy. Wiązać się to będzie z procesami gospodarowania przestrzenią, uwzględniającymi scalanie gruntów czy zmianę przeznaczenia gruntów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także regulację własnościową gruntów, które tego wymagają, oraz uzbrajanie w infrastrukturę komunalną i komunikacyjną. Jedną z form wspierania inwestorów będzie stworzenie Parku Technologicznego oraz stworzenie preferencji dla inwestorów. Konieczna będzie implementacja i ciągłe doskonalenie systemu obsługi inwestycji oraz intensyfikacja działań w zakresie przyciągania inwestorów (sprawna i efektywna promocja potencjału gospodarczego gminy). Elementem częstokroć decydującym o konkurencyjności inwestycyjnej gminy są nowoczesne technologie teleinformatycznych i komunikacyjnych (ICT), stąd interwencja strategiczna ukierunkowana będzie na wsparcie ich rozwoju i upowszechnianie.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
I.3.1. Rozwój stref aktywności gospodarczej i turystycznej na terenie gminy.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe
I.3.2. Efektywne gospodarowanie przestrzenią – bieżące aktualizowanie	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu,

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
dokumentów planistycznych, scalanie gruntów pod inwestycje, skupowanie gruntów, wymiana, uzbrajanie, itp.		przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe, właściciele gruntów
I.3.3. Rozwój systemu obsługi inwestycji.	Gmina, instytucje otoczenia biznesu	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe
I.3.4. Promocja potencjału gospodarczego gminy.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe, media
I.3.5 Wsparcie rozwoju i upowszechnianie nowoczesnych technologii teleinformatycznych i komunikacyjnych (ICT).	Gmina	Firmy teleinformatyczne, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe, media

Cel operacyjny I.4: Rozwój oferty czasu wolnego

Strategia postępowania:

Gminę Kłobuck charakteryzuje bogactwo walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, decydujące o jej atrakcyjności rekreacyjno-wypoczynkowej, w tym m.in.:

- wysokie walory krajobrazowe,
- bliskość dużego ośrodka miejskiego - Częstochowy,
- przebiegające przez obszar gminy szlaki turystyczne o znaczeniu lokalnym i regionalnym,
- materialne dziedzictwo kulturowe (zespoły i obiekty architektury sakralnej, tradycyjnego budownictwa),
- niematerialne dziedzictwo kulturowe (folklor, ginące zawody, lokalne produkty żywnościowe, jak np. chleb kłobucki),
- duży potencjał turystyczny.

Wykorzystanie tego potencjału wymaga podejmowania konsekwentnych działań w kierunku promowania posiadanych zasobów, które stanowią powinny bazę dla

konkurencyjnej oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności w zakresie rekreacji i wypoczynku oraz "małej turystyki".

W związku z powyższym, zakłada się tworzenie warunków dla rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej na terenie gminy oraz wspieranie rozwoju branży usługowej, działającej na rzecz odwiedzających i mieszkańców gminy. Ważny element bazy stanowią winny gospodarstwa agroturystyczne. Ze względu na wyjątkowość środowiska naturalnego, konieczne będą działania nastawione na funkcjonalne zarządzanie przestrzenią, w tym porządkowanie i rozwój terenów zielonych oraz zagospodarowanie rekreacyjne i turystyczne wybranych obszarów na terenie gminy, np. rzek. Rozwijana będzie sieć szlaków rekreacyjnych i poznawczych, a także wielosezonowych tras rekreacyjnych, zintegrowanych z ciągami na terenach sąsiednich. Będą one łączyć najciekawsze przyrodniczo i kulturowo obszary gminy, które powinny zostać odpowiednio oznakowane (wizualizacja turystyczna). Oferta czasu wolnego kreowana będzie również poprzez wdrażanie mechanizmów włączających wartości dziedzictwa w obieg gospodarczy oraz tworzenie i efektywne wykorzystywanie produktów lokalnych. Promocja turystyczna w oparciu o walory przyrodniczo-kulturowe gminy ukierunkowana będzie na wykreowanie pozytywnego wizerunku gminy - jako atrakcyjnego miejsca dla organizacji wypoczynku weekendowego oraz dłuższego pobytu.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
I.4.1. Tworzenie warunków dla rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej na terenie gminy.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, mieszkańcy, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe
I.4.2. Wspieranie rozwoju branży usługowej, działającej na rzecz odwiedzających i mieszkańców gminy.	Instytucje otoczenia biznesu	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, mieszkańcy, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe
I.4.4. Kontynuowanie rozwoju sieci szlaków rekreacyjnych i poznawczych	Organizacje pozarządowe"	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, mieszkańcy izby gospodarcze, organizacje pozarządowe, gminy sąsiadujące, instytucje kultury
I.4.5. Rozwój i integracja wielosezonowych tras rekreacyjnych wewnątrz gminy, a także z terenami sąsiednimi.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, mieszkańcy, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe, gminy sąsiadujące,

Kierunki interwencji	Jednostka koordynująca	Kluczowi partnerzy
		instytucje kultury
I.4.6. Współpraca z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie kreowania oferty czasu wolnego, w tym m.in. tworzenie wspólnego kalendarza imprez, organizacja imprez o charakterze ponadlokalnym, bazujących na tradycji i specyfice gminy.	Gmina, MOK	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Instytucje Otoczenia Biznesu, przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, mieszkańcy, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe, gminy sąsiadujące, instytucje kultury
I.4.7. Zachowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego gminy i włączanie go w ofertę czasu wolnego.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, Wojewódzki Konserwator Zabytków, właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych
I.4.8. Oznakowanie szlaków i obiektów – wizualizacja turystyczna.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, sąsiednie gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, Wojewódzki Konserwator Zabytków, organizacje turystyczne
I.4.9. Porządkowanie i zagospodarowywanie terenów zielonych.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe
I.4.10. Zagospodarowanie rekreacyjne i turystyczne obszarów na terenie gminy, np. rzek	Gmina, przedsiębiorcy	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, kluby sportowe
I.4.11 Promocja turystyczna w oparciu o walory przyrodniczo-kulturowe gminy.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, sąsiednie gminy, organizacje turystyczne
I.4.12 Wsparcie dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki .	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, przedsiębiorcy, rolnicy, otoczenie biznesu

OBSZAR PRIORYTETOWY II

PRZYJAZNE ŚRODOWISKO NATURALNE

Cel strategiczny:

Wysoki poziom bezpieczeństwa ekologicznego gminy

MIERNIKI OSIĄGNIĘĆ		
Cel operacyjny	Proponowane mierniki monitorowania celu	Źródło
Cel operacyjny II.1. Skuteczny system ochrony środowiska	Wysokość środków finansowych wydatkowana na rozwój sieci wodociągowej	Dane gminy
	Wysokość środków finansowych wydatkowanych na rozwój sieci kanalizacyjnej	Dane gminy
	Liczba projektów dot. wymiany źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych na nowoczesne ekologiczne i/lub liczba beneficjentów z terenu gminy	Dane gminy
	Liczba projektów dot. zwiększenia efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej	Dane gminy
Cel operacyjny II.2. Efektywny system zarządzania kryzysowego	Liczba międzyinstytucjonalnych ćwiczeń z zarządzania i reagowania kryzysowego	Dane gminy i/lub Państwowej Straży Pożarnej i/lub Ochotniczej Straży Pożarnej
	Liczba godzin zajęć szkolnych w ramach kształtowania i promocji postaw właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych	Dane gminy
	Suma środków publicznych przeznaczonych na poprawę stanu specjalistycznego wyposażenia dla jednostek OSP	Dane gminy

Cel operacyjny II.1: Skuteczny system ochrony środowiska

Strategia postępowania:

Zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, dbałość o stan środowiska naturalnego, przy uwzględnieniu potrzeb bieżących i przyszłych pokoleń, stanowić powinna elementarne zobowiązanie każdego mieszkańca regionu. Skuteczna ochrona środowiska pozostaje wyzwaniem także dla gminy Kłobuck i wszystkich jej mieszkańców.

W związku z powyższym, w ramach Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck zakłada się kompleksowe działania interwencyjne o różnorodnym charakterze, m.in.:

- spójne i kompleksowe zarządzanie dostępem do zasobów środowiska, w tym zrównoważone wykorzystanie dla rozwoju oferty czasu wolnego,
- bezpośrednia i pośrednia ochrona, zapobieganie i likwidacja negatywnych dla środowiska skutków działalności człowieka,
- wzmacnianie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym edukacja ekologiczna,
- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości,
- racjonalna gospodarka odpadami.

Szczególnie istotne dla podniesienia standardu zamieszkania na terenie gminy, zwiększenia bezpieczeństwa ekologicznego oraz poprawy jej wizerunku będzie zapewnienie lepszego dostępu do infrastruktury technicznej, zwłaszcza sieci kanalizacyjnej i wodociągowej (kompleksowa ochrona zasobów wodnych). Szczególną potrzebą jest doskonalenie regionalnej i lokalnej polityki energetycznej, która przyczyni się do poprawy stanu środowiska oraz jakości życia mieszkańców poprzez rozwój zrównoważonej mobilności (wzmacnianie systemów transportu publicznego, integracja różnych środków transportu, inwestycje z zakresu tworzenia udogodnień dla ruchu rowerowego), realizację zadań z zakresu poprawy efektywności energetycznej (kompleksowa termomodernizacja budynków) i likwidację źródeł niskiej emisji (wymiana źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych, sukcesywna likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła). Działania te będą możliwe do realizacji m.in. dzięki finansowaniu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, Programu Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i innych źródeł zewnętrznych.

Kierunki interwencji	Jednostka koordynująca	Kluczowi partnerzy
II.1.1 Kompleksowa ochrona zasobów wodnych poprzez rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
II.1.2 Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
II.1.3 Wprowadzanie rozwiązań bazujących na odnawialnych źródłach energii w gospodarstwach domowych i instytucjach użyteczności publicznej.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
II.1.4 Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza pochodzących z systemów indywidualnego ogrzewania mieszkań.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
II.1.5 Promocja i wsparcie dla rozwoju transportu zrównoważonego.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
II.1.6 Wzmacnianie świadomości	Gmina, placówki	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego,

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
ekologicznej mieszkańców, w tym edukacja ekologiczna oraz promocja wymiany źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych na nowoczesne i ekologiczne.	oświatowe	mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
II.1.7 Doskonalenie systemu gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi i likwidacja dzikich wysypisk śmieci.	Gmina	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe
II.1.8 Zapobieganie degradacji i ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel operacyjny II.2: Efektywny system zarządzania kryzysowego

Strategia postępowania:

W perspektywie najbliższych lat kluczowym obszarem interwencji będzie nadal tworzenie warunków zabezpieczających i ograniczających skutki występowania klęsk żywiołowych. Działania w tym zakresie bazować będą na racjonalnym planowaniu i zagospodarowaniu przestrzeni, wdrażaniu systemów monitoringu i wczesnego ostrzegania (pozwalających minimalizować ryzyko wystąpienia i skalę katastrofalnych zniszczeń).

Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców możliwe będzie tylko dzięki sprawnej i efektywnej współpracy gminy z podmiotami zewnętrznymi (zarządzanie kryzysowe, przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych). Zakłada się m.in. wsparcie dla służb ratowniczych w zakresie poprawy stanu wyszkolenia, rozwoju bazy oraz wyposażenia w nowoczesny i wydajny sprzęt (wsparcie materialne, jak i informacyjno-doradcze). Pomoc kierowana będzie m.in. do Ochotniczych Straży Pożarnych, przy czym wszelkie działania poprzedzone będą diagnozą potrzeb (m.in. w zakresie wsparcia i wyposażenia OSP) i określeniem systemu odpowiedzialności.

Kluczowym elementem efektywnego systemu zarządzania kryzysowego i przeciwdziałania klęskom żywiołowym będą działania społeczne, ukierunkowane na kształtowanie i promocję postaw właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych, a także prewencja, edukacja i profilaktyka wśród dzieci i młodzieży. Jednym z priorytetów będą programy edukacyjne w szkołach, w tym zajęcia organizowane z udziałem przedstawicieli różnych służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, specjalne lekcje, ćwiczenia i pokazy (bezpieczeństwo na drodze, unikanie zagrożeń, pierwsza pomoc). Częstokroć to właśnie umiejętność odpowiedniego zachowania się w sytuacji niebezpieczeństwa lub zagrożenia, jak również udzielania pomocy innym jest czynnikiem decydującym o przetrwaniu i/lub zdrowiu.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

Kierunki interwencji	Jednostka koordynująca	Kluczowi partnerzy
II.2.1 Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych (susze, powodzie, itp.) – właściwe zagospodarowanie przestrzeni, systemy monitoringu i wczesnego ostrzegania.	Gmina, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo	Administracja rządowa, wojewoda, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, RZGW, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, OSP, PSP, Policja, organizacje pozarządowe
II.2.2 Modernizacja, odtwarzanie i konserwacja rowów melioracyjnych.	Gmina, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo	Administracja rządowa, wojewoda, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, RZGW, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, OSP, PSP, Policja, organizacje pozarządowe
II.2.3 Współpraca gminy z podmiotami zewnętrznymi w zakresie doskonalenia systemu bezpieczeństwa publicznego (zarządzanie kryzysowe, przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych).	Gmina, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo	Administracja rządowa, wojewoda, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, RZGW, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, OSP, PSP, Policja, organizacje pozarządowe
II.2.4 Poprawa stanu specjalistycznego wyposażenia służb ratowniczych.	Gmina	Administracja rządowa, wojewoda, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, RZGW, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, OSP, PSP, Policja, organizacje pozarządowe, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo
II.2.5 Kształtowanie i promocja postaw właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych.	Placówki oświatowe, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo	Administracja rządowa, wojewoda, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, RZGW, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, OSP, PSP, Policja, organizacje pozarządowe, media
II.2.6 Prewencja, edukacja i profilaktyka wśród dzieci i młodzieży – bezpieczeństwo na drodze, unikanie zagrożeń, pierwsza pomoc.	Placówki oświatowe, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo	Administracja rządowa, wojewoda, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, RZGW, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, OSP, PSP, Policja, organizacje pozarządowe, media

OBSZAR PRIORYTETOWY III

KOMFORT I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Cel strategiczny:

System usług publicznych wysokiej jakości dostosowany do potrzeb społecznych

MIERNIKI OSIĄGNIĘĆ		
Cel operacyjny	Proponowane mierniki monitorowania celu	Źródło
Cel operacyjny III.1. Wysoka dostępność komunikacyjna gminy	Przeciętny czas dojazdu z gminy do miasta Częstochowa lub innych ośrodków miejskich (różne środki transportu)	Badania dostępności komunikacyjnej
	Długość nowych i zmodernizowanych dróg na terenie gminy	Dane gminy
	Liczba miejsc parkingowych na terenie gminy	Dane gminy
	Liczba osób korzystających z transportu publicznego	Dane przewoźników
	Długość rowerowej infrastruktury transportowej	Dane gminy
Cel operacyjny III.2. Rozwój oferty rekreacyjno-sportowej oraz kulturalnej	Suma środków publicznych przeznaczonych na rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej	Dane gminy
	Liczba imprez kulturalnych i sportowych o charakterze ponadlokalnym organizowanych na terenie gminy	Dane gminy
Cel operacyjny III.3. Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego i społecznego	Liczba akcji oraz programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych organizowanych dla mieszkańców	Dane gminy
	Liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Dane gminy i/lub GUS
	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	Dane gminy i/lub GUS
	Liczba projektów i/lub uczestników programów na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Dane gminy i/lub GUS
	Liczba miejsc w placówkach dziennych form wsparcia	Dane gminy

Cel operacyjny III.1: Wysoka dostępność komunikacyjna gminy

Strategia postępowania:

Położenie gminy Kłobuck oraz jej walory osadnicze, rekreacyjno-wypoczynkowe i gospodarcze zostaną wykorzystane tylko w przypadku poprawy jej dostępności

komunikacyjnej, zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej. Częstokroć wymagana w tym zakresie będzie współpraca z partnerami zewnętrznymi, m.in. z innymi właścicielami i zarządcami dróg.

Rozwój infrastruktury (m.in. budowa, modernizacja i przebudowa dróg oraz ciągów pieszych, rozwój systemu oświetlenia ulicznego, tworzenie miejsc parkingowych), sieciowanie połączeń drogowych oraz doskonalenie rozwiązań z zakresu organizacji transportu pozwoli na stworzenie warunków dla pełniejszego wykorzystania lokalnych potencjałów i zwiększania mobilności mieszkańców. Będzie to możliwe dzięki eliminacji barier przestrzennych w wyborze miejsca zamieszkania, nauki, pracy, spędzania czasu wolnego oraz poprawie terytorialnych standardów dostępności do usług publicznych.

W nawiązaniu do założeń Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego działania prowadzone w obszarze transportu nastawione będą na tworzenie nowoczesnego, sprawnego i zrównoważonego systemu transportowego, posiadającego walor przyjazności dla użytkowników, jak i środowiska naturalnego, a jednocześnie tworzącego warunki sprzyjające procesom rozwojowym. Elementem tej polityki będą m.in. inwestycje z zakresu tworzenia udogodnień dla ruchu rowerowego. Inwestycje te będą możliwe do realizacji w ramach programów operacyjnych dotyczących perspektywy finansowej 2014-2020.

Dostępność komunikacyjną gminy rozumie się również poprzez dostęp mieszkańców do infrastruktury i narzędzi społeczeństwa informacyjnego (m.in. dostęp do sieci Internet, zasięg sieci komórkowych), stąd planowana jest współpraca z innymi jednostkami, instytucjami i podmiotami w zakresie rozwoju tego rodzaju usług na terenie gminy.

Ponadto, ważnym zadaniem pozostaje modernizacja infrastruktury energetycznej.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
III.1.1 Współpraca z innymi zarządcami dróg w zakresie zwiększenia zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy.	Gmina	Zarządcy dróg, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, sąsiednie gminy
III.1.2 Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych i powiatowych do parametrów normatywnych.	Gmina, zarządcy dróg	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, sąsiednie gminy
III.1.3 Budowa ciągów pieszych przy drogach.	Gmina, zarządcy dróg	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, sąsiednie gminy
III.1.4 Przebudowa i rozwój systemu oświetlenia ulicznego.	Gmina, zarządcy dróg	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, sąsiednie gminy
III.1.5 Tworzenie miejsc parkingowych, szczególnie przy obiektach użyteczności publicznej oraz atrakcyjnych rekreacyjno-turystycznie.	Gmina	Właściciele gruntów, instytucje publiczne, przedsiębiorcy

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
III.1.6 Współpraca w zakresie usprawniania komunikacji zbiorowej, w tym dostosowania rozkładu jazdy komunikacji do potrzeb mieszkańców i odwiedzających.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, sąsiednie gminy, przewoźnicy
III.1.7 Tworzenie sieci tras rowerowych o charakterze komunikacyjnym, zintegrowanych z innymi systemami komunikacyjnymi.	Gmina, zarządcy dróg	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, sąsiednie gminy
III.1.8 Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.	Policja, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, zarządcy dróg	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Gmina Kłobuck, OSP, PSP, organizacje pozarządowe, media
III.1.9 Współpraca z innymi jednostkami, instytucjami i podmiotami w zakresie rozwoju infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego (dostęp do sieci Internet, zasięg sieci komórkowych).	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, firmy telekomunikacyjne
III.1.10 Modernizacja infrastruktury energetycznej na terenie gminy.	Przedsiębiorstwa energetyczne	Gmina

Cel operacyjny III.2: Rozwój oferty rekreacyjno-sportowej oraz kulturalnej

Strategia postępowania:

Sektor usług publicznych wpływa bezpośrednio na jakość życia mieszkańców gminy. Rozwój tych usług stanowi jeden z priorytetów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, jak również Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego, w której zaakcentowano konieczność rozwoju mniejszych miast i terenów wiejskich regionu, który jest rozumiany jako wzrost poziomu i dostępności usług społecznych na tych terenach. Jako kluczowe usługi społeczne uznano m.in. edukację, kulturę, ochronę zdrowia oraz sport i rekreację. Wysoki poziom tych usług ma korzystnie wpływać na wskaźniki demograficzne (dodatnie saldo migracji, dodatni przyrost naturalny) i sprzyjać rozwojowi społeczno-gospodarczemu poza dużymi ośrodkami miejskimi.

W nawiązaniu do powyższych założeń strategicznym działaniem gminy Kłobuck będzie nadal dbałość o odpowiednią dostępność usług publicznych, przejawiająca się m.in. zminimalizowaniem utrudnień dostępowych dla mieszkańców, a także podnoszeniem ich jakości i różnorodności.

Atrakcyjność oferty w zakresie kultury, rekreacji i sportu w dużym stopniu uzależniona jest od warunków infrastrukturalnych. Dlatego też podejmowane i wspierane będą interwencje ukierunkowane na rozwój i modernizację istniejącej bazy infrastrukturalnej, a także powstawanie nowej. Niezbędne są działania modernizacyjne

w zakresie wiejskich świetlic pełniących rolę lokalnych centrów życia społecznego na wsi. Ważne jest prezentowanie postawy otwartości na nowe zjawiska i potrzeby, przy założeniu stałego monitorowania tego, co dzieje się w tym zakresie w sąsiednich gminach, aby nie powielać dostępnej tam oferty, ale ją uzupełniać i różnicować. Działanie odwrotne, nieuwzględniające istniejącej i powstającej infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej w bezpośrednim sąsiedztwie gminy, mogą doprowadzić do ponoszenia wysokich kosztów społecznych i ekonomicznych. Ponadto inwestycje infrastrukturalne powinny każdorazowo być poprzedzone szczegółową analizą potrzeb oraz weryfikacją, czy nie jest możliwe w pierwszej kolejności lepsze wykorzystanie już istniejących obiektów, służących spędzaniu czasu wolnego.

Wyzwaniem pozostaje kreowanie konkurencyjnej oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz stałe zachęcanie mieszkańców do aktywności na polu uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych oraz aktywnych formach spędzania czasu wolnego, co w obecnych czasach jest przedsięwzięciem trudnym – ze względu na ograniczenia czasowe czy finansowe, oraz atrakcyjność konsumpcyjnego stylu życia. Oferta w tym zakresie winna być budowana w oparciu o naturalne przewagi konkurencyjne gminy Kłobuck. Proponowanymi działaniami są m.in. tworzenie warunków rozwoju dla organizacji, podmiotów i osób prowadzących działalność w zakresie kultury i sportu w wymiarze amatorskim i profesjonalnym, promocja i wsparcie lokalnych twórców i artystów, realizacji badań i dokumentowanie lokalnego i regionalnego dziedzictwa kulturowego, odtwarzanie starych przepisów kulinarnych, dbałość o dziedzictwo lokalne. Działania w zakresie opieki nad lokalnym i regionalnym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym realizowane będą m.in. poprzez poprawę stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie procesowi ich degradacji, kompleksową rewitalizację obszarów zdegradowanych, zachowanie i rewaloryzację dziedzictwa kulturowego, włączanie zasobów dziedzictwa w obieg ekonomiczny.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
III.2.1 Zrównoważony rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, sąsiednie gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, kluby sportowe
III.2.2 Lepsze wykorzystanie obiektów służących spędzaniu czasu wolnego.	Gmina	Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, kluby sportowe
III.2.3 Zwiększanie poziomu społecznego uczestnictwa w kulturze oraz aktywnych formach spędzania czasu wolnego.	Instytucje kultury, kluby sportowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, sąsiednie gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, kluby sportowe
III.2.4 Tworzenie warunków rozwoju dla organizacji, podmiotów i osób prowadzących działalność w zakresie kultury i sportu w wymiarze	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, sąsiednie gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, kluby sportowe

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
amatorskim i profesjonalnym.		
III.2.5 Utrzymanie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej, w szczególności poprzez wspieranie folkloru, tradycji i sztuki ludowej.	Instytucje kultury	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Gmina Kłobuck, sąsiednie gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe
III.2.6 Działania w zakresie opieki nad lokalnym i regionalnym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, Wojewódzki Konserwator Zabytków, właściciele obiektów zabytkowych
III.2.7 Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu podnoszenie społecznej świadomości i wrażliwości w zakresie dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także podejmowanie działań na rzecz poprawy poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego.	Gmina, instytucje kultury	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, sąsiednie gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe

Cel operacyjny III.3: Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego i społecznego

Strategia postępowania:

Jednym z najważniejszych celów rozwojowych gminy Kłobuck jest wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców w wymiarze zdrowotnym i społecznym. Działania podejmowane w obszarze organizacji oferty usług publicznych opierać się będą na szeroko rozumianej identyfikacji potrzeb oraz integracji instrumentów dla głównych odbiorców tej polityki.

Poprawa poziomu zdrowia i związanej z nim jakości życia mieszkańców gminy realizowana będzie poprzez zapewnienie kompleksowej opieki medycznej o wysokim standardzie usług (m.in. doskonalenie bazy infrastrukturalnej i specjalistycznego wyposażenia, doskonalenie kadr), zwiększenie dostępności profilaktyki, wczesnej diagnostyki, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców, a także dzięki wsparciu i promowaniu różnorodnych inicjatyw prozdrowotnych i aktywizujących. Oferta w obszarze ochrony zdrowia uwzględniac będzie zestaw specjalistycznych usług adresowanych do grupy seniorów oraz osób niepełnosprawnych.

Ze względu na postępujące zmiany w strukturze społecznej, wdrażana będzie kompleksowa polityka senioralna, obejmująca w szczególności aktywizację zawodową, kulturowo-społeczną i obywatelską osób starszych. Priorytetem jest jak najdłuższe utrzymanie przez seniorów dobrego stanu zdrowia i samodzielności, realizującej się m.in. poprzez kontynuację aktywności zawodowej i zaangażowanie społeczne.

Realizowana będzie również polityka prorodzinna, ukierunkowana na wspieranie rodziny i promowanie wartości rodzinnych, w tym przeciwdziałanie kryzysom i patologiom rodzinnym, a także na rozwój oferty opieki nad dziećmi, umożliwiającej mieszkańcom prowadzenie działalności gospodarczej i zawodowej.

Polityka społeczna, prowadzona w sposób racjonalny i adekwatny do zdiagnozowanych potrzeb, realizowana będzie przy współpracy podmiotów polityki społecznej, rynku pracy i zatrudnienia, organizacji pozarządowych i innych. Zakłada się m.in. wsparcie i rozwój instytucjonalnych oraz pozainstytucjonalnych form pomocy społecznej, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i grup zagrożonych oraz dotkniętych tych problemem.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
III.3.1 Doskonalenie bazy infrastrukturalnej, wyposażenia oraz standardu obsługi w placówkach ochrony zdrowia.	Zakłady opieki zdrowotnej	Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Gmina Kłobuck, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe
III.3.2 Organizowanie i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy.	Zakłady opieki zdrowotnej, gmina	Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, firmy farmaceutyczne
III.3.3 Rozwój usług opiekuńczych i medycznych, w szczególności dedykowanych osobom starszym.	Zakłady opieki zdrowotnej	Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Gmina Kłobuck, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe
III.3.4 Promocja zdrowego, aktywnego stylu życia.	Zakłady opieki zdrowotnej, kluby sportowe, gmina	Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe
III.3.5 Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym wykorzystanie mechanizmu ekonomii społecznej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Gmina Kłobuck, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, zakłady opieki zdrowotnej, placówki oświatowe, instytucje kultury
III.3.6 Działania na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, w tym m.in. likwidacja barier architektonicznych.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe, GOPS
III.3.7 Przeciwdziałanie i zwalczanie dysfunkcji w rodzinie, w tym m.in. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gmina Kłobuck, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe,

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
		instytucje kultury
III.3.8 Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym wśród dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gmina Kłobuck, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, kluby sportowe
III.3.9 Organizowanie i wspieranie funkcjonowania różnorodnych form pomocy społecznej.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, GOPS, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe
III.3.10 Skuteczna polityka prorodzinna.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, GOPS, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, kluby sportowe
III.3.11 Kompleksowa polityka senioralna.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, GOPS, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, kluby sportowe

OBSZAR PRIORYTETOWY IV

ZARZĄDZANIE I KAPITAŁ SPOŁECZNY

Cel strategiczny:

Zarządzanie partnerskie sprawami publicznymi

MIERNIKI OSIĄGNIĘĆ		
Cel operacyjny	Proponowane mierniki monitorowania celu	Źródło
Cel operacyjny IV.1. Sprawne i efektywne zarządzanie publiczne	Liczba zrealizowanych wspólnie z organizacjami pozarządowymi i innymi uczestnikami życia publicznego projektów	Dane gminy
	Liczba pracowników samorządowych, którzy rozwinęli swoje kompetencje zawodowe poprzez udział w szkoleniach, kursach, warsztatach i innych formach doskonalenia	Dane gminy
	Liczba usług publicznych udostępnianych za pomocą systemu elektronicznego	Dane gminy
Cel operacyjny IV.2. Wzmacnianie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców	Liczba osób i/lub organizacji korzystających z mechanizmów partycypacji	Dane gminy
	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych	Dane gminy i/lub GUS
	Wysokość środków finansowych przeznaczanych na konkursy dla organizacji pozarządowych	Dane gminy
	Liczba zadań publicznych zleczanych do realizacji organizacjom pozarządowym	Dane gminy
	Liczba poddanych konsultacjom dokumentów/proponowanych rozwiązań społeczno-gospodarczych	Dane gminy
Cel operacyjny IV.3. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i spójności społecznej	Wyniki badań społecznych wśród mieszkańców gminy Kłobuck w zakresie poczucia tożsamości lokalnej	Dane gminy
	Liczba projektów i/lub uczestników programów integracyjnych	Dane gminy

Cel operacyjny IV.1: Sprawne i efektywne zarządzanie publiczne

Strategia postępowania:

Podstawowymi założeniami nowego paradygmatu prowadzenia polityki rozwoju na każdym poziomie zarządzania państwem jest partnerstwo i podejście zintegrowane, które prowadzić mają do wzrostu spójności społeczno-gospodarczej oraz wystąpienia efektu synergii. Realizacja najważniejszych celów polityki krajowej, zdefiniowanych w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, wymaga - zarówno na poziomie konkurencyjności, jak i spójności - skoordynowanych działań podejmowanych przez samorządy w zakresie realizacji wielu usług publicznych na rzecz mieszkańców, dla których granice pomiędzy

jednostkami samorządu terytorialnego mają jedynie administracyjny wymiar. Proponowane instrumenty realizacji polityki rozwoju warunkują konieczność zacieśnienia współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej.

Idea prowadzenia działań uznaje współpracę na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów lub wykorzystywania szans rozwojowych za podstawę ubiegania się o wsparcie z funduszy europejskich. Celem polityki zorientowanej terytorialnie i jej instrumentów jest mobilizowanie do współpracy różnych partnerów.

W kontekście powyższych, wyzwaniem strategicznym gminy Kłobuck jest partnerskie zarządzanie sprawami publicznymi, wykorzystujące nowoczesne instrumenty prowadzenia polityki rozwoju. System ten powinien opierać się na:

- zacieśnieniu współpracy, koordynacji działań podejmowanych przez samorządy oraz podmioty prywatne i organizacje pozarządowe w zakresie realizacji usług publicznych na rzecz mieszkańców,
- zintegrowanym planowaniu i realizacji polityk publicznych na obszarach, w których funkcjonuje gmina Kłobuck, w tym planowaniu rewitalizacji obszarów wymagających takich działań w szerokim aspekcie (społecznym, gospodarczym, kulturalnym, przestrzennym i innych). Rewitalizacja jest skoordynowanym procesem prowadzonym wspólnie przez władze samorządowe, społeczność lokalną i inne podmioty, mającym na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni, zjawiskom kryzysowym oraz pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych na terenie gminy Kłobuck poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, poprawę środowiska miejsca zamieszkania (w tym np. oferty kulturalnej, sportowej, itp.) oraz ochronę dziedzictwa kulturowego przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju,
- profesjonalnym systemie gromadzenia i analizowania danych i informacji dotyczących aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej i obserwowalnych trendów rozwojowych,
- skutecznych kanałach komunikacji,
- wysokich kompetencjach kadr samorządowych,
- wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi telekomunikacyjnych,
- skutecznym marketingu terytorialnym.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
IV.1.1 Współpraca z partnerskimi JST w zakresie gromadzenia i analizowania danych i informacji dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy i w jej otoczeniu	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁOBUCK NA LATA 2016-2026

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
IV.1.2 Poprawa komunikacji i przepływu informacji pomiędzy gminą Kłobuck a otoczeniem	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne
IV.1.3 Wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego.	Gmina	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, firmy doradcze i szkoleniowe
IV.1.4 Doskonalenie kadr samorządowych.	Gmina	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, firmy doradcze i szkoleniowe
IV.1.5 Promowanie systemu wartości etycznych wśród pracowników samorządowych, przejrzystość pracy urzędu (w załatwianiu spraw i w dostępie do informacji publicznej).	Gmina	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, firmy doradcze i szkoleniowe, media
IV.1.6 Rozwój usług elektronicznych w administracji publicznej (e-administracja).	Gmina	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, firmy doradcze i szkoleniowe
IV.1.7 Sprawny i skuteczny marketing terytorialny w wymiarze regionalnym, krajowym i zagranicznym	Gmina	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, firmy doradcze i szkoleniowe
IV.1.9 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią, w tym m.in. rewitalizacja obszarów gminy	Gmina	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, firmy doradcze i szkoleniowe, media

Cel operacyjny IV.2: Wzmocnienie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców***Strategia postępowania:***

Respektując obowiązujące zasady rozwoju regionalnego w Polsce (tzw. nowy paradygmat rozwoju regionalnego) oraz wyzwania, przed jakimi stoi gmina Kłobuck Strategia Rozwoju Gminy uwzględnia potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty gminnej. Powodzenie jej realizacji w znacznej mierze będzie zależęć od zaangażowania i determinacji władz samorządowych, partnerów gospodarczych i społecznych. Strategia nie obejmuje bowiem wyłącznie zadań, będących w kompetencjach samorządu gminnego, ale wskazuje na rozwiązania niezbędne dla stałego i efektywnego rozwoju całej wspólnoty lokalnej, zgodnie z założeniem wieloszczeblowego, partnerskiego zarządzania sprawami publicznymi.

Priorytetową zasadą prowadzenia polityki rozwoju w przestrzeni gminy będzie partycypacja społeczna. Partycypacja to cały wachlarz działań, metod i technik uczestnictwa obywateli w określaniu potrzeb i problemów społecznych oraz partnerskie współdziałanie, mające na celu zaspokojenie tych potrzeb i rozwiązanie zdiagnozowanych problemów. Partycypacja to faktyczny udział społeczeństwa w podejmowaniu ważnych decyzji rozwojowych.

Wspieranie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców będzie się odbywało m.in. poprzez edukację obywatelską oraz promocję i wsparcie zaangażowania obywatelskiego, w tym wolontariatu, jak również przez doskonalenie współpracy administracji z organizacjami pozarządowymi, w tym m.in. usprawnienie procedur informowania i konsultacji, wzmacnianie profesjonalizacji i integracji sektorowej podmiotów społecznych, rozwój finansowych i pozafinansowych form współpracy międzysektorowej, czy promocję innowacyjności w obszarze usług publicznych.

Efektem docelowym jest wdrożenie efektywnego systemu zarządzania gminą, której rozwój oparty jest na współpracy i mobilizowaniu zasobów.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
IV.2.1 Promocja aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców.	Gmina, organizacje pozarządowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe
IV.2.2 Edukacja obywatelska mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży.	Gmina, placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe
IV.2.3 Rozwój współpracy międzysektorowej – finansowe i pozafinansowe formy współpracy, promocja innowacyjności w obszarze usług publicznych.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
IV.2.4 Wspieranie rozwoju instytucjonalnego i profesjonalizacji organizacji pozarządowych.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
IV.2.5 Integracja sektorowa organizacji pozarządowych, rozwój współpracy wewnątrzsektorowej.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
IV.2.6 Wspieranie rozwoju i promocja wolontariatu.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
IV.2.7 Doskonalenie procedur informowania i konsultacji społecznych.	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe

Cel operacyjny IV.3: Wzmocnienie tożsamości lokalnej i spójności społecznej

Strategia postępowania:

Jednym z kluczowych wyzwań stojących przed gminą Kłobuck jest wzmocnienie spójności i integralności społecznej, budowanie silnej tożsamości lokalnej, poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania, jego specyfiki i historii, m.in. poprzez tworzenie miejsc integracji społecznej oraz dbałość o dziedzictwo kulturowe, w szczególności o charakterze niematerialnym.

Silne, pozytywne relacje w ramach wspólnoty samorządowej dają szansę sprawnej i efektywnej współpracy na rzecz wykorzystywania specyficznych potencjałów terytorialnych, realizacji potrzeb społecznych i rozwiązywania najważniejszych problemów gminy, celem zwiększenia skuteczności prowadzonej polityki rozwoju.

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
IV.3.1 Budowanie poczucia wspólnoty, wrażliwości i współodpowiedzialności społecznej, w tym promocja dobrego sąsiedztwa.	Gmina, instytucje kultury	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe
IV.3.2 Wzmocnianie patriotyzmu oraz tożsamości lokalnej i regionalnej.	Gmina, instytucje kultury	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe

<i>Kierunki interwencji</i>	<i>Jednostka koordynująca</i>	<i>Kluczowi partnerzy</i>
IV.3.3 Działania z zakresu integracji międzypokoleniowej.	Gmina, instytucje kultury	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki oświatowe
IV.3.4 Działania ukierunkowane na integrację mieszkańców, w tym również inwestycje tworzące miejsca integracji społecznej.	Gmina, placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, Starostwo Powiatowe w Kłobucku, gminy sąsiednie, instytucje publiczne, media, placówki kultury

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Przedsięwzięcia związane z inwestycjami w infrastrukturę, podnoszeniem efektywności energetycznej, czy też w ochronę środowiska, są z reguły zadaniami kosztochłonnymi. Z uwagi na to mechanizm finansowania inwestycji realizowanych w gminie Kłobuck będzie uwzględniał montaż środków finansowych pochodzących z różnych źródeł. Działania przewidziane w Planie będą finansowane ze środków własnych gminy oraz ze źródeł zewnętrznych, w tym głównie ze środków Unii Europejskiej.

Zarządzanie środkami własnymi w gminie powinno opierać się na Wieloletniej Prognozie Finansowej, która została wykonana i wymaga ewentualnej aktualizacji. Prognoza obejmuje informacje o dochodach bieżących i majątkowych oraz określa nakłady finansowe, limity zobowiązań i wydatków majątkowych na wieloletnie zadania inwestycyjne. Bieżące finansowanie odbywać się będzie natomiast poprzez uwzględnianie nakładów inwestycyjnych w budżecie gminy na dany rok.

W ramach źródeł zewnętrznych, w tym zwłaszcza z Unii Europejskiej, gmina będzie korzystać ze środków krajowych i zagranicznych w formie dotacji, pożyczek, kredytów, wsparcia kapitałowego dla prowadzonych inicjatyw. Operatorami procesu pozyskania dofinansowania, oprócz samej gminy, będą również gminne jednostki organizacyjne, podmioty komercyjne i indywidualni mieszkańcy podejmujący decyzje o korzystaniu z instrumentów dedykowanych do inwestycji.

Przewiduje się, iż środki finansowe na realizację Strategii będą pochodzić z następujących źródeł:

- budżetu gminy,
- programów pomocowych Unii Europejskiej,
- programów rządu RP,
- z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych,
- z fundacji i organizacji,

- z programów wspierających integrację europejską,
- od inwestorów krajowych i zagranicznych,
- w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- z innych źródeł.

Programy pomocowe

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Głównym celem POIiŚ 2014-2020 jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Zapropionowany cel główny wynika z jednego z priorytetów **strategii Europa 2020**. Dlatego w porównaniu do POIiŚ 2007-2013, w nowym programie został położony większy nacisk na wsparcie gospodarki skutecznie korzystającej z dostępnych zasobów, przez co sprzyjającej środowisku i jednocześnie bardziej konkurencyjnej ekonomicznie.

W ramach POIiŚ wyznaczono następujące priorytety:

PRIORYTET I (Fundusz Spójności – FS)

Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej:

- produkcja, dystrybucja oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE), np. budowa, rozbudowa farm wiatrowych, instalacji na biomasę bądź biogaz,
- poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Gospodarki

PRIORYTET II (FS)

Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- rozwój infrastruktury środowiskowej (np. oczyszczalnie ścieków, sieć kanalizacyjna oraz wodociągowa, instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych, w tym do ich termicznego przetwarzania),
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, poprawa jakości środowiska miejskiego (np. redukcja zanieczyszczenia powietrza i rekultywacja terenów zdegradowanych),
- dostosowanie do zmian klimatu, np. zabezpieczenie obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi, zarządzanie wodami opadowymi, projekty z zakresu małej retencji oraz systemy zarządzania klęskami żywiołowymi.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Środowiska

PRIORYTET III (FS)

Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej:

- rozwój drogowej i kolejowej infrastruktury w sieci TEN -T, połączeń kolejowych poza tą siecią oraz w aglomeracjach,
- niskoemisyjny transport miejski, transport śródlądowy, morski i intermodalny,
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu lotniczym.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Rozwoju

PRIORYTET IV (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)

Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej:

- poprawa przepustowości infrastruktury drogowej (w tym obwodnice, trasy wylotowe).

Institucja Pośrednicząca – Rozwoju

PRIORYTET V (EFRR)

Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego:

- rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej, np. budowa sieci przesyłowych i dystrybucyjnych gazu ziemnego lub energii elektrycznej.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Rozwoju

PRIORYTET VI (EFRR)

Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego:

- inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, czy też szkół artystycznych.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PRIORYTET VII (EFRR)

Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia:

- wsparcie infrastruktury szpitali ponadregionalnych i współpracujących z nimi jednostek diagnostycznych w zakresie chorób „aktywności zawodowej” i opieki nad matką i dzieckiem,
- wsparcie infrastruktury systemu państwowego ratownictwa medycznego, np. wsparcie szpitalnych oddziałów ratunkowych, lotnisk, lądowisk i baz lotniczego pogotowia ratunkowego.

Institucja Pośrednicząca – Ministerstwo Zdrowia

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

Realizacja działania wpłynie na poprawę warunków życia na obszarach wiejskich poprzez zapewnienie dostępu do podstawowych usług, w tym infrastruktury technicznej i kulturalnej, dla ludności zamieszkującej obszary wiejskie.

Możliwość realizacji operacji z zakresu gospodarki wodno – ściekowej oraz budowy lub modernizacji dróg lokalnych przyczyni się do likwidacji bariery rozwoju obszarów wiejskich jaką jest słabo rozwinięta infrastruktura techniczna.

Wprowadzenie możliwości dofinansowania inwestycji dotyczących odnawiania obiektów zabytkowych, lub charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie oraz związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, pozwoli zachować dziedzictwo kulturowe i specyfikę obszarów wiejskich.

Ponadto, działanie przyczyni się do skrócenia łańcucha pośredników i przybliżenia konsumentom specyfiki produktów lokalnych poprzez wsparcie infrastruktury handlowej.

Operacje realizowane w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich” objętego PROW 2014-2020 respektują zasady polityki przestrzennej kraju, ponieważ są spójne w planem zagospodarowania przestrzennego gminy lub jej strategii rozwoju, tym samym przeciwstawiają się chaosowi przestrzennemu.

Cele szczegółowe i cele przekrojowe

Priorytet 6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujący obszar:

- wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.

Priorytet 3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie, ze szczególnym naciskiem na następujący cel:

Lepsze zintegrowanie głównych producentów z łańcuchem żywnościowym poprzez systemy jakości, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów i organizacje międzybranżowe.

Poddziałanie: Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii. Zadania Operacje dotyczące zaopatrzenia w wodę lub odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów budowlanych,
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji,
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Zadanie Budowa lub modernizacja dróg lokalnych

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty budowy, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych,
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji,
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Poddziałanie: Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej

Zadanie Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego

Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego,
- zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury

Zadanie Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych,
- koszty związane z kształtowaniem przestrzeni,
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji,
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Zadanie Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów i usług.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych,
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji,
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Działania zapisane w Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck możliwe będą do współfinansowania w ramach następujących priorytetów RPO WŚ 2014-2020:

- Priorytet Inwestycyjny 2.3. Wzmacnianie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-kultury i e-zdrowia,
- Priorytet Inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości,
- Priorytet Inwestycyjny 4.1. Promowanie produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych,
- Priorytet Inwestycyjny 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i sektorze mieszkaniowym,
- Priorytet Inwestycyjny 6.1. Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze odpadów w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego dotyczącego środowiska,
- Priorytet Inwestycyjny 6.2. Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze wodnym w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego dotyczącego środowiska,

- Priorytet Inwestycyjny 6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego,
- Priorytet Inwestycyjny 6.4. Ochrona, różnorodności biologicznej, ochrona gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu NATURA 2000 i zielonej infrastruktury,
- Priorytet Inwestycyjny 6.5. Działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego,
- Priorytet Inwestycyjny 8.5. Zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym, podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników,
- Priorytet Inwestycyjny 8.7. Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy,
- Priorytet Inwestycyjny 8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się,
- Priorytet Inwestycyjny 9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych,
- Priorytet Inwestycyjny 9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich,
- Priorytet Inwestycyjny 9.4. Aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności,
- Priorytet Inwestycyjny 9.7. Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,
- Priorytet Inwestycyjny 10.1. Zapobieganie i ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej i promowanie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, podstawowej i ponadpodstawowej,
- Priorytet Inwestycyjny 10.3. Poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy,
- Priorytet Inwestycyjny 10.4. Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Ponadto przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska mogą być dofinansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Katowicach.

X. SYSTEM MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów *Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026* jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań.

Instytucjonalną strukturę systemu monitorowania i ewaluacji *Strategii* tworzą:

- Rada Miejska w Kłobucku,
- Burmistrz Gminy Kłobuck,
- Wydział Urzędu Miejskiego, mający w kompetencjach nadzór nad *Strategią* – pełniący rolę centrum koordynacyjnego ds. monitorowania i realizacji *Strategii Rozwoju Gminy*,
- Inne wydziały Urzędu Miejskiego i jednostki gminne – pełniące rolę:
 - jednostek realizujących konkretne kierunki interwencji *Strategii* będące w bezpośrednich kompetencjach samorządu gminnego, i zarazem jednostek monitorujących te kierunki interwencji ze strony gminy Kłobuck (sprawozdania składane do wydziału Urzędu Miejskiego, mającego w kompetencjach nadzór nad *Strategią*),
 - jednostek monitorujących ze strony gminy Kłobuck te kierunki interwencji, które są w kompetencjach innych JST (samorządów powiatowego i regionalnego, administracji rządowej, itp.) bądź innych podmiotów, np. organizacji pozarządowych – uzyskiwanie danych i informacji oraz przekazywanie ich do wydziału Urzędu Miejskiego, mającego w kompetencjach nadzór nad *Strategią*.

Sprawozdawczość z monitoringu oraz aktualizacja *Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026* dokonywane będą w okresach rocznych. Władze samorządowe gminy dokonują okresowej oceny stopnia realizacji *Strategii* w oparciu o dwa elementy podsystemu monitoringu i ewaluacji:

- analizę wskaźnikową bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego,

- raport z realizacji kierunków interwencji.

Analiza wskaźnikowa, bazująca na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego Strategii, będzie przygotowywana przez wydział Urzędu Miejskiego, mający w kompetencjach nadzór nad Strategią, w oparciu o pozyskane dane statystyczne i informacje, w skład których wchodzi następujące źródła informacji:

- statystyka publiczna – generowana przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, dostępna pod adresem www.stat.gov.pl/bdl – z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych,
- statystyka prowadzona przez samorząd gminny – generowana i gromadzona przez poszczególne wydziały oraz jednostki gminne, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do wydziału Urzędu Miejskiego, mającego w kompetencjach nadzór nad Strategią,
- zestawienia własne (np. przygotowywane z wykorzystaniem Subregionalnego Systemu Analiz Samorządowych),
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd regionalny i administrację rządową, dotycząca działań zbieżnych merytorycznie z badanym celem operacyjnym – przekazywanie informacji i danych przez te podmioty i jednostki zewnętrzne do wydziału Urzędu Miejskiego, mającego w kompetencjach nadzór nad Strategią, powinno odbywać się na mocy porozumień ze wskazanymi podmiotami i jednostkami. Porozumienia te dotyczą takich podmiotów i jednostek zewnętrznych, jak np.: organizacje pozarządowe, izby i stowarzyszenia gospodarcze, Śląska Organizacja Turystyczna, Wojewódzki Konserwator Zabytków, zarządcy dróg, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego czy Okręgowa Komisja Egzaminacyjna.

W wyborze mierników określających postęp realizacji celów Strategii przyjęto zasadę ograniczonej liczby mierników monitorowania dla każdego z celów – zgodnie z rekomendacjami zawartymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Przy doborze mierników kierowano się adekwatnością, jednak głównym ograniczeniem była dostępność danych.

Podstawowym źródłem danych do monitorowania poziomu realizowania Strategii stała się statystyka publiczna, a w niektórych przypadkach konieczne jest zawiązanie porozumień z innymi podmiotami i jednostkami zewnętrznymi. W ramach analizy wskaźnikowej, realizowanej przez wydział Urzędu Miejskiego, mający w kompetencjach nadzór nad Strategią, mierniki pochodzące ze statystyki publicznej (BDL GUS) mogą zostać przedstawione w układach porównawczych (banchmarking), np. w porównaniach względem średniej dla innych gmin powiatu kłobuckiego średniej dla powiatu kłobuckiego,

województwa śląskiego czy kraju. Zakres czasowy analizy powinien obejmować zmiany w stosunku do roku bazowego (2015 r.) i roku ostatniego badania (dynamika).

Pomocnicza tabela do przekazywania danych statystycznych do wydziału Urzędu Miejskiego, mającego w kompetencjach nadzór nad Strategią, wygląda następująco:

Cel operacyjny nr			
Nazwa miernika	Źródło danych i jednostka miary	Wartość dla roku bazowego (2015)	Wartość dla roku badanego (.....)
1.			
2.			
3.			

Raport z realizacji kierunków interwencji, przygotowywany przez wydział Urzędu Miejskiego, mający w kompetencjach nadzór nad Strategią opiera się na informacjach dotyczących stanu realizacji danego kierunku interwencji, przekazywanych przez poszczególne wydziały oraz jednostki gminne, zbieżne merytorycznie z badanym celem operacyjnym, i/lub inne JST i podmioty zewnętrzne (m.in. podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd regionalny i administracja rządową), jeżeli dany kierunek interwencji mieści się w ich kompetencjach.

Jeżeli kierunki interwencji w ramach danego celu operacyjnego mieszczą się w kompetencjach pozagminnych, to jednostką realizującą jest konkretny podmiot lub instytucja zewnętrzna, natomiast jednostką monitorującą ze strony gminy Kłobuck jest konkretny wydział Urzędu Miejskiego lub jednostka gminy, która merytorycznie jest zbieżna z przedmiotem danego celu. W takich przypadkach, wskazany wydział lub jednostka gminna (czyli jednostka monitorująca ze strony gminy Kłobuck) pozyskuje informacje od jednostki realizującej, dotyczące stanu realizacji kierunków interwencji w ramach danego celu, i składa sprawozdanie do wydziału Urzędu Miejskiego, mającego w kompetencjach nadzór nad Strategią.

Sprawozdania do wydziału Urzędu Miejskiego, mającego w kompetencjach nadzór nad Strategią, składane są co rok na określonym formularzu sprawozdawczym. Stanowią one podstawę zbiorczego raportu z realizacji kierunków interwencji całej Strategii.

Dla zwiększenia efektywności procesu sprawozdawczego z realizacji kierunków interwencji Strategii, sprawozdania realizacyjne składane są na ujednoliconym formularzu sprawozdawczym, wg następującego wzoru:

KIERUNEK INTERWENCJI:		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA:
OPIS STANU REALIZACJI KIERUNKU INTERWENCJI (m.in.: zrealizowane przedsięwzięcia w danym okresie, stopień realizacji kierunku interwencji, skuteczność zastosowanych instrumentów realizacyjnych, ocena partnerów realizacyjnych, sukcesy realizacyjne, uzyskane efekty)		
OPIS POWSTAŁYCH TRUDNOŚCI REALIZACYJNYCH (m.in.: problemy powstałe na etapie realizacji, opóźnienia i ich przyczyny, środki podjęte w celu przezwyciężenia trudności, rekomendacje dotyczące zmian w realizacji kierunku interwencji, możliwe usprawnienia)		
OPIS ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunku interwencji w danym okresie (lata realizacji), w podziale na źródła finansowania)		
Budżet gminy X	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)
Budżet jednostki realizującej	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)
Środki zewnętrzne	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)
Ogółem	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)

Na podstawie złożonych sprawozdań, wydział Urzędu Miejskiego, mający w kompetencjach nadzór nad Strategią, opracowuje raport z realizacji kierunków interwencji, który wraz z analizą wskaźnikową jest podstawą dla władz samorządowych gminy Kłobuck do podejmowania oceny realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026* wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian (reagowanie na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym gminy).

XI. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Strategia Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026 jest zgodna m.in. z następującymi dokumentami strategicznymi na szczeblu międzynarodowym i krajowym:

- Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Wewnętrzny dokument „Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in POLAND for the period 2014-2020” opublikowany przez Komisję Europejską 26.09.2012 r.
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,

- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
- Szczegółowe opisy priorytetów programów operacyjnych na szczeblu krajowym, w tym Programu Operacyjnego Rozwój Obszarów Wiejskich 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2020+,
- Inne dokumenty strategiczne, w tym Rozporządzenie dla funduszy Wspólnych Ram Strategicznych 2014 – 2020 przyjęte 19 stycznia 2012 r.

Poniżej zostały przedstawione uwarunkowania rozwojowe wynikające z analizy dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym i europejskim.

Podstawowym dokumentem strategicznym określającym politykę Unii Europejskiej do roku 2020 jest *Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*. Określa 3 priorytety:

- Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjnej,
- Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, przyjaznej środowisku i konkurencyjnej,
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie działań zapewniających powstanie nowych miejsc pracy i dostęp do osiągnięć cywilizacyjnych.

Przedstawiono w nim także pięć nadrzędnych celów, które powinny być osiągnięte do 2020 roku. Są to:

- Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%,
- Na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii,
- W zakresie klimatu i energii należy osiągnąć cele „20/20/20” (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki),
- Liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie,
- Liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Niniejsza Strategia jest zgodna z powyższymi zapisami.

Strategia Rozwoju Gminy Kłobuck na Lata 2016-2026 zgodna jest z zapisami i wytycznymi *Wewnętrznego dokumentu „Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in POLAND for the period 2014-2020”* opublikowany przez Komisję Europejską 26.09.2012 r., jak również z zapisami *Umowy Partnerstwa i Kontraktu Terytorialnego*. Strategia odpowiada zapisom *Rozporządzenia dla funduszy Wspólnych Ram Strategicznych 2014 – 2020* przyjętych 19 stycznia 2012 r. i *Wytycznym Regionalnych Programów Operacyjnych*. Zamierzenia planowane do realizacji w niniejszej Strategii odzwierciedlają wytyczne programowe Unii Europejskiej Państwa Polskiego.

Podstawowym dokumentem określającym strategiczne kierunki rozwoju Polski do 2020 roku jest *Strategia rozwoju Kraju do 2020 roku*. Trzem podstawowym obszarom zostały przypisane cele strategiczne oraz kierunki interwencji. Podstawowym celem krajowej polityki transportowej jest zwiększenie dostępności terytorialnej, poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym (lokalnym), europejskim i globalnym. Poprawa dostępności terytorialnej w Polsce wymaga integracji głównych gałęzi transportu (kolejowego, drogowego, morskiego, lotniczego i wodnego-śródlądowego), rozumianych jako zintegrowany system transportowy. Zasadniczym zadaniem takiego systemu jest przewyższenie barier geograficznych, aby możliwa była interakcja między obywatelami, przedsiębiorcami, a także między całymi gospodarkami. Jest to również krok w kierunku lepszego wykorzystania potencjału gospodarczego regionów. Główny cel SRT odnosi się zarówno do utworzenia zintegrowanego systemu transportowego przez inwestycje w infrastrukturę transportową, jak i wykreowania sprzyjających warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych oraz rozwoju efektywnych systemów przewozowych. Realizacja głównego celu transportowego w perspektywie 2020 r. i dalszej, wiąże się z realizacją pięciu celów szczegółowych, właściwych dla każdej z gałęzi transportu. Chodzi o:

- stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej,
- poprawę sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- poprawę bezpieczeństwa użytkowników ruchu oraz przewożonych towarów,
- ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko,
- zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych.

Niniejsza Strategia jest w pełni zgodna z powyższymi zapisami, polityką Polski i UE, w tym dotyczącymi zrównoważonego rozwoju, rozwoju i ochrony środowiska.

W *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego* przyjęto trzy główne cele polityki regionalnej do 2020 roku:

- „konkurencyjność” - wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- „spójność” - budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych,
- „sprawność” - tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Kierunki działań polityki regionalnej w ramach celu 1. obejmują: - wzmocnienie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych, w tym: Warszawy – stolicy państwa; - tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi; - budowę podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne; - zwiększanie dostępności komunikacyjnej pomiędzy regionami i wewnątrz nich. W ramach celu 2. zidentyfikowano następujące problemy rozwojowe: - wzmocnienie spójności w układzie krajowym; - wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług; - restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów; - przezwyciężanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE; - zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich. Kierunki działań podejmowane w ramach celu 3. obejmują: - wzmocnienie strategicznego wymiaru polityki regionalnej; - jakość zarządzania i terytorialne ukierunkowanie polityk publicznych; - przebudowę i wzmocnienie koordynacji w wieloszczeblowym zarządzaniu; - wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego.

Cele strategiczne zapisane w niniejszej Strategii są zgodne z celami zapisanymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego.

Założenia *Narodowego Planu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej* określają cel główny jako rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju. Sformułowano następujące cele szczegółowe:

- Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii,
- Poprawa efektywności energetycznej,
- Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami,,
- Rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych,
- Zapobieganie powstawaniu oraz poprawa efektywności gospodarowania odpadami,
- Promocja nowych wzorców konsumpcji.

Cele i zadania zapisane w *Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026* są zgodne ze wszystkimi przytoczonymi wcześniej dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

Cele i zadania zapisane w Planie wpisują się także w inne dokumenty strategiczne gminy Kłobuck, do których m.in. należą:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kłobuck,
- Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Wpisują się także w *Strategię Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Północnego Województwa Śląskiego*.

XII. SPIS TABEL

Tabela 1. Zabytki nieruchome z terenu gminy Kłobuck wpisane do rejestru zabytków

Tabela 2. Stanowiska archeologiczne z terenu gminy Kłobuck ujęte w rejestrze zabytków

Tabela 3. Liczba i struktura ludności w gminie Kłobuck, w tym w obszarze miejskim i wiejskim w latach 2011-2015

Tabela 4. Przyrost naturalny na terenie gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Tabela 5. Saldo migracji w gminie Kłobuck w latach 2011-2014

Tabela 6. Struktura wiekowa ludności na terenie gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Tabela 7. Liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Tabela 9. Wskaźniki dot. zasobów mieszkaniowych gminy Kłobuck w latach 2011-2015

Tabela 10. Wielkość i stopa bezrobocia na terenie powiatu kłobuckiego w latach 2011-2015

Tabela 11. Bezrobocie ze względu na poziom wykształcenia

Tabela 12. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Kłobuck według sektorów własnościowych

Tabela 13. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Kłobuck wg grup rodzajów działalności

Tabela 14. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Kłobuck według wielkości zatrudnienia

Tabela 15. Użytkowanie gruntów wg gospodarstw rolnych

Tabela 16. Sieć wodociągowa na terenie gminy Kłobuck

Tabela 17. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Kłobuck

Tabela 18. Ilość odebranych odpadów komunalnych w gminie Kłobuck w 2015 r.

Tabela 19. System przedszkolny na terenie gminy Kłobuck

Tabela 20. Szkolnictwo podstawowe w gminie Kłobuck

Tabela 21. Szkolnictwo gimnazjalne w gminie Kłobuck

Tabela 22. Szkolnictwo ponadgimnazjalne w gminie Kłobuck

Tabela 23. Dostępność usług medycznych na terenie gminy Kłobuck w 2015 roku

Tabela 24. Liczba świadczeń pomocy społecznej

Tabela 25. Kluby sportowe na terenie gminy Kłobuck w 2014 roku

Tabela 26. Charakterystyka złóż kopalin na terenie gminy Kłobuck

Tabela 27. Wielkość emisji gazów i pyłów z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu kłobuckiego

Tabela 28. Klasy wynikowe dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin na koniec 2014 roku.

Tabela 29. Ocena jakości wód powierzchniowych na terenie gminy Kłobuck na koniec 2012 r.

Tabela 30. Wyniki badań jakości wód podziemnych na terenie gminy Kłobuck w 2012 r.

Tabela 31. Struktura wydatków bieżących budżetu gminy Kłobuck w 2015 roku

Tabela 32. Struktura wydatków inwestycyjnych budżetu gminy Kłobuck w 2015 roku

Tabela 33. Analiza SWOT gminy Kłobuck

Tabela 34. Schemat celów Strategii Rozwoju Gminy Kłobuck na lata 2016-2026

XIII. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Zależność i hierarchizacja europejskich i polskich dokumentów strategicznych

Rysunek 2 Położenie Gminy Kłobuck na terenie województwa śląskiego oraz powiatu kłobuckiego

Rysunek 3 Sieć osadnicza Gminy Kłobuck

Rysunek 4. Udział poszczególnych rodzajów paliw wykorzystywanych w ciepłownictwie

Rysunek 5. Położenie fizyczno-geograficzne gminy Kłobuck

Rysunek 6. Położenie obszaru NATURA 2000 Torfowisko przy Dolinie Kocinki

Rysunek 7. Krajowa sieć ekologiczna ECONET Polska

Rysunek 8. Korytarze ekologiczne na terenie Polski

Rysunek 9. Struktura dochodów budżetu gminy Kłobuck w 2015 roku

Rysunek 10. Struktura wydatków budżetu gminy Kłobuck w 2015 roku